

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Диншунослик

ФАНИДАН ЎҚУВ-УСЛУБИЙ
ҚЎЛЛАНМА

БУХОРО 2015

К И Р И Ш

«Жамиятни маънавий янгилашдан кўзланган бош мақсад – юрт тинчлиги, Ватан равнақи, халқ эркинлиги ва фаровонлигига эришиш, комил инсонни тарбиялаш, ижтимоий ҳамкорлик ва миллатлараро тотувлик, диний бағрикенглик каби кўп-кўп муҳим масалалардан иборат.

...Эндиги энг долзарб вазифамиз – бу жараёнларнинг илмий-назарий асосларини, уларнинг янги-янги қирраларини мукаммал очиб бериш, ўқувчиларимиз, талабаларимизга, кенг жамоатчиликка содда, лўнда қилиб тушунтириб бериш ва уларни янги ҳаёт, замон талабларига жавоб берадиган жамият қурилишининг фаол ва жўшқин иштирокчиларига айлантиришдан иборат»¹.

Юртбошимизнинг мана шу ғояларидан келиб чиққан ҳолда, мустақиллик йилларида мамлакатимизда динга янгича қараш ва муносабат билдириш имконияти туғилди. Натижада биз учун нисбатан янги бўлган диншунослик фани вужудга келди. Бу фан илгариги атеизмдан фарқли ўлароқ динни танқид қилиш, уни жамиятдан йўқотиш мақсадида эмас, балки унга миллий маънавиятнинг бир бўлаги сифатида ёндашиб, уни ҳолисона ўрганишни ўз олдига мақсад қилиб қўяди.

Диншунослик фани талабаларда дин, унинг турли шакллари, таълимотлари, йўналишлари, мазҳаблари ҳақида тўғри илмий хулосалар чиқара оладиган, диний ва дунёвийлик муносабатларини асосли таҳлил қила оладиган тўғри дунёқарашни шакллантиради. Бунда Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Қонун, Жиноят, Фуқаролик, Оила кодексларидаги дин ва виждон эркинлиги ҳақидаги кўрсатмалар, қоидалар дастурул амал бўлиб хизмат қилиши лозим. Дин ва қонун ўзаро муносабатларини яхши билиш Республикада демократик, ҳуқуқий жамият қуриш пойдеворини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Шунинг учун ҳам мамлакатимизда талабаларга диншунослик фанини ўқитиш муҳим масалалардан бирига айланди. Ушбу фан бўйича дарслик ва ўқув қўлланмаларини яратиш, бунинг учун чуқур илмий тадқиқотлар олиб бориш, чет эллик мутахассислар билан илмий ҳамкорликни йўлга қўйиш мазкур ишни амалга оширишда муҳим аҳамият касб этади.

Диншунослик фанини ўқитишдан кўзда тутилган асосий мақсадга эришиш учун устозлар олдига қуйидаги вазифалар қўйилади:

- диншуносликдан маъруза, амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик кўриш ва ўтказиш жараёнида фақат ўқув қўлланмаси, рисоаларда муайян мавзуга оид келтирилган ғоя, фикр-мулоҳазалар билан чегараланмасдан, балки диний асарлар матнлари, бирламчи манбалар, муайян дин муқаддас китобларидан фойдаланиш;
- талабаларда дин ҳақида ҳолис, тўғри дунёқарашни шакллантириш, олган билимлари асосида конкрет воқеа ва ҳодисаларга нисбатан онгли равишда ўз шахсий фикрларига эга бўлишларини таъминлаш;

¹ Каримов И.А. Донишманд халқимизнинг мустаҳкам иродасига ишонаман (Президент Ислам Каримовнинг «Fidokor» газетасининг муҳбири саволларига жавоблари). Т. , 2000, 11-б.

- талабаларда фуқароларнинг хатти-ҳаракатлари виждон эркинлиги тўғрисидаги Қонунга мос ёки зид эканлигини аниқлаш имкониятини шакллантириш;

- Мустақил Ўзбекистонда дин ва диний ташкилотлар давлатдан ажратилганлиги, динга эътиқод қилиш ёки қилмаслик ҳар бир кишининг шахсий иши эканлигини талабаларга тушунтириш;

- дин маънавий маданиятнинг таркибий қисмларидан бири эканлиги, уни сиёсийлаштириш Қонунга зид эканлигини уқтириш.

Ушбу уқув услубий мажмуа юқоридаги фикрлар асосида яратилди. У маъруза матни, замонавий таълим технологияси, электрон кўргазмалар, слайдлар, тестлар ва бошқа қўшимча маълумотлардан ташкил топган.

ДИНШУНОСЛИК ФАНИДАН ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ

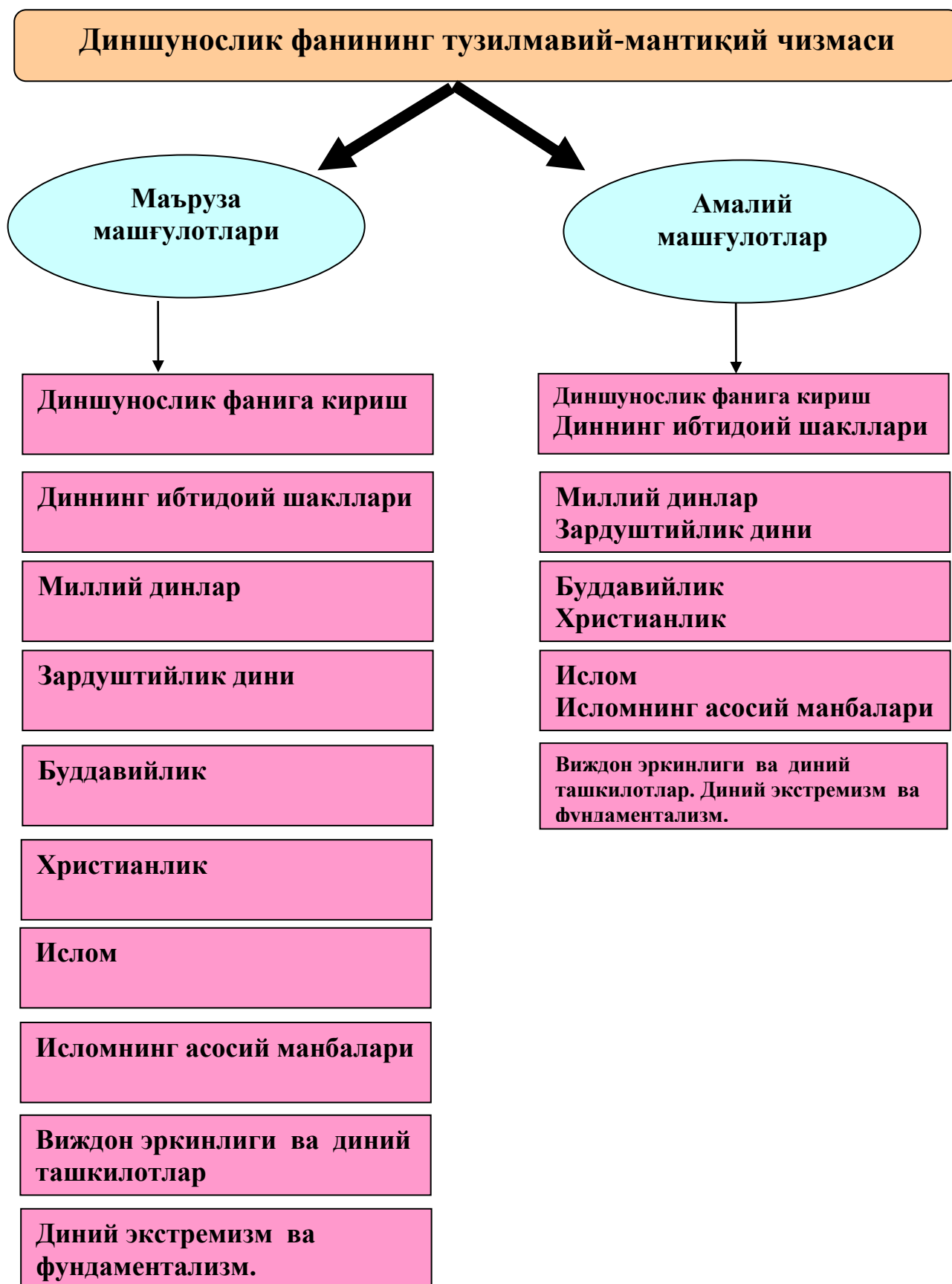
1-Мавзу	Диншунослик фанига кириш.
---------	---------------------------

1.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машгулот вақти 2 соат	Талабалар сони: 20 – 80 нафаргача	
Машгулот шакли	Ахборот бериш асосидаги кириш маърузаси	
Маъруза режаси	1.Диншунослик фани ўқитишдан кўзга тутилган асосий мақсад. 2.Диннинг жамиятдаги вазифалари. 3.Диннинг пайдо бўлиши 4.Динлар таснифи.	
Ўқув машгулотининг мақсади: Талабаларнинг дин ҳақида ҳолисона фикр билдири олиш қобилиятини шакллантириш		
Педагогик вазифалар: • ўқув курсининг мақсади ва вазифалари, илладиган мавзуларга тузилмавий мантикий чизма асосида тушунча бериш; • диннинг жамиятда бажарадиган вазифалари ҳақида тўхталиш; • Диннинг пайдо бўлиш тарихини шунтириш; • Дунёда мавжуд бўлган динлар тарғиботида маълумот бериш;		Ўқув фаолияти натижалари: • ўқув курсининг мақсади ва вазифалари, илладиган мавзуларга тузилмавий мантикий чизма асосида тушунча беради. • диннинг жамиятда бажарадиган вазифалари ҳақида тўхталади. • Диннинг пайдо бўлиш тарихини шунтиради. • Дунёда мавжуд бўлган динлар тўғрисида маълумот беради.
Таълим бериш усуллари		Кўргазмали маъруза, суҳбат, тақдимот, шунтириш
Таълим бериш шакллари		Оммавий
Таълим бериш воситалари		Ўқув қўлланма, проектор, кластер
Таълим бериш шароити		ЎТВ билан ишлашга мослаштирилган аудитория
Мониторинг ва баҳолаш		Оғзаки назорат: савол-жавоб

1.2. "Диншунослик" фанига кириш" маъруза машғулотининг технологик харитаси

<i>Иш босқичлари ва вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Таълим берувчи</i>	<i>Таълим олувчилар</i>
1. Мавзуга кириш (15 дақиқа)	1.1. Ўқув курси номини айтади. Экрanga курснинг вилмавий мантикий чизмасини чиқаради мавзулар рўйхатини беради ва уларга қисқача таъриф беради (1-илова). 1.2. Биринчи машғулот мавзуси, унинг мақсади ва унинг фаолияти натижалари билан таништиради. 1.3. Асосий мавзу мазмуни бўйича маълумотлар баён қилишга ўтади.	Тинглайди. Тинглайди Тинглайди
2-босқич Асосий босқич (55 дақиқа)	2.1. Талабалар билимини фаоллаштириш мақсадида савол беради: “Диншунослик дунёвий фанми ёки диний нони?” 2.2. Жавобларни умумлаштириб, диншунослик нининг дунёвий фан эканлигини тушунтириб режага алоққли слайдлар намоиши орқали маълумотларни нгрок ёритиб беради (2-илова). 2.3. Диннинг жамиятда бажаридиган вазифаларини рсатиб ўтади. 2.4. Дин тўғрисида талабалар қандай маълумотларга а эканликларини билиш мақсадида савол беради: “Дин ндай келиб чиққан?”, 2.5. Берилган жавобларни умумлаштириб, Диннинг йдо бўлиш тарихи ва унинг таркибини слайдлар орқали нгрок тушунтириб беради (3-илова). 2.6. Динлар таснифи бўйича талабалар билан ргаликда кластер тузади. (3-илова)	Саволга жавоб беради. Тинглайди, ёзади. Талабалар берилган саволга жавоб беради. Тинглайди, ёзади.
3. Якуний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича талабаларда юзага келган саволларга жавоб беради, якунловчи хулоса қилади. 3.2. Мустақил ишлаш учун адабиётлар рўйхатини лон қилади.	Саволлар беради. Вазифани ёзиб олади.

Диншунослик фанининг мақсад ва вазифалари.

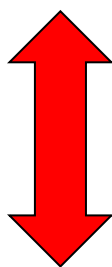
Мақсад:

Динга миллий маънавиятнинг бир бўлаги сифатида ёндашиб, уни холисона ўрганиш.

Вазифалар

- талабаларга мустақил фикр юритиш орқали илмий, фалсафий дунёқарашга асосланган имон-этиқодни шакллантириш;
- динга объектив, яни холисона, илмий, оқилона баҳо беришни ўргатиш;
- дин, ҳақидаги асоссиз таълимотларни рад этиши, уни бузиб, сохталаштириб баҳо беришларнинг зарарли эканлигини исботлаш;
- динни хурфikirлилик таълимот деб ҳисоблаб, ундаги реал, дунёвий қадриятларга ижобий баҳо бериб, улардан фойдаланиш йўллариini белгилаб бериш
- диндан, сиёсий мақсадларда фойдаланишга ўринаётган фундаменталист, ақидапараст, экстремистларнинг асл қиёфасини очиш
- талабаларда фалсафий, илмий, хурфikirлилик дунёқарашни шакллантиришга ёрдам бериш
- мустақиллик йиллари диний (исломий) қадриятларнинг, умуман маънавий меросимизни тиклашни реал имкониятлари яратилиб, дин ва унинг қадриятлари халқимиз турмуш тарзи ва маънавиятини ажралмас қисми бўлиб бораётганлигини асослаб бериш

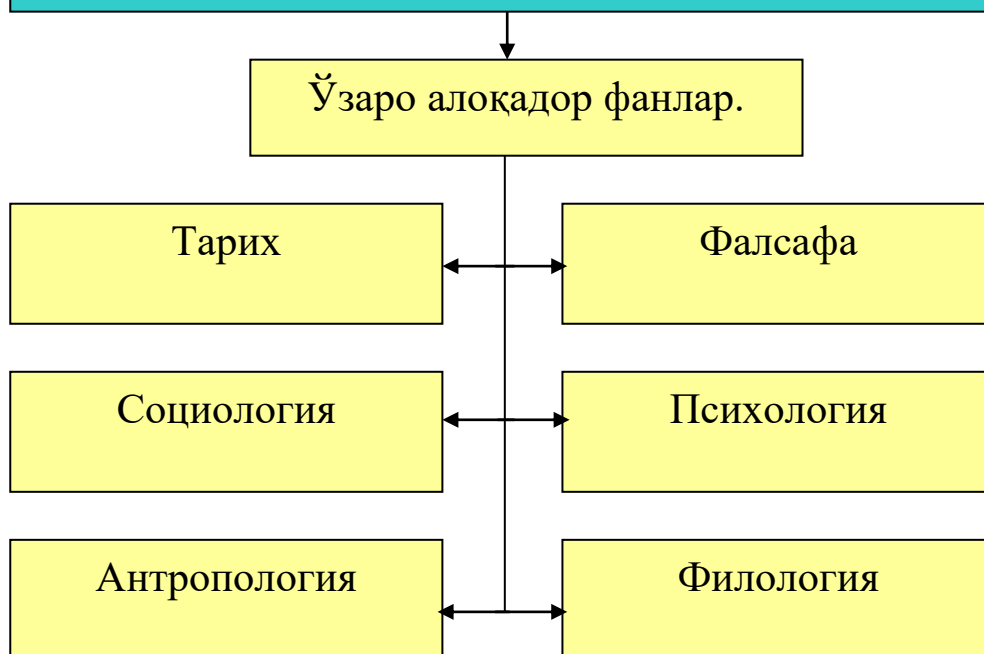
Дин ва унинг таркибий қисми.

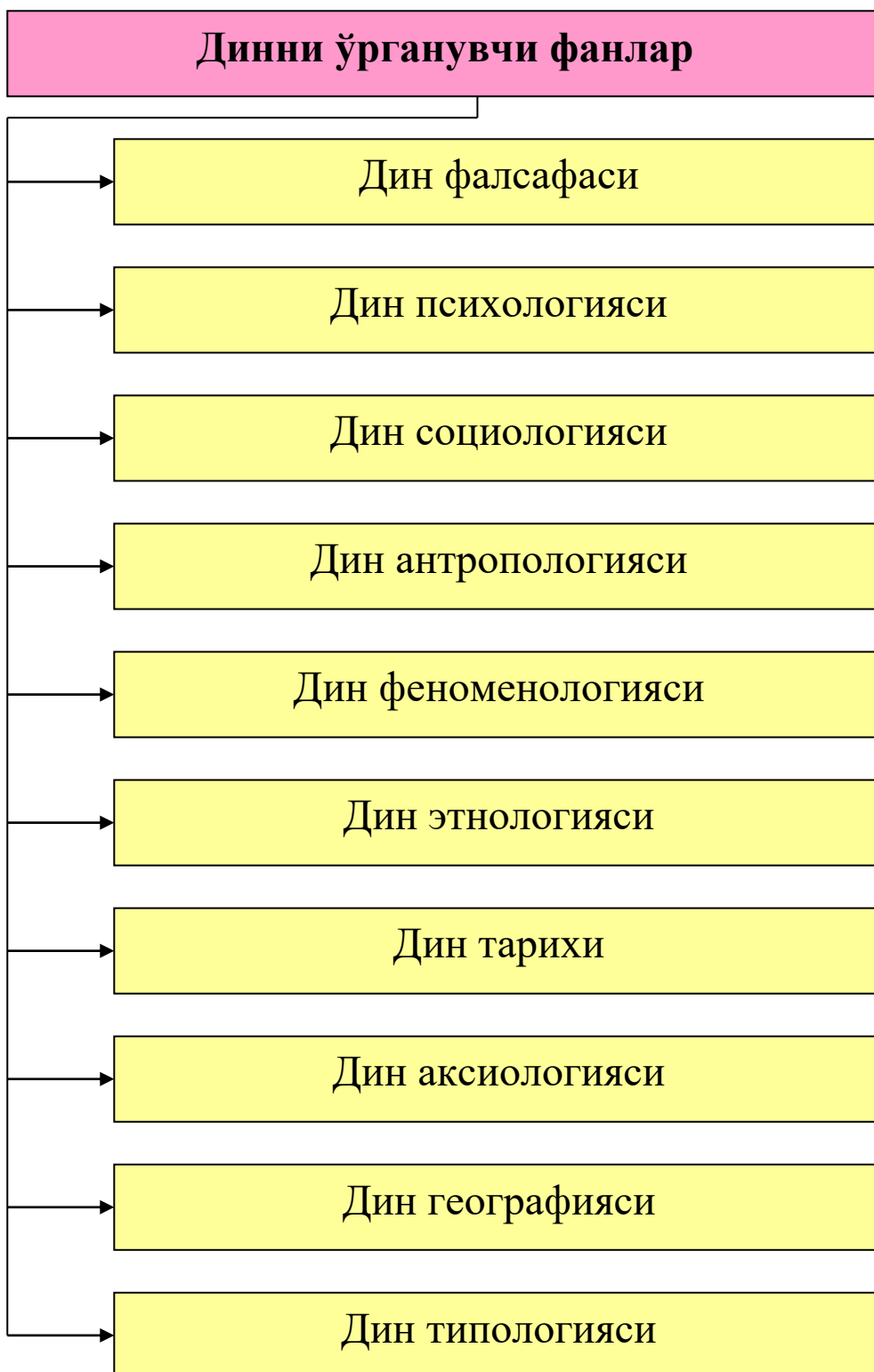

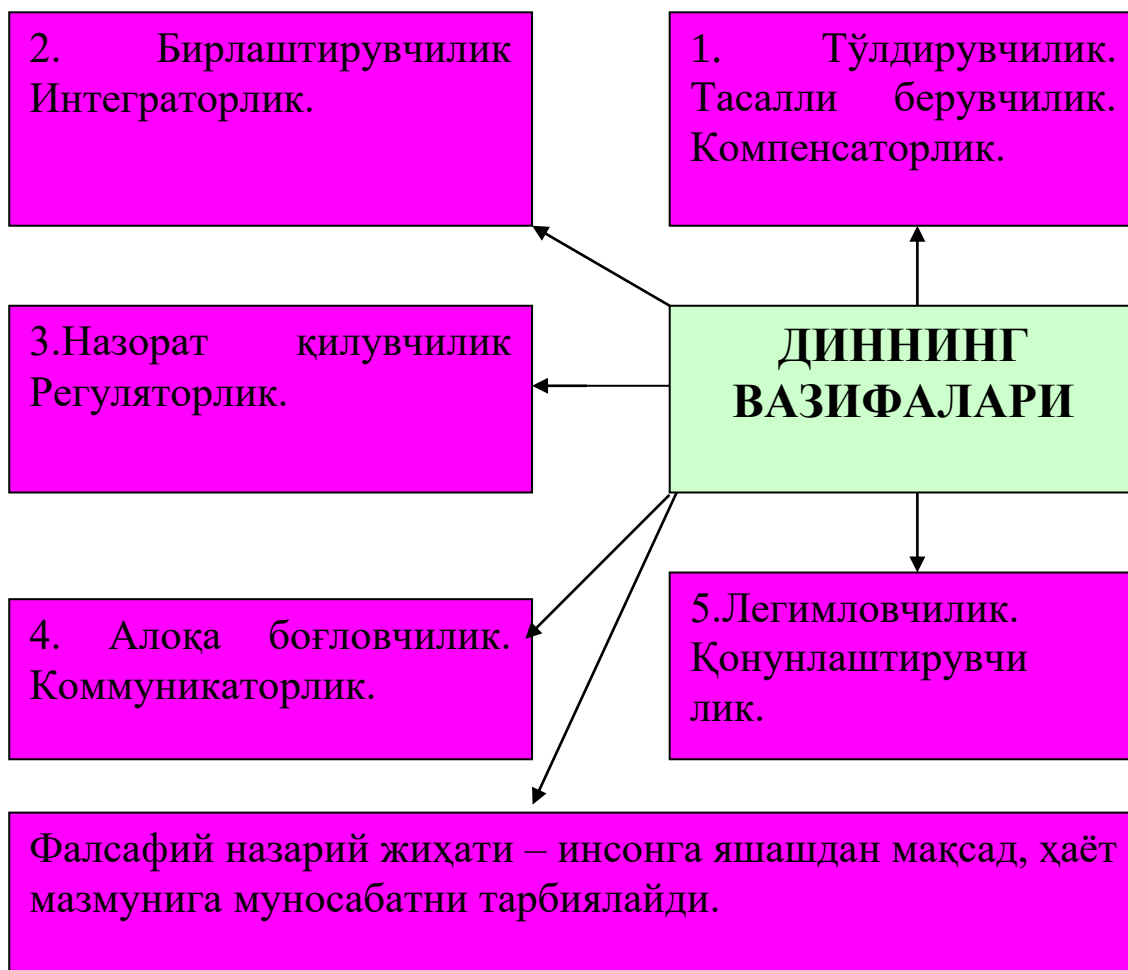
Дин – сўзи араб тилидан олинган бўлиб, унинг луғавий маъноси “ишонч, эътиқод” дир.

Дин инсонни қуршаб олган атроф – муҳитдан ташқарида бўлган, уни ва коинотдаги барча нарсаларни яратган, айна замонда инсонларга тўғри, ҳақиқий, одил ҳаёт йўлини кўрсатадиган ва ўргатадиган илоҳий борлиққа ишонч ва ишонишни ифода этадиган маслак, қараш, таълимотдир.

Диншунослик фани – талабаларда дин, унинг турли шакллари, таълимотлари, йўналишлари, мазҳаблари ҳақида тўғри илмий хулосалар чиқара оладиган, диний ва дунёвийлик муносабатларини асосли таҳлил қила оладиган тўғри дунёқарашни шакллантиради.

1. Диннинг келиб чиқиши инсониятнинг пайдо бўлиши билан бевосита боғлиқ.

Диннинг тарихийлик масаласига муносабат.

2. Қандайдир муддат инсоният динсиз яшаган ва жамиятнинг муайян босқичида — юқори плеолит даврида бундан 20 — 40 минг йил илгари дин пайдо бўлган.

ДИН ТИПОЛОГИЯСИ

I. Тарихий – географик тасниф.

1. Ўрта ер денгизи хавзаси динлари;

а) Грек; б) Рим; в) Эллинистик;

2. Қадимий Яқин ва Ўрта Шарқ динлари;

а) Миср; б) Шумер; в) Аккад; г) Ғарбий – сомий, исломгача араблар динлари.

3. Яқин ва Ўрта Шарқнинг пайғамбарли динлари:

а) Зардуштийлик; б) Яҳудийлик; в) Христианлик; г) Манихеизм; д) Ислом.

4. Ҳиндистон динлари:

А) Ведалар динлари; б) Ҳиндуизм; в) Ҳинд буддизм (теравада, махална); г) жайнизм.

5. Шарқий ва Жанубий – Шарқий Осиё динлари:

а) Шри – Ланка, Тибет, Жанубий – Шарқий Осиё хавзаси буддизм; б) Хитой динлари (даосизм, конфуцийлик, буддизм мактаблари), Корея ва Япония динлари.

6. Америка ҳиндулари динлари:

а) Толтек ва ацтеклар динлари; б) инклар динлари; в) майялар динлари.

II. Этник тасниф.

1. Уруғ – қабила динлари – тотемизм, анимизм, шомонизм, фетишизм.

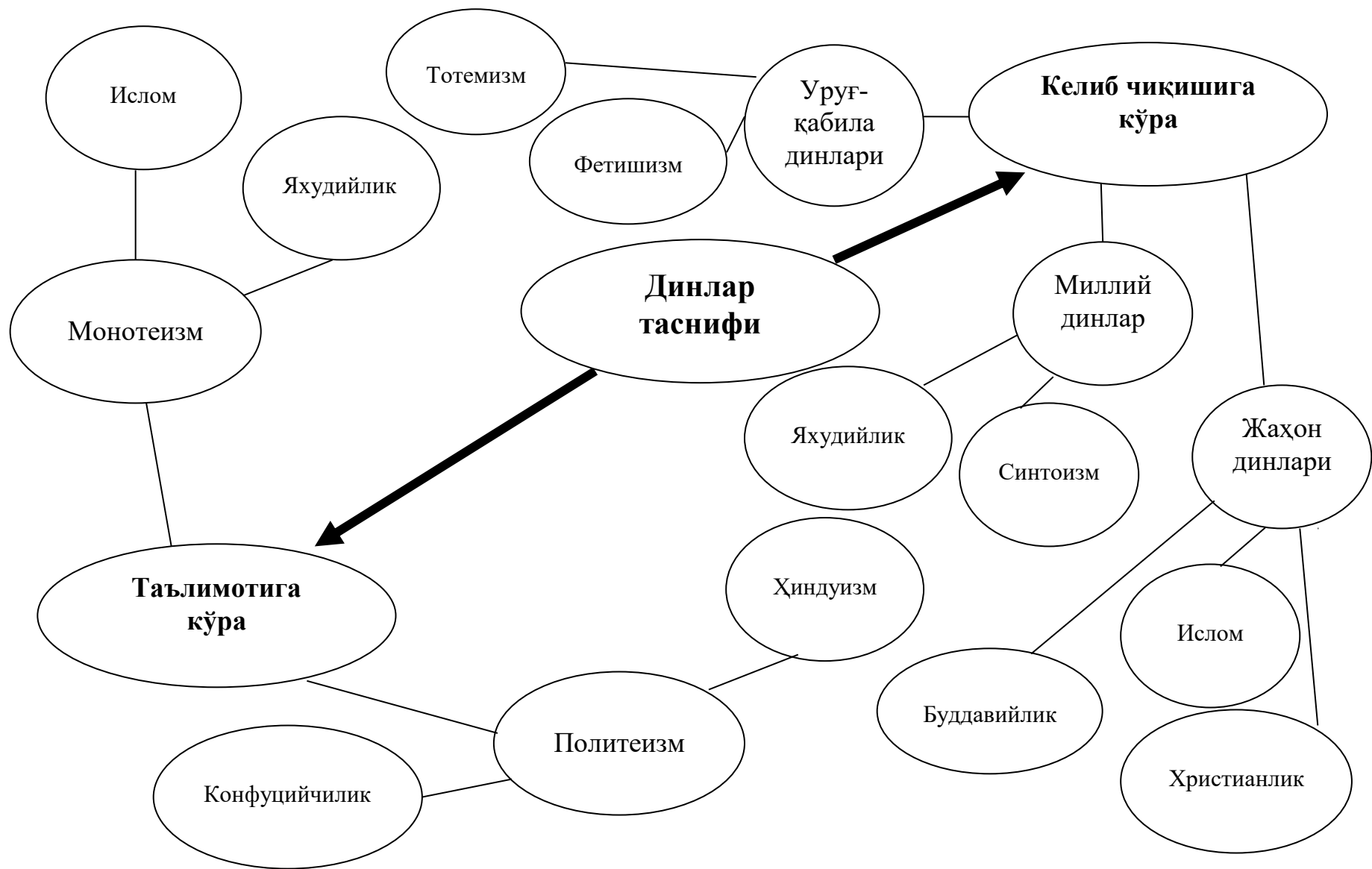
2. Миллий динлари – яҳудийлик, ҳиндуизм, конфуцийлик, синтоизм.

3. Жаҳон динлари – буддизм, христианлик, ислом.

Динлар

Монотеистик –
яккахудолик
(яҳудийлик, ислом).

Политеистик –
кўпхудолик
(ҳиндуизм,
конфуцийчилик).

2-Мавзу	Диннинг ибтидоий шакллари
----------------	----------------------------------

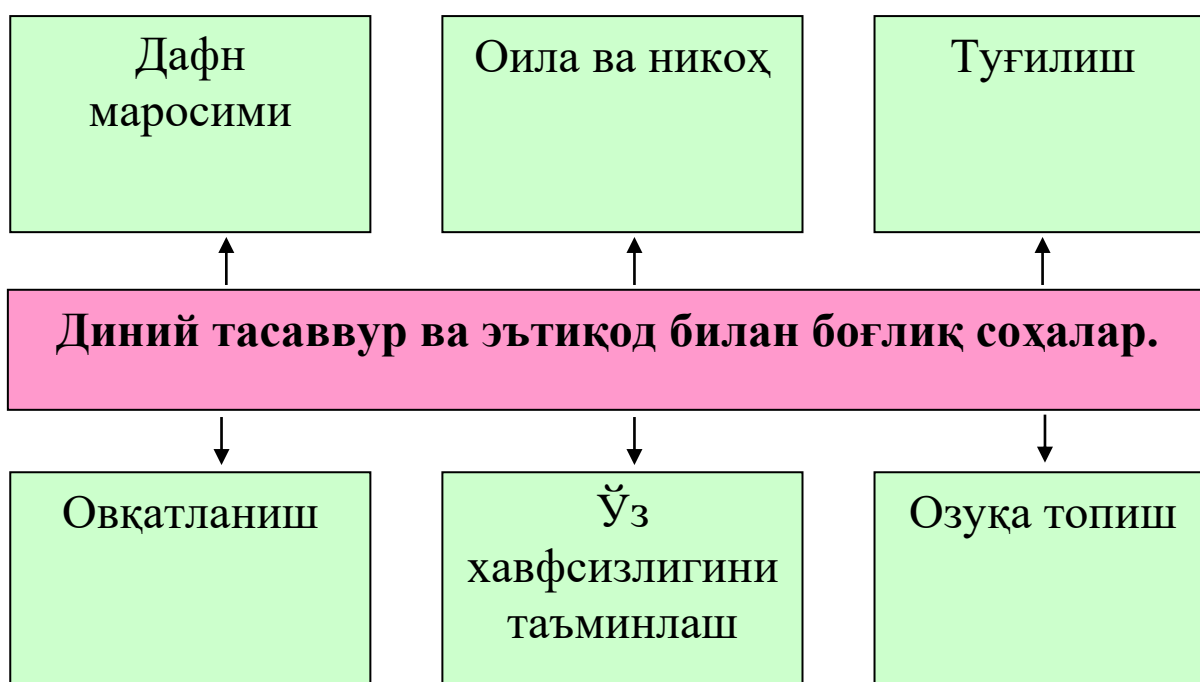
2.1. Таълим бериш технологиясининг модели

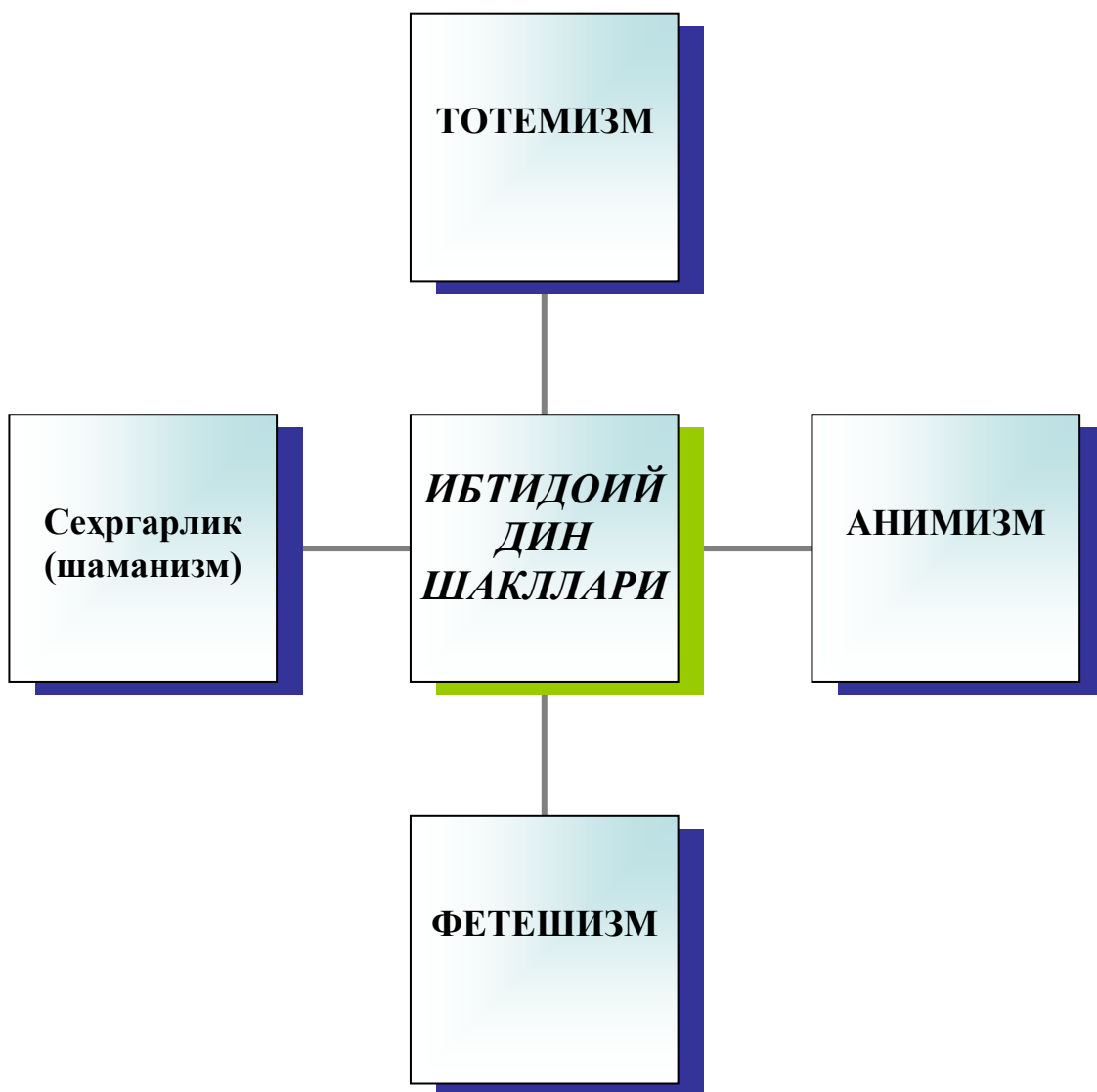
Машғулот вақти-2 соат	Талабалар сони: 20 – 80 нафаргача
Машғулот шакли	Ахборот асосидаги маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1. Диний онг асосларининг шаклланиши. 2. Тотемизм, анимизм. 3. Шаманизм (магия), фетишизм. 4. Ибтидоий мифология. 5. Ўрта Осиёнинг қадимги аҳолиси ва уларнинг диний тикодлари
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Талабаларга диннинг ибтидоий шакллари бугунги кунда мавжуд бўлган динларга таъсири ҳамда ўзига хос хусусиятлари тўғрисидаги bilimларини шакллантириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • Диннинг юзага келиш шарт шaroитлари тўғрисида фикр билдириш • Инсон тараққиётига илк диний саввурларнинг қўшган ҳиссаси ҳақида маълумот бериш • Диннинг ибтидоий шакллари бўлган илк динлар ҳақида маълумот бериш • Марказий Осиё ҳудудида мавжуд бўлган илк динлар ҳақида тушунча бериш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> • Диннинг юзага келиш шарт шaroитлари тўғрисида фикр билдириш • Инсон тараққиётига илк диний саввурларнинг қўшган ҳиссаси ҳақида маълумот бериш • Диннинг ибтидоий шакллари бўлган илк динлар ҳақида маълумот бериш • Марказий Осиё ҳудудида мавжуд бўлган илк динлар ҳақида тушунча бериш
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Ахборотли маъруза, суҳбат, мунозара,
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, доска, бўр, проектор, слайд
<i>Таълим бериш шароити</i>	ЎТВ билан ишлашга мослаштирилган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

2.2. “Диннинг ибтидоий шакллари” мавзуси бўйича маърузанинг технологик харитаси

Иш босқичлари ва вақти	Фаолият мазмуни	
	Таълим берувчи	Таълим олувчилар
1. Мавзуга кириш босқичи (10 дақиқа)	1.1. Мавзу номи, унинг мақсади ва ўқув фаолияти натижалари билан таништиради. 1.2. Мавзу режаси саволларини экранга чиқаради ва уларга қисқача шарҳ беради.	Тинглайди.

2. Асосий босқич (60 дақиқа)	2.1. Талаблар билимини фаоллаштириш мақсадида савол беради: «Қандай ибтидоий динларни биласиз?» 2.2. Талабалар жавобларини умумлаштириб, жавоб беради ҳамда мавзуга доир слайдлар намойишини кўрсатди.(1-илова) 2.3.Қадимги давлатларнинг динлари тўғрисида талабалар билимини билиш учун қуйидаги савол билан рожаат этади: “Қадимги Миср ва Юнонистонда вужуд бўлган динларни биласизми?”	Талабалар берилган саволларга жавоб беради.
3. Яқуний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича талабаларда туғилган саволларга жавоб беради, яқунловчи хулоса қилади. 3.2. Мавзуга оид янги тушунчалар луғатини ёзиб олиш вазифасини беради (2-илова).	Саволлар беради. Вазифани ёзиб олади.

Тотемизм тотем сўзидан олинган бўлиб, «тотем» сўзи Шимолий Америкада яшайдиган Ожибва қабиласи тилида «унинг уруғи» маъносини англатади ва моҳиятан «одамнинг ҳайвонот ёки ўсимликнинг муайян турларига қариндошлик алоқаси бор», деб эътиқод қилишлик

Анимизм (лотин тилида «anima» – «руҳ», «жон» маъноларини англатади). Анимизм – руҳлар мавжудлигига ишонч, табиат кучларини илоҳийлаштириш, ҳайвонот, ўсимлик ва жонсиз жисмларда руҳ, онг ва табиий қудрат борлиги ҳақидаги таълимотни илгари сурувчи илк диний шакллардан бири.

«Шаман» сўзининг тунгус тилидаги маъноси – «сеҳргар».
Сеҳргарлик (афсун, магия) реал натижалар олиш учун илоҳий
кучларга таъсир этиш мақсадида амалга ошириладиган ритуаллар
– урф-одатлар мажмуасидир.

Фетишизм («фетиш» сўзи фр. *fétiche* – «бут», «санам», «тумор»
маъносидаги сўзни англатади). Моҳияти табиатдаги жонсиз
предметларга сиғинишдир.

МИСРДАГИ ҚАДИМГИ ДИНЛАР

Мил.ав. IV асрда қабилалар **номлар** деб аталган.
Ном худоларига сиғинишга асосланган.

Манзил	Илоҳлар
Элефантин	– қўй
Дендера	– сигир
Сиуш	– чиябўри
Гермопол	– ибис (лайлакка ўхшаш қуш) ва павиан (иттумшук маймун).
Файюм водийси	– тимсоҳ
Бубастис	– мушук
Нехен	– калхат
Нахаб	– сув нилуфари
Буто	– илон
Пе жамоаси	– асалари

ТОТЕМИЗМ ЗООАНТРОМОРФИЗМ

Мисрда **подшоҳлар – фиръавнлар**
илоҳийлаштирилган.

Эллада давридаги “Олимпия худолари”.

Зевс – “худолар ва одамлар” отаси
Гера – Зевс хотини, сигир худо кўринишида
Посейдон – денгиз худоси
Афина – шаҳар ва қўрғонлар ҳомийси
Артемида – Юнон худоларнинг буюги
Апполон – Зевс ва Летонинг ўғли, Артемиданинг
акаси
Асклепий, Пан, Афродита, Гефест, Ҳермес.

Тушунчалар	Маъноси
Тотемизм	
Анимизм	
Фетишизм	
Шаманизм	
Мифология	
Сет	
Осирис	
Зевс	
Посейдон	
Артемида	
Афродита	
Табу	
Миф	

3-Мавзу	Миллий динлар
----------------	----------------------

3.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулоти вақти-2 соат	Талабалар сони: 20 – 80 нафаргача
Машғулоти шакли	Ахборот асосидаги маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1. Яхудийлик а) Яхудийликнинг вужудга келиши ва таълимоти. б) Яхудийликдаги оқимлар; в) Муқаддас манбалари, маросим ва байрамлари; г) Яхудийлар Ўрта Осиёда; 2. Веда ва веда динлари. а) Брахманлик; б) Ҳиндуийлик; в) айнизм 3. Хитой миллий динлари а) Конфуцийчилик б) Даосизм в) Синтоизм
Ўқув машғулотининг мақсади: Талабаларга миллий динларнинг ахлоқий қирраларини қисмидаги билимларини шакллантириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • Миллий динлар замирида ётган ахлоқий таълимотларни тушунтириш • Яхудийлик динидаги ахлоқ-одоб ва эътиқодлари ҳақида фикр билдириш • Ведизм таълимотининг фалсафий, ижтимоий, ахлоқий қирралари очиқ бериш • Қадимги Хитой миллий динларининг ўзига хос томонларини тушунтириш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> • Миллий динлар замирида ётган ахлоқий таълимотларни тушунтиради. • Яхудийлик динидаги ахлоқ-одоб ва эътиқодлари ҳақида фикр билдиради. • Ведизм таълимотининг фалсафий, ижтимоий, ахлоқий қирралари очиқ беради. • Қадимги Хитой миллий динларининг ўзига хос томонларини тушунтиришади.
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Ахборотли маъруза, суҳбат, мунозара,
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, доска, бўр, проектор, слайд
<i>Таълим бериш шароити</i>	ЎТВ билан ишлашга мослаштирилган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

3.2. “Миллий динлар” мавзуси бўйича маърузанинг технологик харитаси

Иш босқичлари ва вақти	Фаолият мазмуни	
	Таълим берувчи	Таълим олувчилар
1. Мавзуга риш босқичи (10 дақиқа)	1.1. Мавзу номи, унинг мақсади ва ўқув фаолияти тижалари билан таништилади. 1.2. Мавзу режаси саволларини экранга чиқаради ва арга қисқача шарҳ беради.	Тинглайди.
2. Асосий босқич (60 дақиқа)	2.1. Талаблар билимини фаоллаштириш мақсадида вол беради: «Дунёда нечта миллат вакили бор?» 2.2. Талабалар жавобларини умумлаштириб, жавоб ради ҳамда мавзуга доир слайдлар намойишини шлайди.(1-илова)	Талабалар берилган волларга жавоб беради.
3. Яқуний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича талабаларда туғилган саволларга воб беради, яқунловчи хулоса қилади. 3.2. Мавзуга оид янги тушунчалар луғатини ёзиб тиш вазифасини беради	Саволлар беради. Вазифани ёзиб олади.

ЯХУДИЙЛИК ТАЪЛИМОТИ

МУСО – 10 лавҳа.

Тавротнинг “2 қонун” китобида
ўрин олган.

10 насихат

1. Яхведан бошқани илоҳ деб билмаслик.
2. Бут, санам ва расмларга сиғинмаслик.
3. Бекордан бекорга худо номи билан қасам ичмаслик.
4. Шанба кунини худога бағишлаш.
5. Ота – онани ҳурмат қилиш.
6. Ноҳақ одам ўлдирмаслик.
7. Зино қилмаслик.
8. Ўғрилиқ қилмаслик.
9. Ёлғон гувоҳлик бермаслик.
10. Яқинларнинг нарсаларига кўз олайтирмаслик.

ЯҲУДИЙЛИК

2 манба

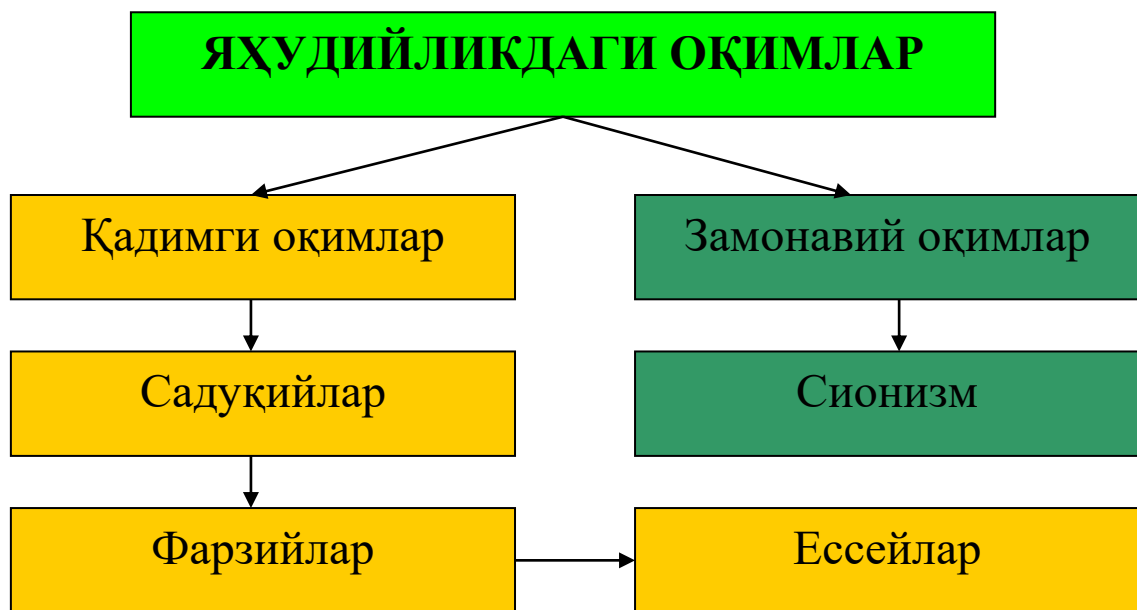
1. Таврот, Тора.

Мусога тегишли
5 китоб.

1. Борлиқ ёки
ибтидо.
2. Чиқиш.
3. Левит.
4. Сонлар.
5. Иккинчи қонун.
Ёзма қонун.

2. Талмуд.

Мишна ва Темара
шарҳларининг
тўплами. Мил.ав. IV
асрда вужудга келган.
Оғзаки қонун.

Яҳудийлик дини байрамлари

↓

Пейсах (пасха) – яҳудийларнинг Мисрдаги қулликдан озод бўлиши шарафига.

↓

Матқа – тузсиз, хамирсиз патирни 7 кун тановул этиш.

↓

Шебуот. Мусога Торани берганлиги шарафига пасхадан 50 кун кейин.

↓

Рошт – Ашон – покланиш учун қурбонлик қилиш.

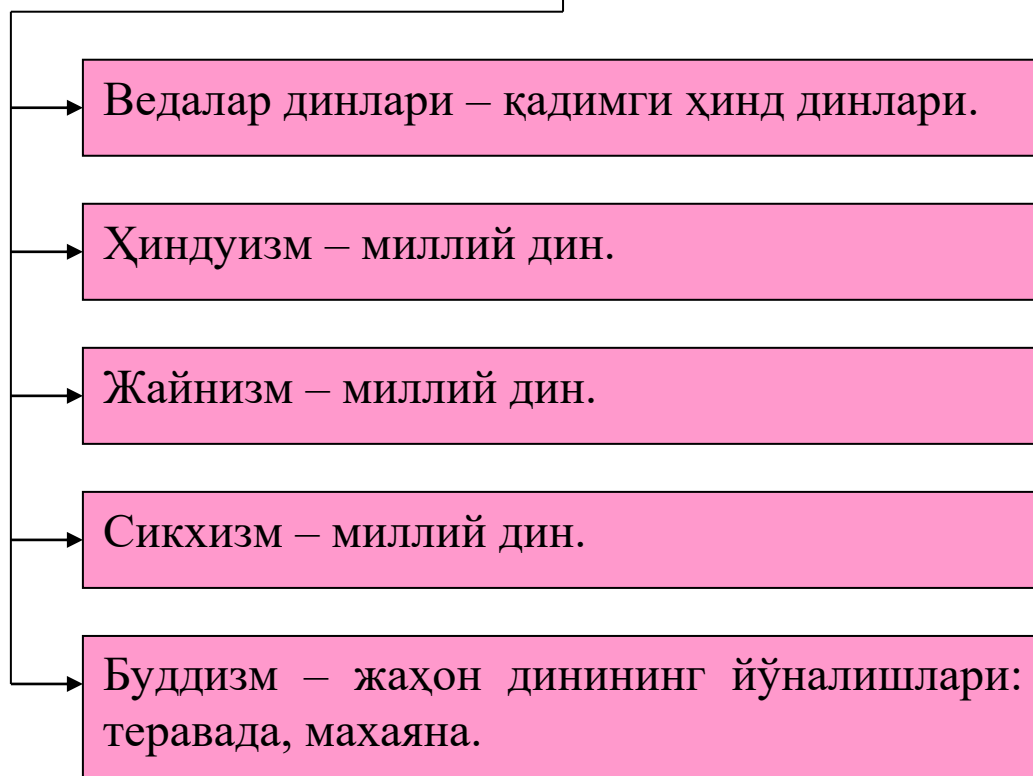
↓

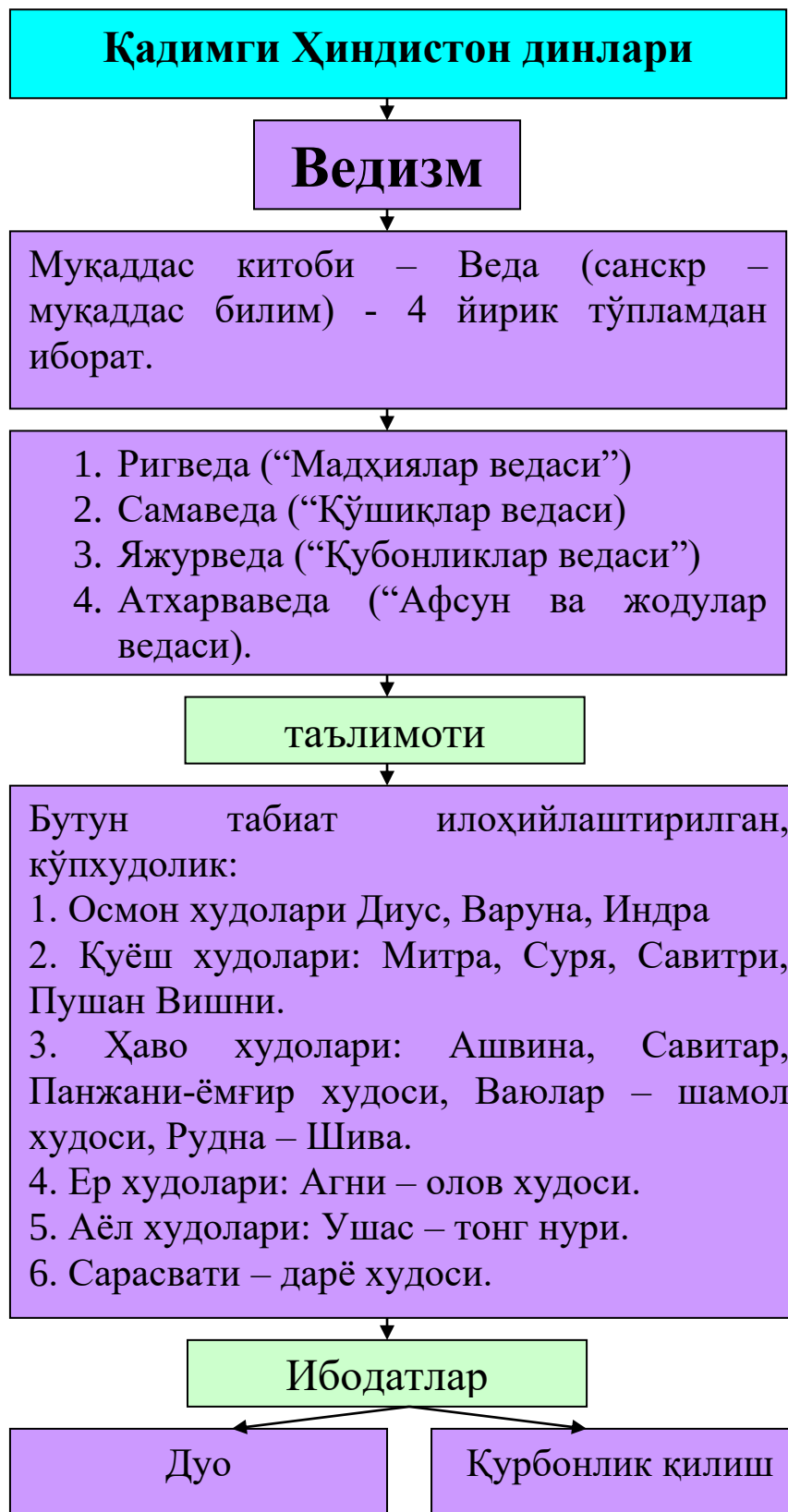
Йом – Кипур – рўза тутиш, тавба қилиш.

↓

Пурим (Қуръа). Яҳудийларни қириб бошламоқчи бўлган форс подшоси Хамон зулмидан қутулиш шарафига.

ҲИНДИСТОН ДИНЛАРИ.

БРАХМАНИЗМ

Қадимги Ҳиндистон динларидан бири

Веда динларининг бир шахобчасидир

Брахманлар кастаси – ўз ҳаётини ибодат қилиш, илоҳиёт илмини ўрганиш, мураккаб маросимларини ўтказиш ва халқ руҳоний ҳаётини бошқаришга бағишлаганлар.

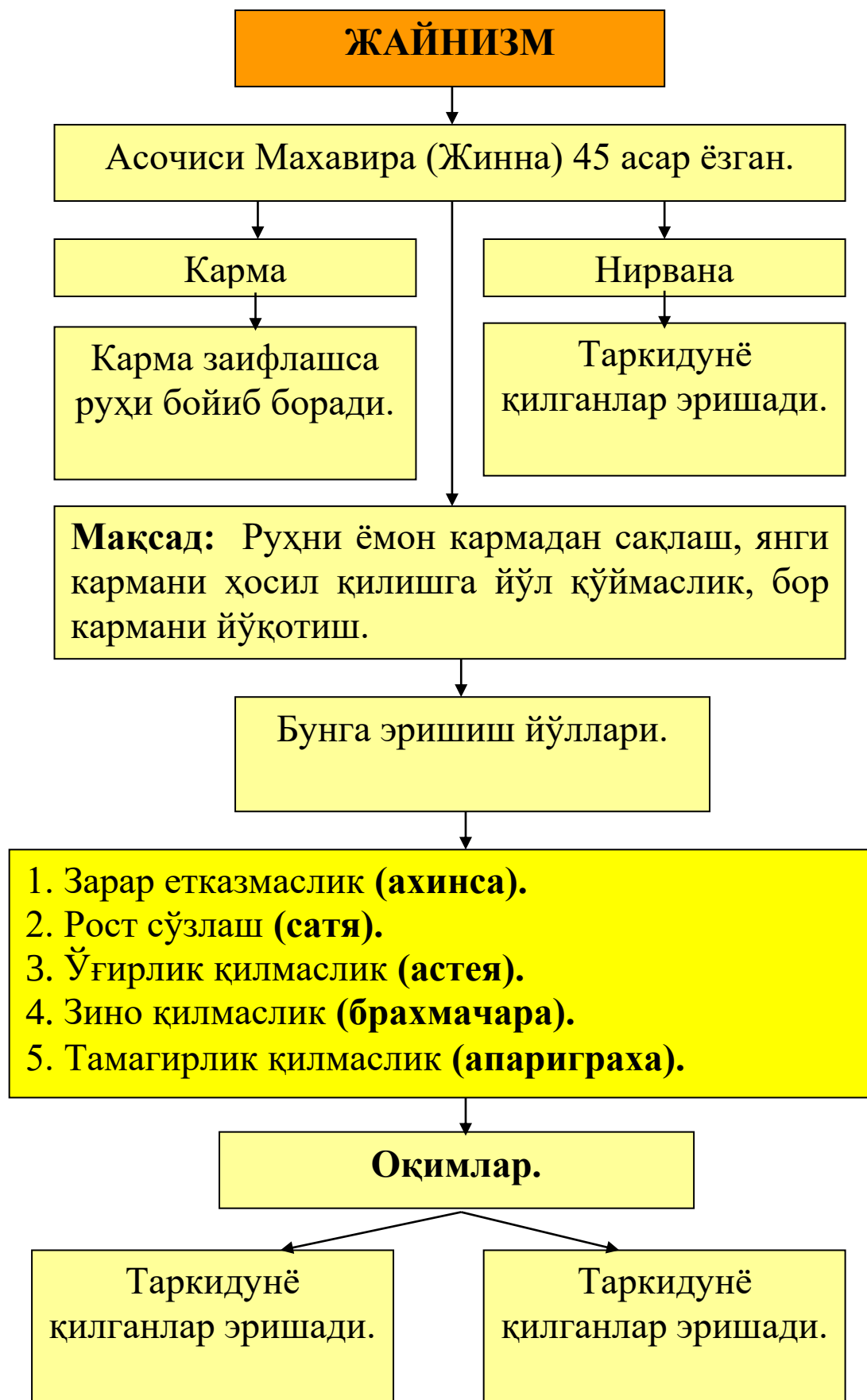
Дин тилини фақат муқаддас тилга айланиши брахманизмни келиб чиқишига сабаб бўлди. Брахманлар руҳонийлар табақаси манфаатини ҳимоя қиладилар.

Сутра – (санскр. ип) диний – фалсафий адабиёт тури. Таълимотларни лўнда, қисқа баёни

Таълим олиш 4 босқич (брахманларнинг муқаддас тўртлик қонуни) –

- 1.Брахмачарлик-устоздан таълим олиш.
2. Трихастха – оила-уй хўжайини.
3. Ванапрастха (ўрмон зоҳиди).
4. Санияси (зоҳид)-таркидунё.

КОНФУЦИЙЧИЛИК

Асосчиси, Конфуций (Кун Цзи) мил.ав.
551 – 479. Асари “Лунъю”.

Фалсафий
қарашлар

Комил инсон
(Цзюн – цзи)
ғоясини яратди.

2 асосий хусусият

Инсо-
ний-
лик

Масъ-
улият

Ахлоқ масаласи
асосий саналган.

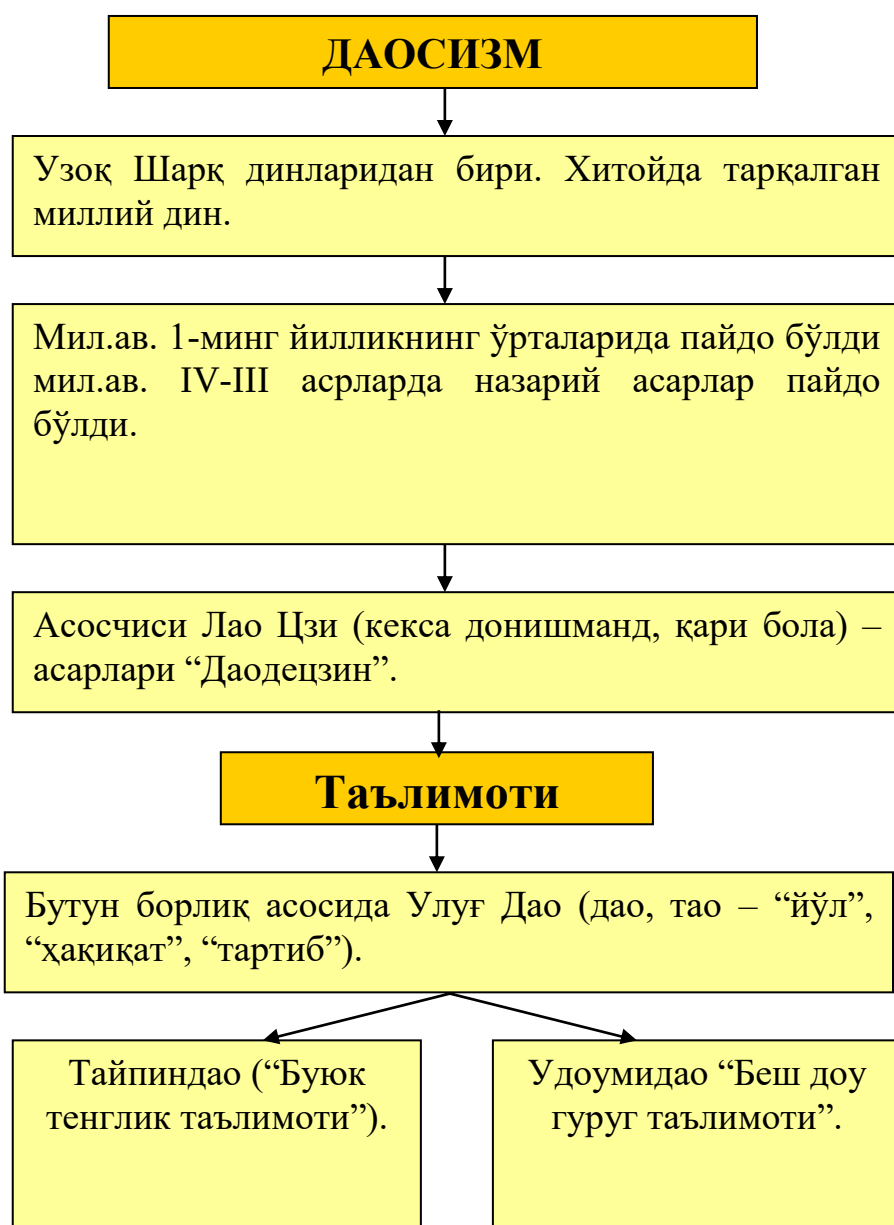
Сяо – инсон ота-
онасига муносиб
бўлиши –
инсонийлик
асоси “Ақлли ва
ота – оналарини
боқишга яроқли”.

Оила ва никоҳ
тушунчаси

Авлодлар
аждодларга
ҳурмат. Тириклар
ўлганлар олдида
қарздордирлар.

Хитойда Хан
сулоласи даври
(мил.ав. III-II
асрлар).
Конфуцийчилик
давлат
мафкураси
даражасига
кўтарди.

Мил.ав. 195 йилда Хан подшоҳи Лю-
Бан Конфуций ибодатхонасига
қурбонлик қилгандан бошлайди ва
Конфуций номи илоҳийлашди ва
князлик, Сун сулоласи императорлик,
Юан ва Мин сулолалари “ҳақиқий
донишманд”, “миллатнинг буюк
устози” унвонлари бердилар.

СИНТОИЗМ

Қадимги Японияда вужудга келган. Синто – худолар йўли.

Олий Илоҳ тушунчаси йўқ. Аждодлар руҳи ва табиатга сиғиниш.

Умумий ғояси: “Умумий қоидаларга риоя қилган ҳолда табиат қоидаларга мос ҳаракат қил”.

Манбалар: “**Кодзики**” (қадимий ёвузлар), “**Нихонди**” (япония анъаналари), “Кодзики” синтоизмнинг муқаддас китоби 2 асосий мазмун қон-қабилавий бирлик ва сиёсий ҳокимият ғояси мавжуд.

5 тамойил.

1. Бутун борлиқ дунёнинг ўз-ўзига ривожланиш натижаси.
2. Ҳаёт кучни англатади.
3. Табиат ва тарих ягона.
4. Кўп худолик.
5. Миллий руҳий асос – синто илоҳлари-камалар японлари яратган.

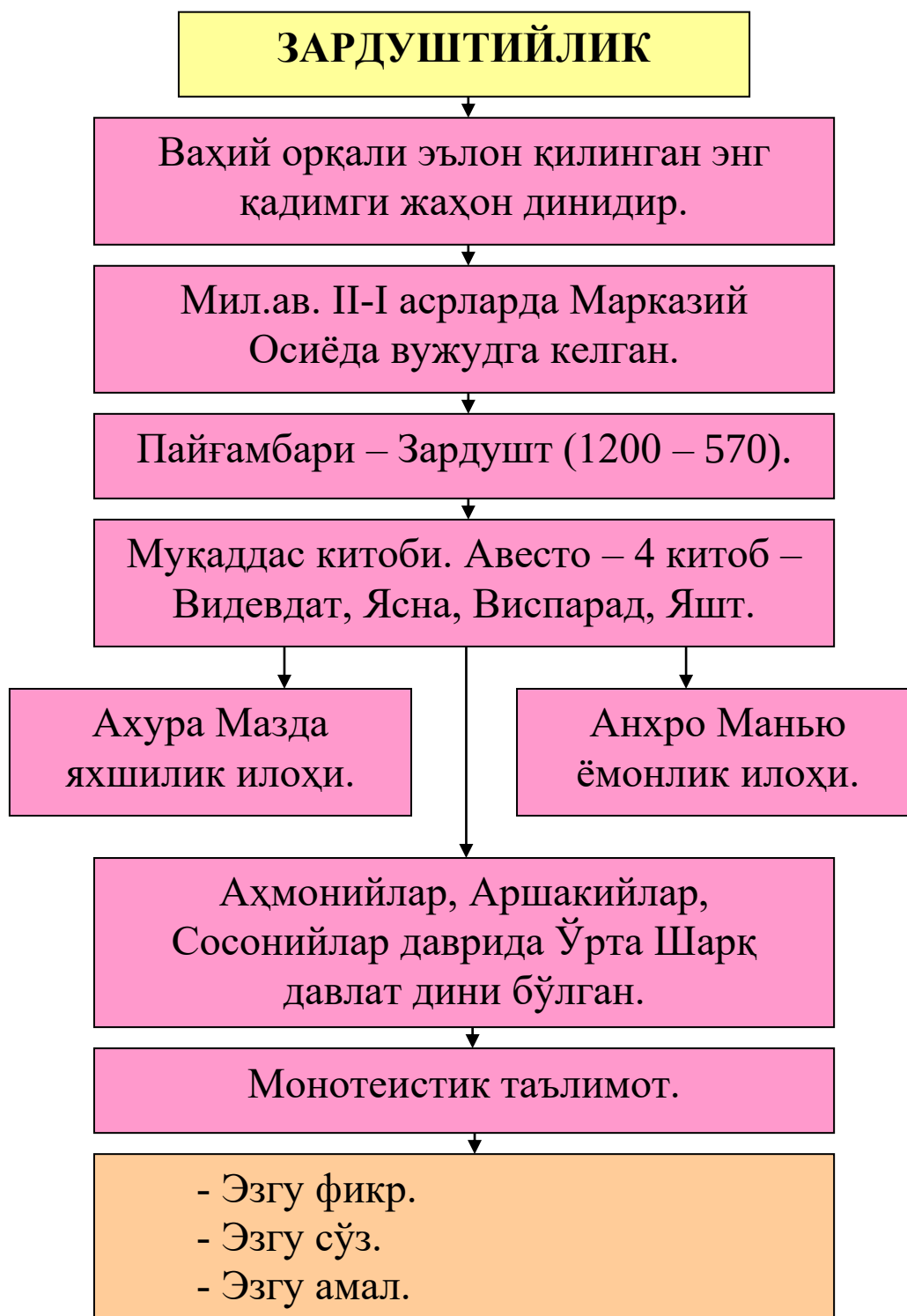
4-Мавзу	Зардуштийлик
----------------	---------------------

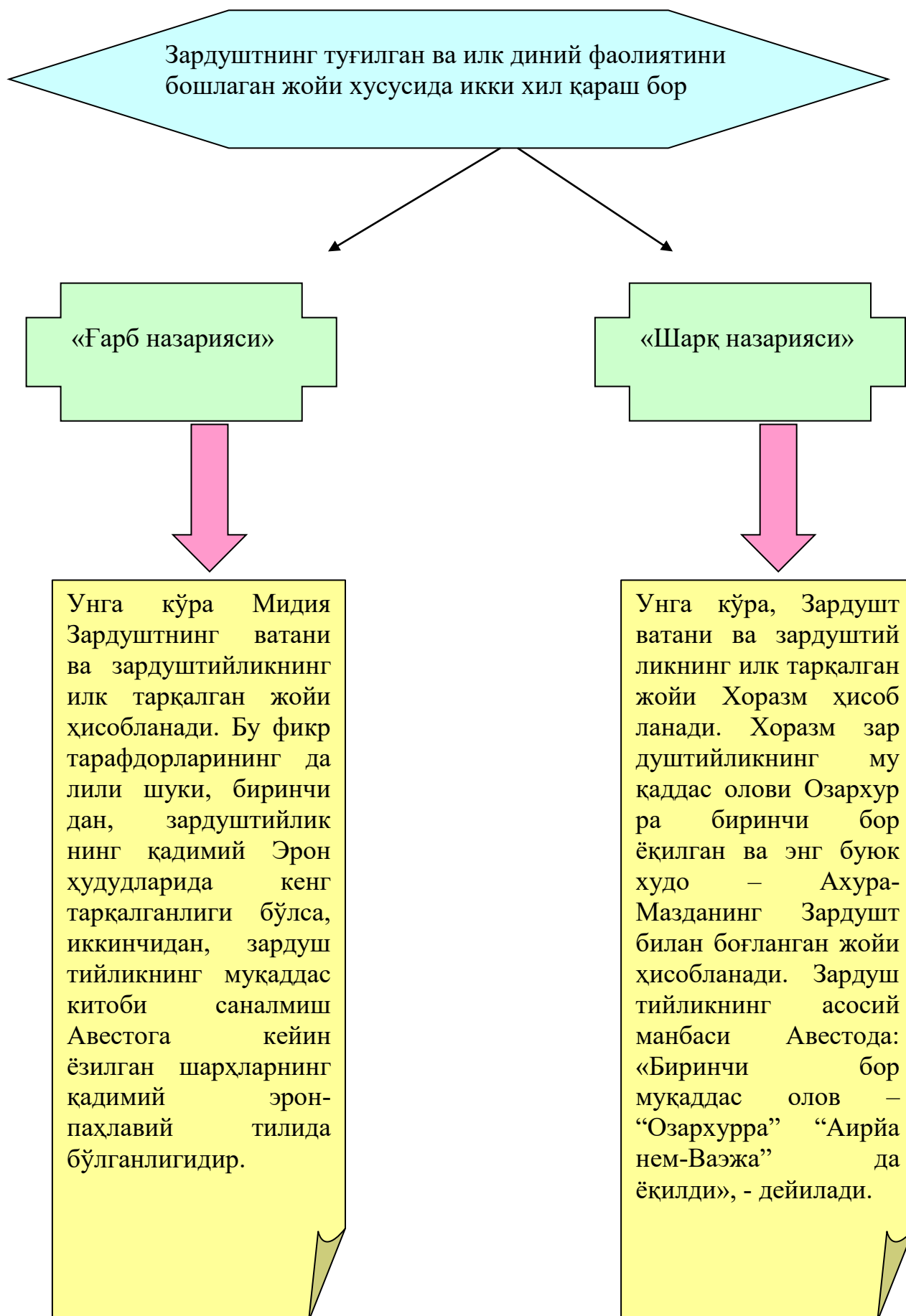
4.1. Таълим бериш технологиясининг модели

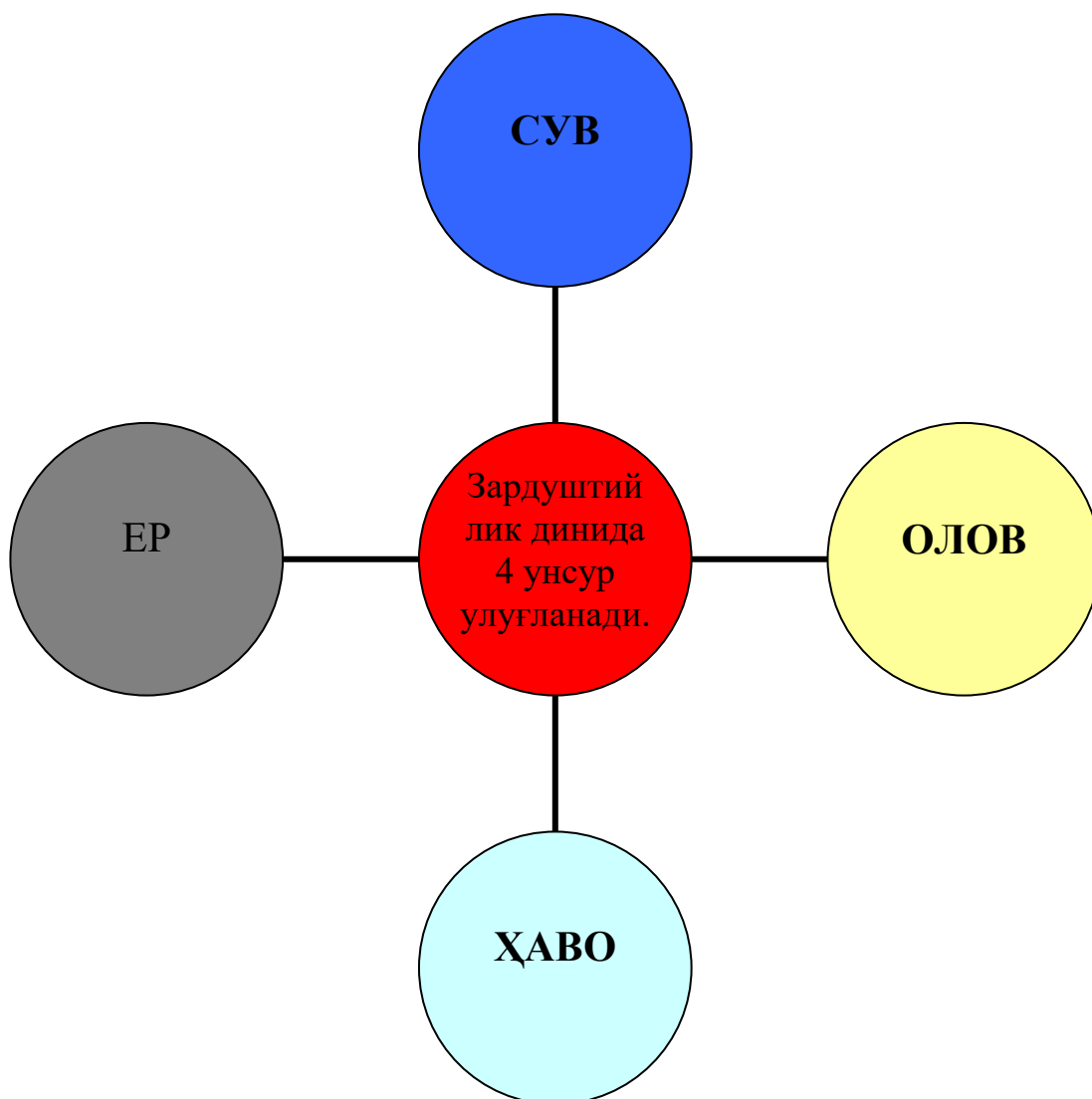
<i>Машгулот вақти-2 соат</i>	Талабалар сони: 20 – 80 нафаргача
<i>Машгулот шакли</i>	Ахборот бериш асосидаги маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1.Зардушт ҳаёти ва фаолияти. 2.Зардушт таълимоти. 3.Олов тозаланиш рамзи сифатида. 4.Авесто зардуштийликнинг асосий манбаси
<i>Ўқув машгулотининг мақсади:</i> Талабалар онгида зардуштийлик дини тўғрисида лимларни шакллантириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • Зардуштийлик динининг вужудга келиши ҳақида фикр билдириш • Зардуштийлик дини асосчиси қида маълумот бериш • Марказий Осиё тарихида зардуштийлик таълимоти нинг ўрни қида фикр билдириш • Зардуштийлик таълимоти нинг манбаси “Авесто” тўғрисида тушунча бериш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> • Зардуштийлик динининг вужудга келиши ҳақида фикр билдиради. • Зардуштийлик дини асосчиси қида маълумот беради. • Марказий Осиё тарихида зардуштийлик таълимотининг ўрни қида фикр билдиради. • Зардуштийлик таълимотининг манбаси “Авесто” тўғрисида тушунча берилади.
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Кўргазмали маъруза, суҳбат, тақдимот, шунтириш
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор, график талдаулар: кластер
<i>Таълим бериш шароити</i>	ЎТВ билан ишлашга мослаштирилган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

4.2. “Зардуштийлик” маъруза машғулотининг технологик харитаси

<i>Иш босқичи ва вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Таълим берувчи</i>	<i>Таълим олувчилар</i>
1-босқич Мавзуга кириш (15 дақиқа)	1.1. Машғулоти мавзуси, унинг мақсади ва ўқув фаолияти натижалари билан таништиради. 1.3. Асосий мавзу мазмуни бўйича маълумотлар баён қилишга ўтади.	Тинглайди. Тинглайди
2-босқич Асосий босқич (55 дақиқа)	2.1. Талабалар билимини фаоллаштириш мақсадида савол беради: “Мамлакатимизда “Авесто” неча йиллиги таъкидланди” 2.2. Жавобларни умумлаштириб, “Авесто”нинг 2700 йиллиги кенг нишонланганлигини айтади ҳамда бошқа таъкидлар намоёниши орқали маълумотларни кенгрок қилиб беради (1-илова). 2.3 Зардуштийлик манбаласи “Авесто” тўғрисида талабалар қандай маълумотларга эга эканликларини аниқлаш мақсадида савол беради: “Авесто сўзининг таъноси нима?” 2.4. Берилган жавобларни умумлаштириб, Зардуштийлик манбасини слайдлар орқали кенгрок қилиб беради (2-илова).	Саволга жавоб беради. Тинглайди, ёзади. Талабалар берилган саволга жавоб беради.
3-босқич Яқуний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича талабаларда юзага келган саволларга жавоб беради, яқунловчи хулоса қилади. 3.2. Мустақил ишлаш учун “Авесто”да мавжуд мамакатимиз тарихи бўйича маълумот тўплашни қилади.	Саволлар беради. Вазифани ёзиб олади.

АВЕСТО ҚИСМЛАРИ

Тўрт китоб сақланган

1. **Видевдат** – “Девларга қарши қонун”. Энг мукаммал қисм, 22 боб бўлиб, боблари фрагард дейилади.

2. **Ясна** – яз ўзагидан олинган бўлиб, “сажда”, “топинч”, “намоз” маъноларини ифодалайди. 72 бобдан иборат. Улар ҳа, ҳаитий деб аталади. Зардушт меъёрлари гаштлар бор.

3. **Виспарад**. 24 боб. Бобкарде. Дуо ва ибодатлар.

4. **Яшт** (гимн). Энг қадимги қисм 22 бобдан иборат мадҳиядир.

Хурдак Авесто йиғма.

5-Мавзу	Буддавийлик
----------------	--------------------

5.1. Таълим бериш технологиясининг модели

<i>Машгулот вақти-2 соат</i>	Талабалар сони: 20 – 80 нафаргача
<i>Машгулот шакли</i>	Ахборот бериш асосидаги маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1.Буддавийлик асосчисининг шахси. 2.Буддавийлик таълимоти ва тарқалиши. 3.Ўрта Осиёда буддавийликнинг тарқалиши. 4.Буддавийлик манбалари.
<i>Ўқув машгулотининг мақсади:</i> Талабалар онгида буддавийлик дини тўғрисида таълимларни шакллантириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • Буддавийлик дини асосчиси қандай тарқалиши • Буддавийликда “4 ҳақиқат таълимоти” тўғрисида фикр билидириш • Буддавийлик динининг тарқалиши тўғрисида тушунча бериш • Буддавийлик динининг оқимлари қандай тарқалиши • Буддавийлик дини манбаси тўғрисида тушунча бериш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> • Буддавийлик дини асосчиси қандай тарқалиши • Буддавийликда “4 ҳақиқат таълимоти” тўғрисида фикр билидириш • Буддавийлик динининг тарқалиши тўғрисида тушунча бериш • Буддавийлик динининг оқимлари қандай тарқалиши • Буддавийлик дини манбаси тўғрисида тушунча бериш
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Кўргазмали маъруза, суҳбат, тақдимот, сўраш-жавоб қилиш
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор, график таълиқлар: кластер
<i>Таълим бериш шароити</i>	ЎТВ билан ишлашга мослаштирилган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

5.2. “Буддавийликлик” маъруза машғулотининг технологик харитаси

<i>Иш босқичи ва вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Таълим берувчи</i>	<i>Таълим олувчилар</i>
1-босқич Мавзуга кириш (15 дақиқа)	1.1. Машғулоти мавзуси, унинг мақсади ва ўқув фаолияти натижалари билан таништилади. 1.3. Асосий мавзу мазмуни бўйича маълумотлар баён қилинганга ўтади.	Тинглайди. Тинглайди
2-босқич Асосий босқич (55 дақиқа)	2.1. Талабалар билимини фаоллаштириш мақсадида савол беради: “Буддавийлик таълимоти қаерда пайдо қилingan?” 2.2. Жавобларни умумлаштириб, Буддавийлик таълимоти қаерда пайдо бўлганлигини айтади ва бошқа саволлар билан намоёнишни орқали маълумотларни кенг қилиб беради (1-илова). 2.3 Буддавийлик динининг оқим ва манбалари кластер таълимотида талабаларга кўрсатилади. (1-илова) 2.4. Буддавийликнинг Марказий Осиёда тарқалиши таълимотида талабаларга қуйидагича савол берилади: “Марказий Осиёнинг қаерларда будда ибодатхоналари қилинган?” 2.5. Жавобларни умумлаштириб, Марказий Осиёда Буддавийликнинг тарқалиши тўғрисида тўхталади. (3- илова).	Саволга жавоб беради. Тинглайди, ёзади. Талабалар берилган саволга жавоб беради.
3-босқич Яқуний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича талабаларда юзага келган саволларга жавоб беради, яқунловчи хулоса қилади. 3.2. Буддавийлик мактаблари ҳақида маълумот ёзиб қилишни топширади.	Саволлар беради. Вазифани ёзиб қилади.

БУДДИЗМ.

Эр. ав. VI – V асрлар. Ҳиндистонда вужудга келган.

Эътиқод қилувчилар сони бўйича христиан, ислом, ҳиндуизмдан кейин 4 – ўринда туради. Улар 700 млн. киши, 1 млн. роҳиблардир.

Асосчиси шахзода Сиддхарта Гаутама.

ТАЪЛИМОТИ

Ведалардаги гуноҳсизлик таълимотини инкор этди.

Ҳайвонларни ваҳшиёна қурбон этиш қораланади.

Варна (каста) тизими ва ундаги руҳонийларнинг бошқалардан устунлиги инкор этади.

Яратувчи олий кучни борлигига ишончсизлик билдирган.

БУДДИЗМ ТАЪЛИМОТИДА

Тўрт ҳақиқат

1 - ҳақиқат – азоб-уқубат мавжуддир.

2 - ҳақиқат – қийноқларнинг сабаблари мавжуддир.

3 – ҳақиқат – қийноқларни тугатиш мумкин.

4 – ҳақиқат – қийноқлардан қутулиш йўли мавжуддир.

**Буддизм таълимоти уч амалиёт
босқичидан иборат**

Натижа

НИРВАНА - ҲОЛАТИ

1. Ахлоқ нормалари
– “Панча шила” –
(Будданинг беш
насихати).

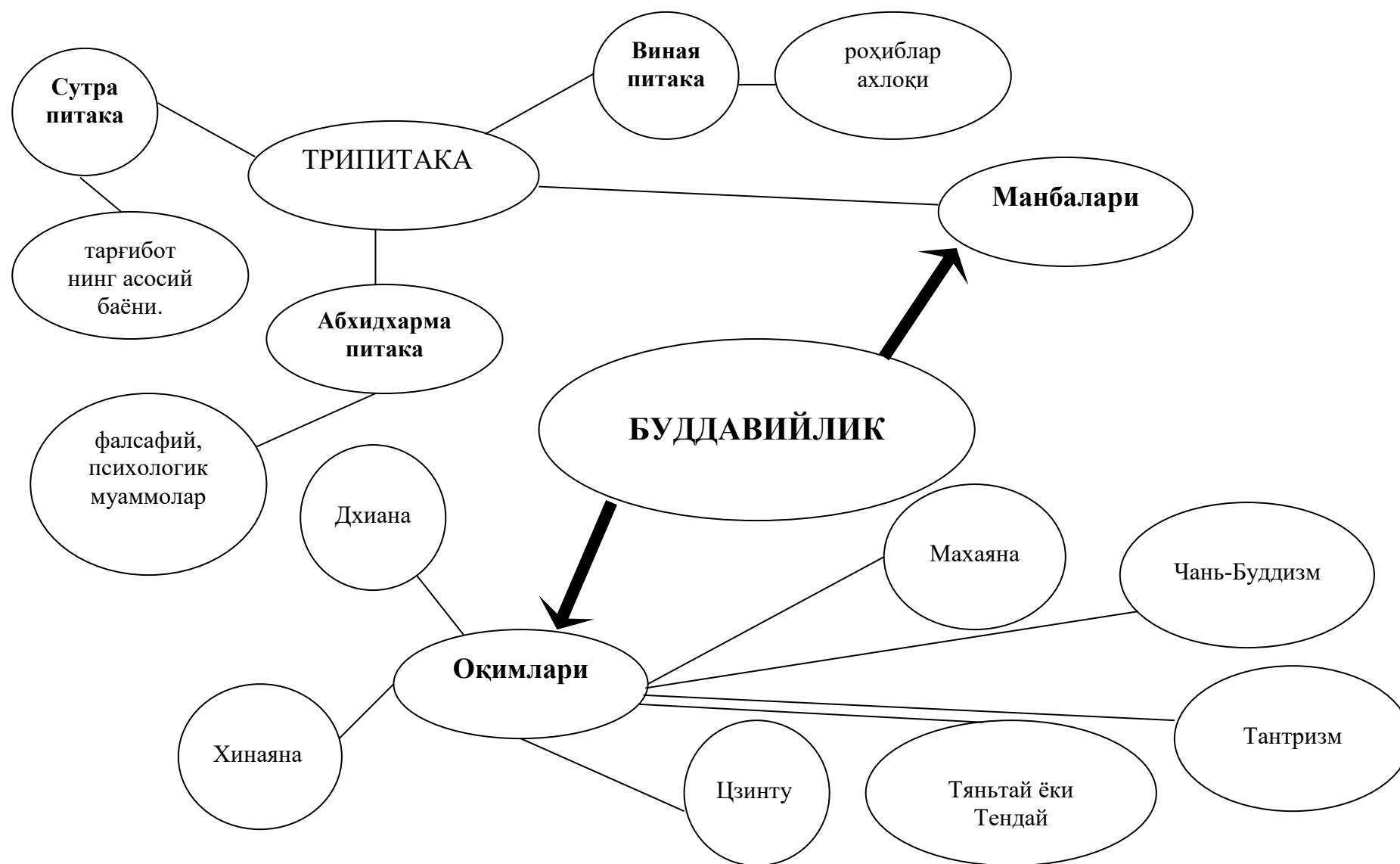
1) қотилликдан
сақланинг;
2) ўғрилиқдан
сақланинг;
3) гумроҳликдан
сақланинг;
4) ёлғон, қалбаки
нарсалардан
сақланинг;
5) Маст қилувчи
нарсалардан
сақланинг.

2. Медитация.

1) Тўғри тушуниш (4
ҳақиқатни);
2) Тўғри ният қилиш;
3) Тўғри тутиш ҳаракат
қилиш;
4) Тўғри англаш;
5) Тўғри ҳаракат нима;
6) Тўғри ҳаёт кечириш;
7) Тўғри фикр юритиш;
8) Тўғри гапириш.

3. Дониш -
мандлик.

Бу
буддизмнинг
асосий
мақсади:
нарсалар
табиатини
тўғри
тушуниш.

Мил. ав. I аср ва милоднинг IV асрлари оралиғида Кушон империясида буддизмнинг Махаяна йўналиши давлат дини деб эълон қилинди. Бунгача буддизм Ҳиндистонда узоқ тарихга эга бўлса ҳам, у ерда асосий йўналиш бўлган Хинаяна ҳам бундай мавқега эришмаган эди. Канишка, Вима, Кадфиз ва улардан кейинги кушон императорлари буддизмни кенг ёйдилар. Улар бу дин анъаналарини амалда ривожлантириш, бошқа халқлар ўртасида тарқатиш учун Балх, Марв, Термиз, Самарқанд, Бухоро, Шош, Туркистон, Қува, Косон, Ўш, Болосоғун, Кошғар ва бошқа шаҳарларда буддизм такагоҳлари ва хонагоҳлари, ибодатхоналарини қуриб, буддизмнинг муқаддас китоблари, *сутра* ва *пастриларни* ўрганиш, таржима қилиш ва шарҳлаш учун шароит яратиб бердилар.

Ҳозирги Термиздаги Қора-тепа, Фаёз-тепа, Сайрам, Қува ва бошқа жойларда топилаётган будда ҳайкалчалари ёки уларнинг парчалари, Айритомдаги айвон пештоқи парчасидаги буддист муסיқачиларнинг тасвири ва бошқа осори атиқалар, сарой ва ибодатхоналар Ўрта Осиёдаги буддизм ҳақида хабар берувчи манбалардир. Бу динга тегишли ёзма манбалар қадимги туркий ёзувда, уйғур битикларида ва бошқа ёзувларда сақланиб қолган.

6-Мавзу	Христианлик
----------------	--------------------

6.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машгулот вақти-2 соат	Талабалар сони: 20 – 80 нафаргача	
Машгулот шакли	Ахборот бериш асосидаги маъруза	
Маъруза режаси	1. Христианликнинг вужудга келиши 2. Праваслав оқими 3. Католик оқими 4. Протестант оқими 5. Христианликнинг бошқа оқимлари 6. “Библия” христианликнинг муқаддас китоби	
Ўқув машгулотининг мақсади: Талабалар онгида Христианлик дини ўрисида билимларни шакллантириш		
Педагогик вазифалар:	Ўқув фаолияти натижалари:	
• Христианлик динининг вужудга келиши ҳақида фикр билдириш • Христианлик дини асосчиси ҳақида маълумот бериш • Христианлик динининг бўлиниши ҳақида тушунча бериш • Праваслав оқими тўғрисида фикр билдириш • Католик оқими ва унинг моҳияти тўғрисида тушунтириш • Протестантлик оқимининг вужудга келиш сабабларини тушунтириш • Христианлик динининг тарқалиши тўғрисида тушунча бериш	• Христианлик динининг вужудга келиши ҳақида фикр билдиради. • Христианлик дини асосчиси ҳақида маълумот беради. • Христианлик динининг бўлиниши ҳақида тушунча беради. • Праваслав оқими тўғрисида фикр билдиради. • Католик оқими ва унинг моҳияти тўғрисида тушунтиради. • Протестантлик оқимининг вужудга келиш сабабларини тушунтиради. • Христианлик динининг тарқалиши тўғрисида тушунча беради.	
Таълим бериш усуллари	Кўргазмали маъруза, суҳбат, тақдимот, сунтириш	
Таълим бериш шакллари	Оммавий	
Таълим бериш воситалари	Ўқув қўлланма, проектор, график таънализерлар: кластер	
Таълим бериш шароити	ЎТВ билан ишлашга мослаштирилган аудитория	
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат: савол-жавоб	

6.2. “Христианлик” маъруза машғулотининг технологик харитаси

<i>Иш босқичи ва вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>Таълим берувчи</i>	<i>Таълим олувчилар</i>
1-босқич Мавзуга кириш (15 дақиқа)	1.1. Машғулот мавзуси, унинг мақсади ва ўқув олияти натижалари билан таништиради. 1.3. Асосий мавзу мазмуни бўйича маълумотлар баён лишга ўтади.	Тинглайди. Тинглайди
2-босқич Асосий босқич (55 дақиқа)	2.1. Талабалар билимини фаоллаштириш мақсадида савол беради: “Христианлик дини нима учун жаҳон дини фатида эътироф этилади?” 2.2. Жавобларни умумлаштириб, Христианлик динига тиқоқ қилувчиларнинг сони неча фоизлиги ҳамда бошқа айдлар намоёниши орқали маълумотларни кенгрок итиб беради (1-илова). 2.3. Христианлик динининг оқимлари бўйича талабалар билан биргаликда кластер тузади (2-илова). 2.4. Христианлик манбалари тўғрисида талабалар андай маълумотларга эга эканликларини билиш мақсадида савол беради: “Христианлик динининг қадрас китобини ким билади?” 2.5. Берилган жавобларни умумлаштириб, Христианлик дини манбаларини слайдлар орқали кенгрок шунтириб беради (3-илова).	Саволга жавоб беради. Тинглайди, ёзади. Талабалар берилган саволга жавоб беради.
3-босқич Якуний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича талабаларда юзага келган саволларга жавоб беради, якунловчи хулоса қилади. 3.2. Мустақил ишлаш учун ўқув материалининг 2-4 қисмини жадвал асосида ўрганиш вазифасини беради: (4- илова).	Саволлар беради. Вазифани ёзиб олади.

ДИНЛАР ҲАҚИДА МАЪЛУМОТНОМА

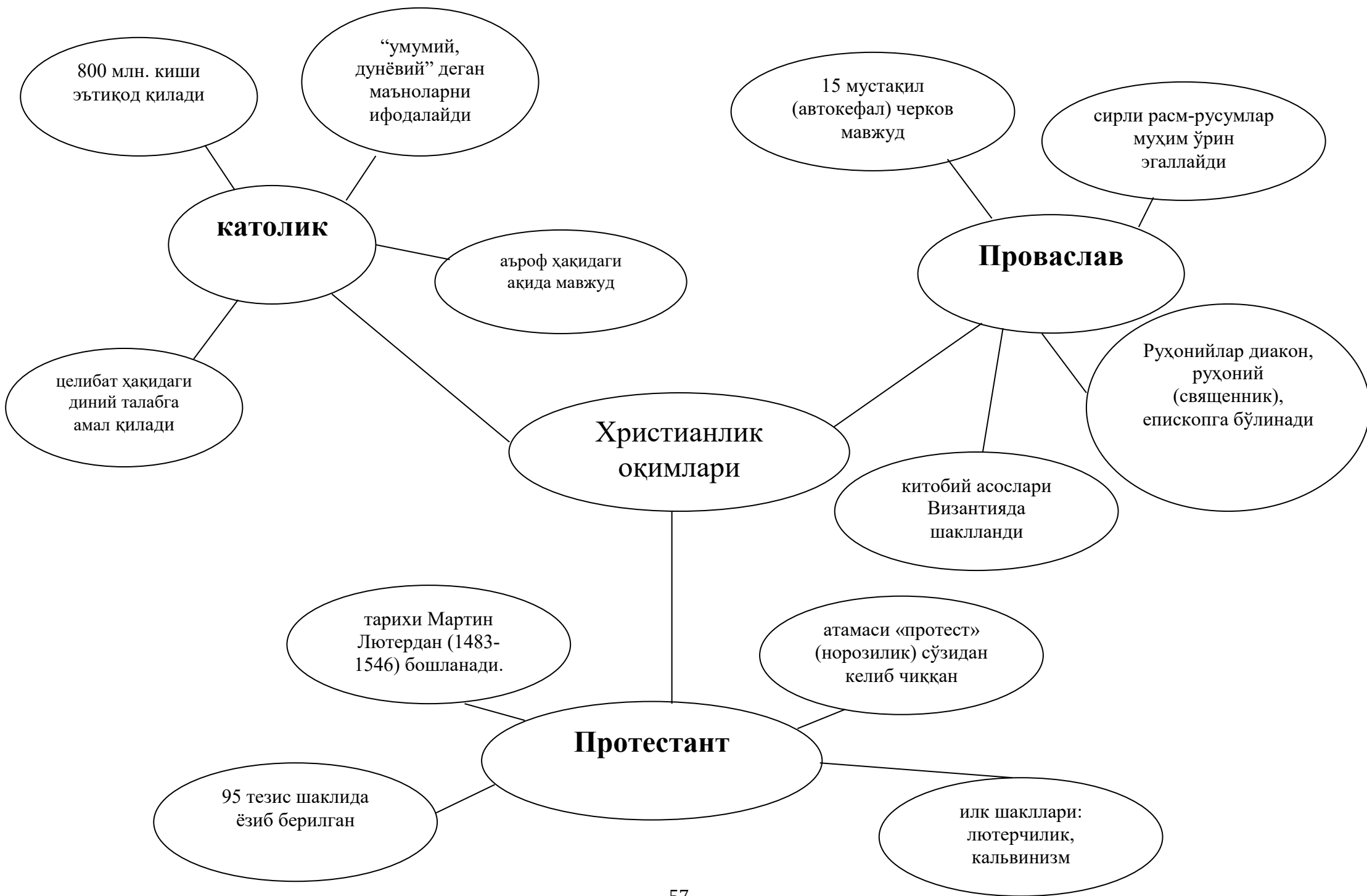
1. Христианликка дунё аҳолисининг 28% эътиқод қилади

2. Ислом дунё аҳолисининг 20% эътиқод қилади

3. Ҳиндуизм дунё аҳолисининг 850 млн. аҳолиси эътиқод қилади

4. Буддизм дунё аҳолисининг 700 млн. аҳолиси эътиқод қилади

КАЛВИНИЗМ

Христианлик жаҳон динининг протестантлик оқимининг илк шаклларида бири.

Асосчиси. Жан Калвин (1509 – 1564). Унинг 1536 йилда “Христиан динидаги кўрсатмалар” асари асосдир.

Диққат марказида Таврот бўлиб, абсолют тақдир ҳақида таълимот. Инсонлар мағфират қилинганлар ва маҳкум этилганларга бўлинади.

Шотландия, Голландия, Шимолий Германия, Франция, Англияда тарқалган.

Пресвитерианлик калвинизм черковидан келиб чиққан. 1592 йил Шотландия парламенти уни асосий мафкура деб қарор қилди. Асоси “Вест – министр” китобида.

БАПТИЗМ
(юнонча “сுவга чўктириш”).

Христианлик жаҳон динининг протестантлик оқимининг сўнгги шаклларида бири бўлиб, XVII аср бошларида вужудга келган. У 130 мамлакатда тарқалган.

Ўспиринларнигина чўқинтиришга олиб борадилар.

Асосий ғоя: “Ҳеч ким, жумладан, ота – оналар ҳам киши учун бирор динни танлай олмайдилар. Киши динни онгли равишда ўзи ихтиёр қилмоғи зарур”.

АНГЛИКАНЛАР

Христианлик жаҳон динининг протестантлик оқимининг илк шаклларида бири, Англикан черкови Англиянинг давлат черковидир.

“Мўътадил йўл таълимоти”.

Асосли – “Умумий ибодатлар” китоби.

Англиканлар “черковнинг нажоткорлик кучи” ҳақидаги католиклар ғояси ва шахсий эътиқод орқали нажотга эришиш ҳақидаги протестант таълимотининг ўзида жамлаган.

Қирол Англикан черковининг бошлиғи.

АДВЕНТИСТЛАР

(лат – “келиш”).

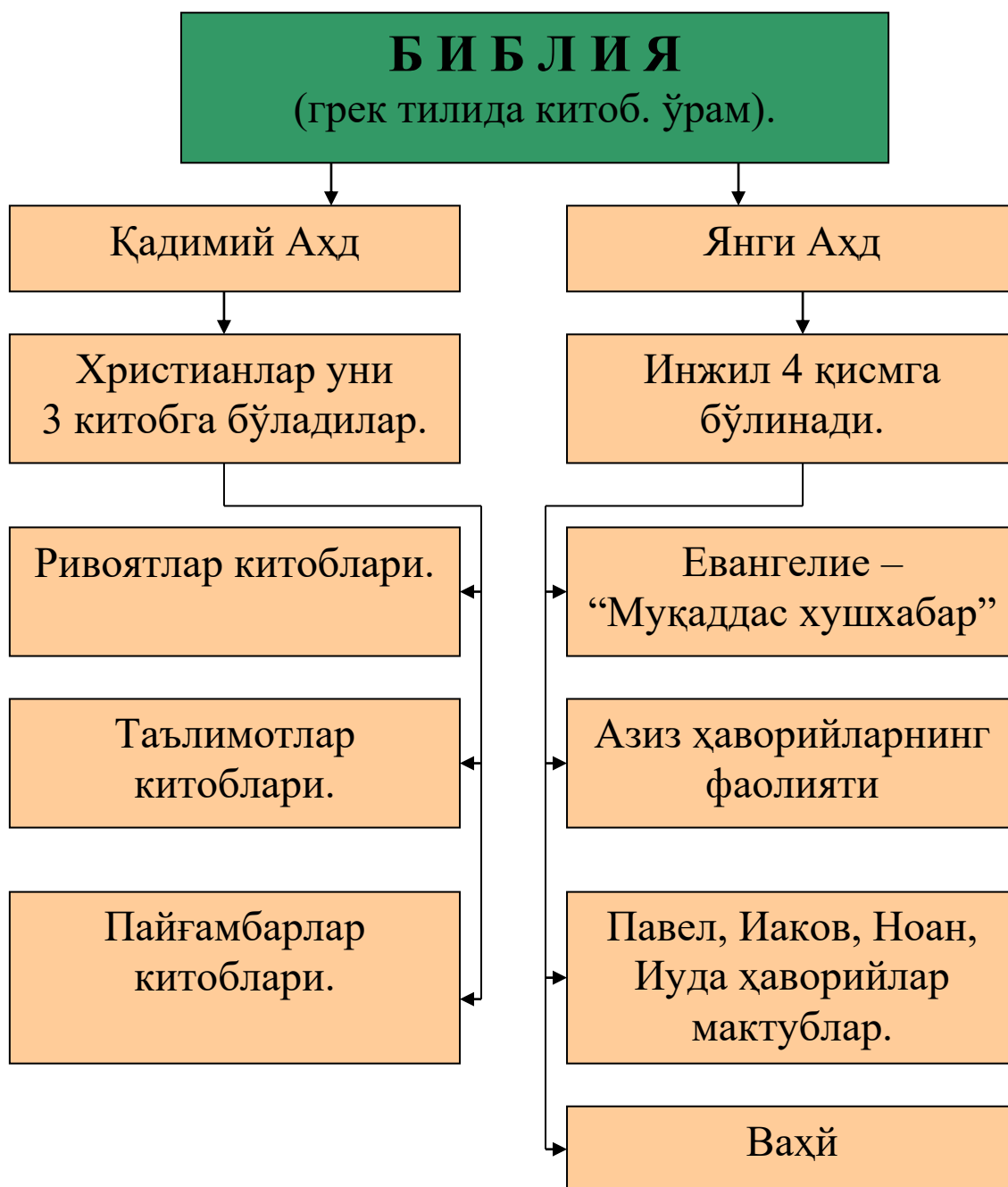
Христианлик жаҳон динининг
протестантлик оқимининг сўнгги
шаклларида бири.

Америкада XIX асрнинг 30 – йиллари
оғир иқтисодий бўҳрон даврида вужудга
келган.

Асосчиси Виям Миллер (1782-1849).

Мустақил черковларнинг энг каттаси
“Еттинчи кун адвентистлари”.

Асосий ғояси Исонинг 2-чи бор ерга
тушиш ва инсониятни шайтондан
мутлақ халос этишда “Нажот йўли”.

	Католик	Проваслав	Протестант
вужудга келиши			
таълимоти			
байрамлари			

7-Мавзу	Ислом
----------------	--------------

7.1. Таълим бериш технологиясининг модели

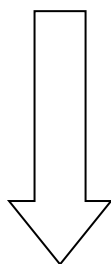
Машғулот вақти-2 соат	Талабалар сони: 20 – 80 нафаргача
Машғулот шакли	Ахборот асосидаги маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1. Жоҳилия даври 2. Ислом таълимоти 3. Мухаммад пайғамбар ҳаётлари 4. Илк ислом давлатчилиқ муносабатларининг шаклланиши 5. Халифа сайлаш хусусидаги тортишувлар
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Талабалар онгида ислом динининг жамиятдаги ўрни ва ғояларини тўғрисида билимларни шакллантириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> ☐ Арабистон ярим оролида исломгача бўлган даврни ёритиб бериш ☐ Ислом таълимоти юзага келиши шарт-шароитларини тушутириш ☐ Мухаммад ибн Абдуллоҳ ҳаётлари ҳақида тушунча бериш ☐ Ислом динининг тараққий этиши ва тарқалиши тўғрисида фикр билдириш ☐ Халифалар даврида ислом динидаги талофлар ва оқимларга бўлиб кетиш бабларини тушунтириш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> ☐ Арабистон ярим оролида исломгача бўлган даврни ёритиб беради. ☐ Ислом таълимоти юзага келиши шарт-шароитларини тушутиради. ☐ Мухаммад ибн Абдуллоҳ ҳаётлари ҳақида тушунча беради ☐ Ислом динининг тараққий этиши ва тарқалиши тўғрисида фикр билдиради. ☐ Халифалар даврида ислом динидаги талофлар ва оқимларга бўлиб кетиш бабларини тушунтиради
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Ахборотли маъруза, суҳбат, мунозара, блиц-сўров
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, доска, бўр, проектор, слайд
<i>Таълим бериш шароити</i>	ЎТВ билан ишлашга мослаштирилган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

7.2. “Ислом” мавзуси бўйича маърузанинг технологик харитаси

Иш босқичлари ва вақти	Фаолият мазмуни	
	Таълим берувчи	Таълим олувчилар
1. Мавзуга кириш босқичи (10 дақиқа)	1.2. Мавзу номи, унинг мақсади ва ўқув фаолияти натижалари билан таништилади. 1.3. Мавзу режаси саволларини экранга чиқаради ва саволларга қисқача шарҳ беради.	Тинглайди.
2. Асосий босқич	2.1. Талаблар билимини фаоллаштириш мақсадида блиц-сўров ўтказилади: «Ислом жаҳон динлари ичида қайси динга кўра нечанчи ўринда туради?»	Талабалар берилган саволларга жавоб беради.

(60 дақиқа)	2.2. Мавзу режасининг саволларига қисқача шарҳ беради. 2.3. Мавзу режаси саволлари талабалар билан таълимда мунозара саволлари асосида ёритиб берилишини маълум қилади (1-илова). 2.4. Халифалик ҳақида талабаларнинг билимини ошириш мақсадида қуйидаги савол беради: “Нечта халифа бўлган ва уларнинг ҳукмронлик қилган даврларини айтинг?” 2.5. Талабалар жавобларини хулоса қилиб, қўғалар асосида мавзунини тўлдиради. (2-илова)	беради.
3. Яқиний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича талабаларда туғилган саволларга жавоб беради, яқинловчи хулоса қилади. 3.2. Тест саволларига тайёргарлик кўриш ва баъзи саволларни беради (3-илова).	Саволлар беради. Вазифани ёзиб беради.

**Жахон динлари пайдо
бўлиш эволюцияси**

1.Буддизм (мил.авв. VI аср)

2.Христианлик (I аср)

3.Ислом (VII аср)

ИСЛОМ

Эътиқод қилувчилар 20% жаҳон аҳолиси.

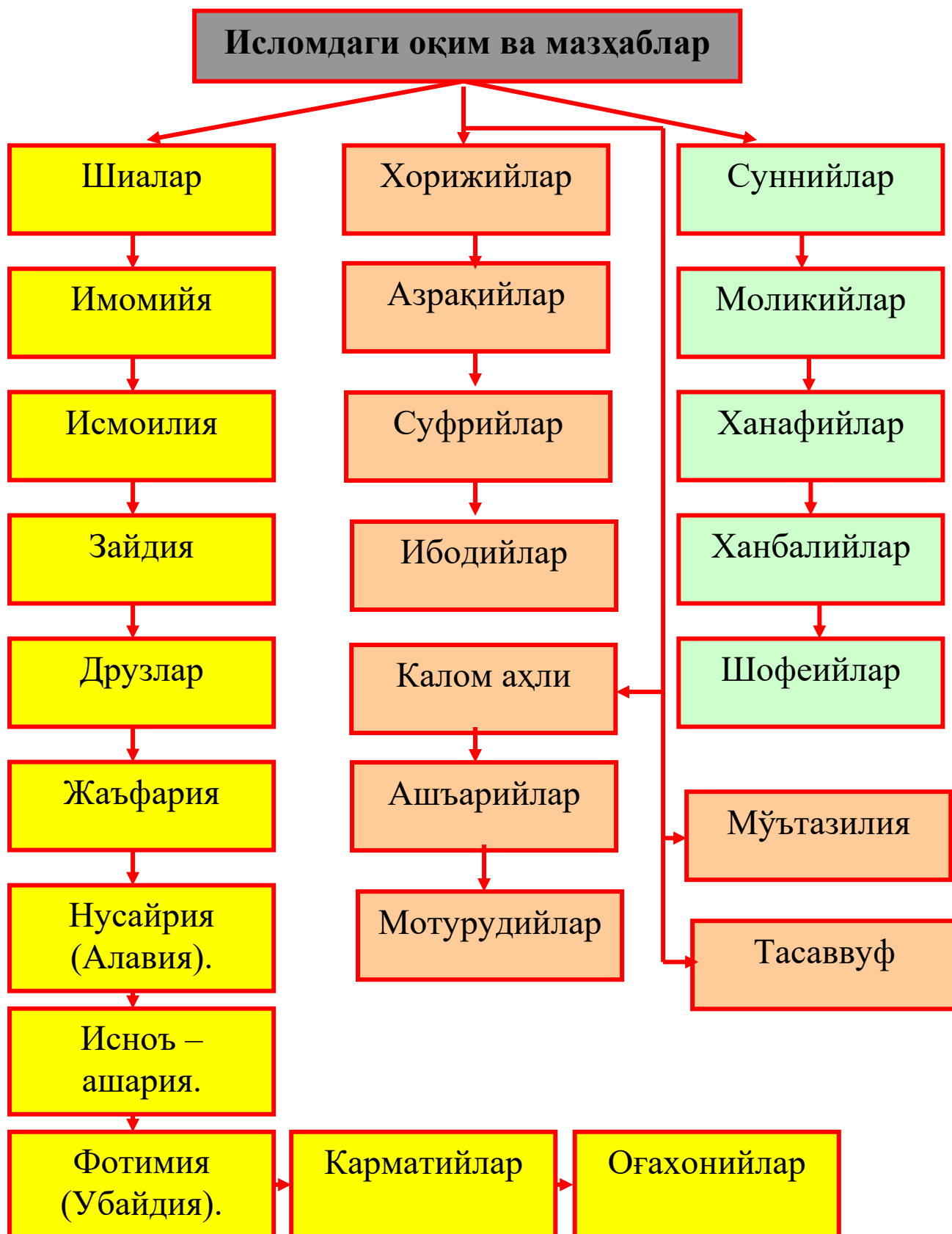
Жоҳилия (билмаслик) давридан кейин вужудга келган. Жоҳилия даврида **тотемизм, бут-санамларга** сиғиниш, яхудийлик, христианлик, зардуштийлик манихеизми мавжуд эди.

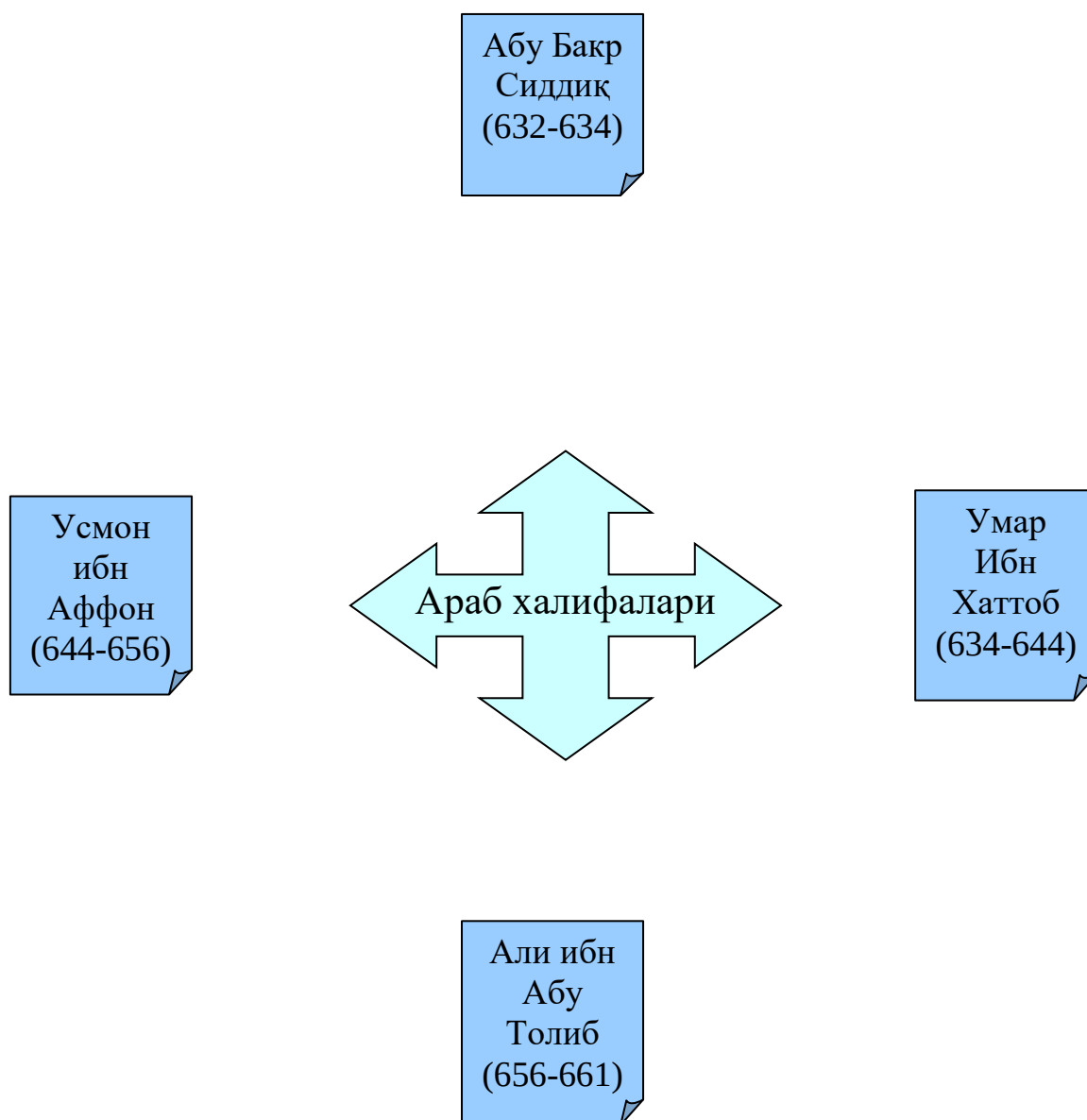
Асосчиси: Муҳаммад пайғамбар. 571 йил 21 апрелда Маккада туғилган ва 632 йил 8 июнда Мадинада вафот этган.

Хулафои рошидин: Абу Бакр, Умар ибн Хаттоб, Усмон ибн Аффон, Али ибн Абитолиб.

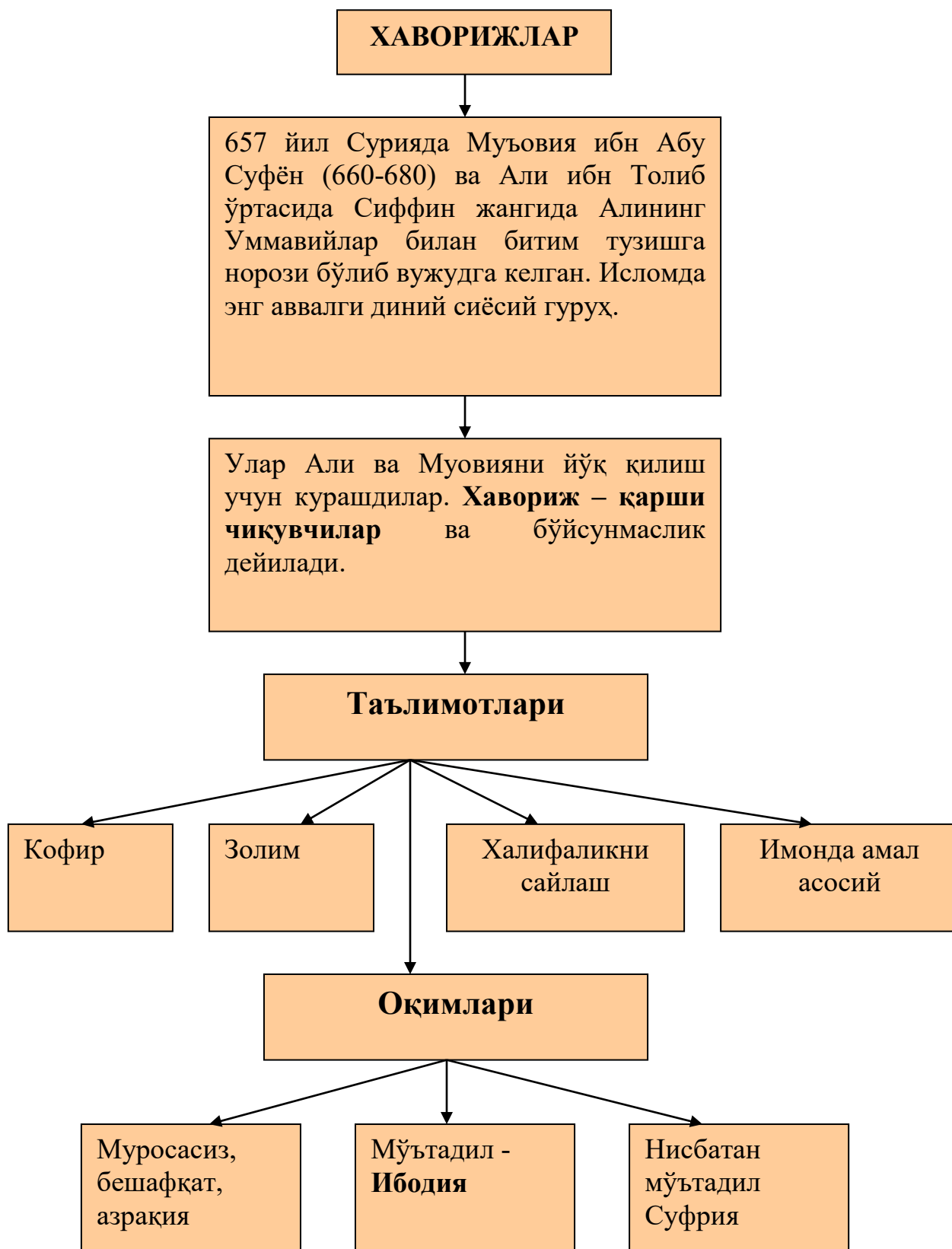
Ислом – луғавий “таслим бўлиш”, “бўйсунуш” маъносини англатади. Ягона Оллоҳга сиғиниш.

Муқаддас китоби - Қуръони Карим 114 сура, 6666 оят - 86 – Макка, 28 – Мадинадаги суралардан таркиб топган.

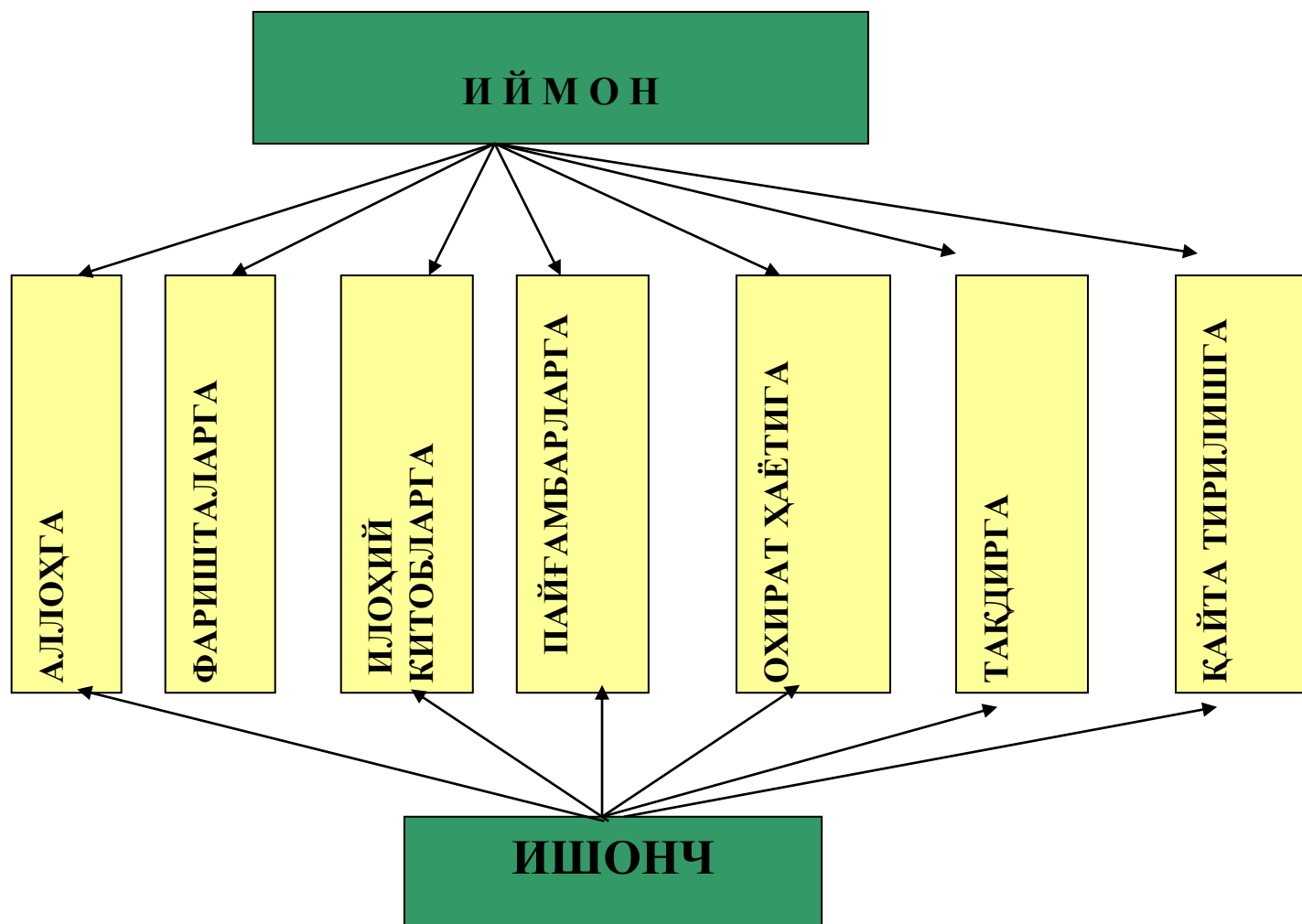

ИСЛОМДАГИ ИЙМОН АСОСЛАРИ

8-Мавзу	Исломнинг асосий манбалари
----------------	-----------------------------------

8.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулот вақти-2 соат	Талабалар сони: 20 – 80 гача
Машғулот шакли	Ахборот асосидаги маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1. Қуръоннинг нозил бўлиши, жамланиши ва таркиби 2. Ҳадис ва машҳур муҳаддислар 3. Тасаввуфнинг келиб чиқиши ва тарқалиши 4. Фикҳ илмининг тараққий этиши
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Талабалар онгида Қуръон ва ҳадислар тўғрисида лимларни шакллантириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> ☐ Ислом дининг манбалари тўғрисида фикр билдириш ☐ Қуръон Карим яратилиши тарихини шунтириш ☐ Ҳадислар, уларнинг турлари ва моҳияти тўғрисида маълумот бериш ☐ Машҳур ватандошимиз бўлган ҳаддислар ҳақида маълумот бериш ☐ Тасаввуф ва унинг тарихи ҳақида маълумот бериш ☐ Фикҳ ислом қонунчилиги тўғрисида фикр билдириш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> ☐ Ислом дининг манбалари тўғрисида фикр билдириш ☐ Қуръон Карим яратилиши тарихини шунтириш ☐ Ҳадислар, уларнинг турлари ва моҳияти тўғрисида маълумот бериш ☐ Машҳур ватандошимиз бўлган ҳаддислар ҳақида маълумот бериш ☐ Тасаввуф ва унинг тарихи ҳақида маълумот бериш ☐ Фикҳ ислом қонунчилиги тўғрисида фикр билдириш
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Ахборотли маъруза, суҳбат, мунозара,
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий,
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор,
<i>Таълим бериш шароити</i>	ЎТВ билан ишлашга мослаштирилган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

8.2. “Ислом динининг асосий манбалари” ” мавзуси бўйича маърузанинг технологик харитаси

Иш босқичлари ва вақти	Фаолият мазмуни	
	Таълим берувчи	Таълим олувчилар
1. Мавзуга кириш босқичи (10 дақиқа)	1.2. Мавзу номи, унинг мақсади ва ўқув фаолияти натижалари билан таништиради. 1.3. Мавзу режаси саволларини экранга чиқаради ва саволларга қисқача шарҳ беради.	Тинглайди.
2. Асосий босқич (60 дақиқа)	2.1. Мавзу режасининг саволларига қисқача шарҳ беради. 2.2. Исломнинг асосий манбалари тўғрисида	Талабалар берилган саволларга жавоб беради.

	талабалар билимини аниқлаш мақсадида қуйидаги саволни беради: “Ислом динида қандай манбалар мавжуд?” 2.3. Талабалар жавобларини хулоса қилиб, мавзудар асосида мавзунини тўлдиради. (1-илова)	
3. Якуний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича талабаларда туғилган саволларга жавоб беради, якунловчи хулоса қилади. 3.2. Машҳур муҳаддис ва мутасаввуфларимизнинг фикрлари натижасида маълумот тўплашни билдиради.	Саволлар беради. Вазифани ёзиб беради.

Қуръони Карим оятларининг нозил бўлиши

Макка даври

(610-615 йиллар)
«Назмий суралар»

(616-619 йиллар)
«Раҳмон суралари»

(619 йил бошларидан –
622 йил сентябригача)
«Пайғамбарлик

Мадина даври

Бадр жангигача (622 йил
октябридан 624 йилгача)-
4 сура

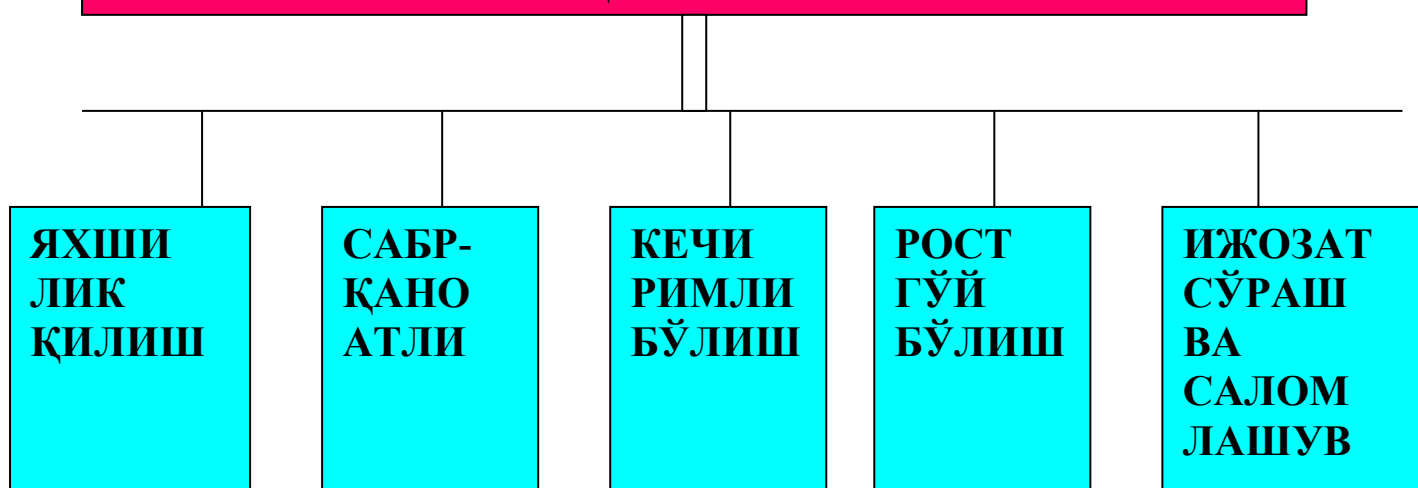
Уҳуд жангигача (624 йил
мартидан 625 йил
мартигача)-3 сура

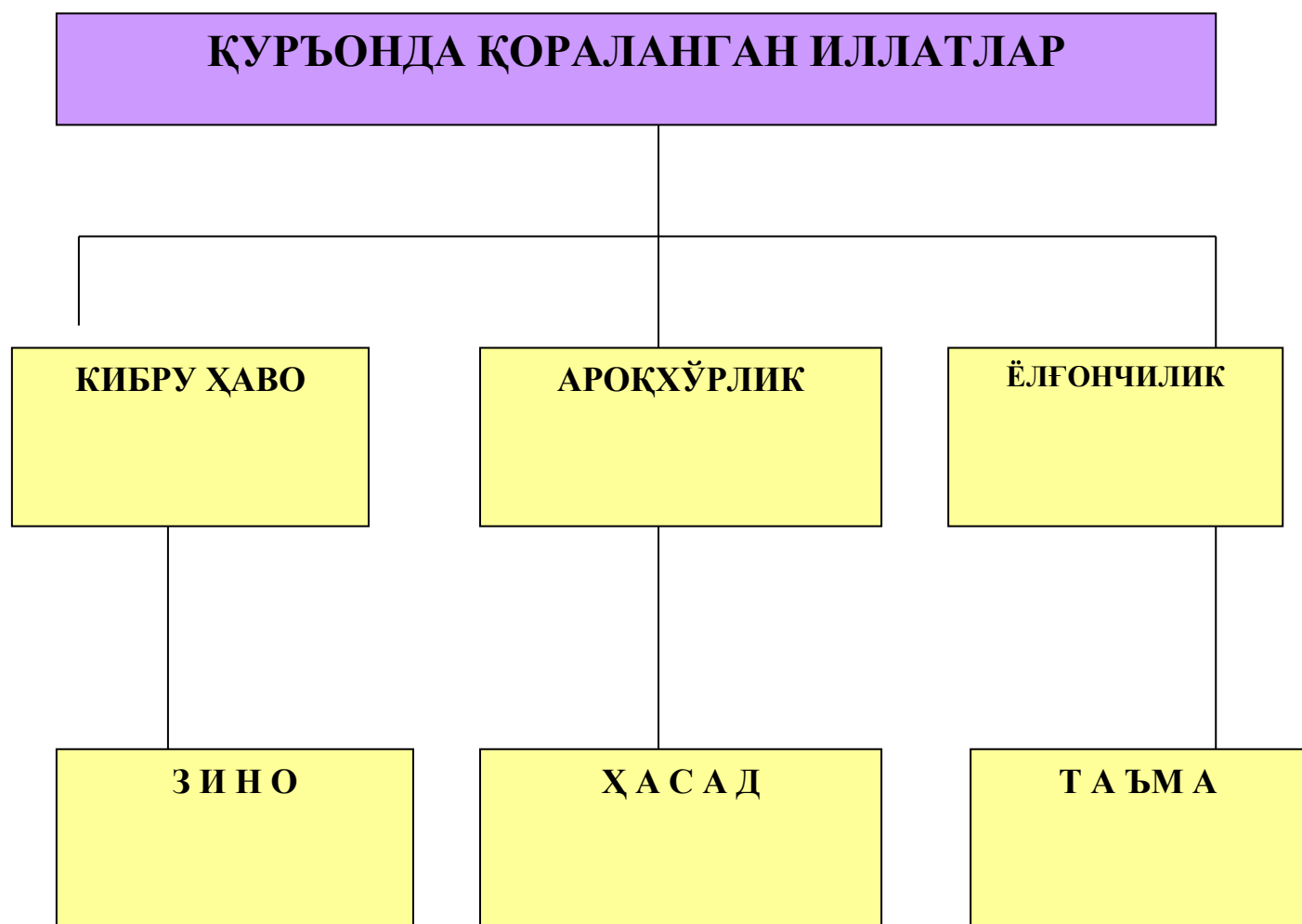
Хандак жангигача (625
йил мартидан 627 йил
мартигача)-5 сура

Макка фатҳигача (627
йил апрелидан 630 йил
январигача)-8 сура

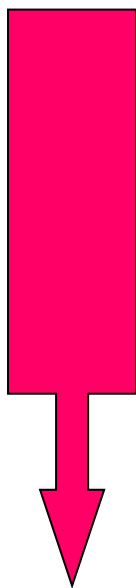
(630 йил февралидан 632
йил майигача)-4 сура

ҚУРЪОНДА ОЛИЙЖАНОБ ДЕБ САНАЛГАН АХЛОҚ СИФАТЛАРИ

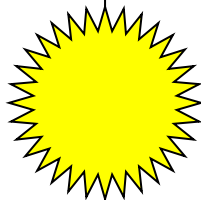

Араб тарихчиларининг хабар беришларича, халифа Усмон Қуръонни мутолаа қилиб ўтирганида фитначи мусулмонлар томонидан ўлдирилган. У кишининг қони Қуръон саҳифасига тўкилган, деган нақл халқ орасида кенг тарқалган. Бундан Куфадаги китоб савдогарлари фойдаланиб, кўп нусхада «қонли» Қуръон нусхалари тайёрлаб сотганлар. Ҳозирги пайтда жаҳон музей ва кутубхоналарида бундай нусхалар сақланади. Улардан бири Тошкент шаҳрида сақланмоқда

Мазкур Қуръон 353 варақдан иборат бўлиб, варақлар ўлчами 68х53 см., матн ёзилган қисм ҳажми 50х44 см. Саҳифалар кийик терисидан ишланган бўлиб, ҳар бирига 12 қатордан чиройли *куфий* хатида ёзув битилган. Кўп варақлари йўқолган ва кейинчалик қоғоз саҳифалар билан тўлатилган.

Мамлакатимиз мустақил бўлганидан сўнг Қуръони каримни ўзбек тилига таржима қилишга киришилди. Мовароуннахр Диний бошқармаси вакиллари Қуръоннинг ўзбек тилидаги таржимасини нашр этишда бир қанча таржималар билан танишиб чиқиб, Алоуддин Мансур таржимасини мувофиқ топдилар. 1992 йилда Қуръон ўзбек тилига таржима қилинди ва «Чўлпон» нашриётида кўп нусхада чоп этилди. Шунингдек, «Звезда Востока» журнали Қуръон матнларини академик И.Ю. Крачковский таржимасида фалсафа фанлари доктори, профессор, исломшунос олим М.А. Усмоновнинг тузатиши ва қисқа шарҳи билан «Қадимий адабиёт янгиликлари» – «Древний памятник литературы» туркуми остида 1990 йилдан бошлаб бериб борди.

Қуръонга ўзбек тилида тафсир ёзиш ишлари шу билан тўхтаб қолмади. 2001 йилда таниқли олим Абдулазиз Мансур томонидан Қуръони карим маъноларининг изоҳли таржимаси нашр этилди.

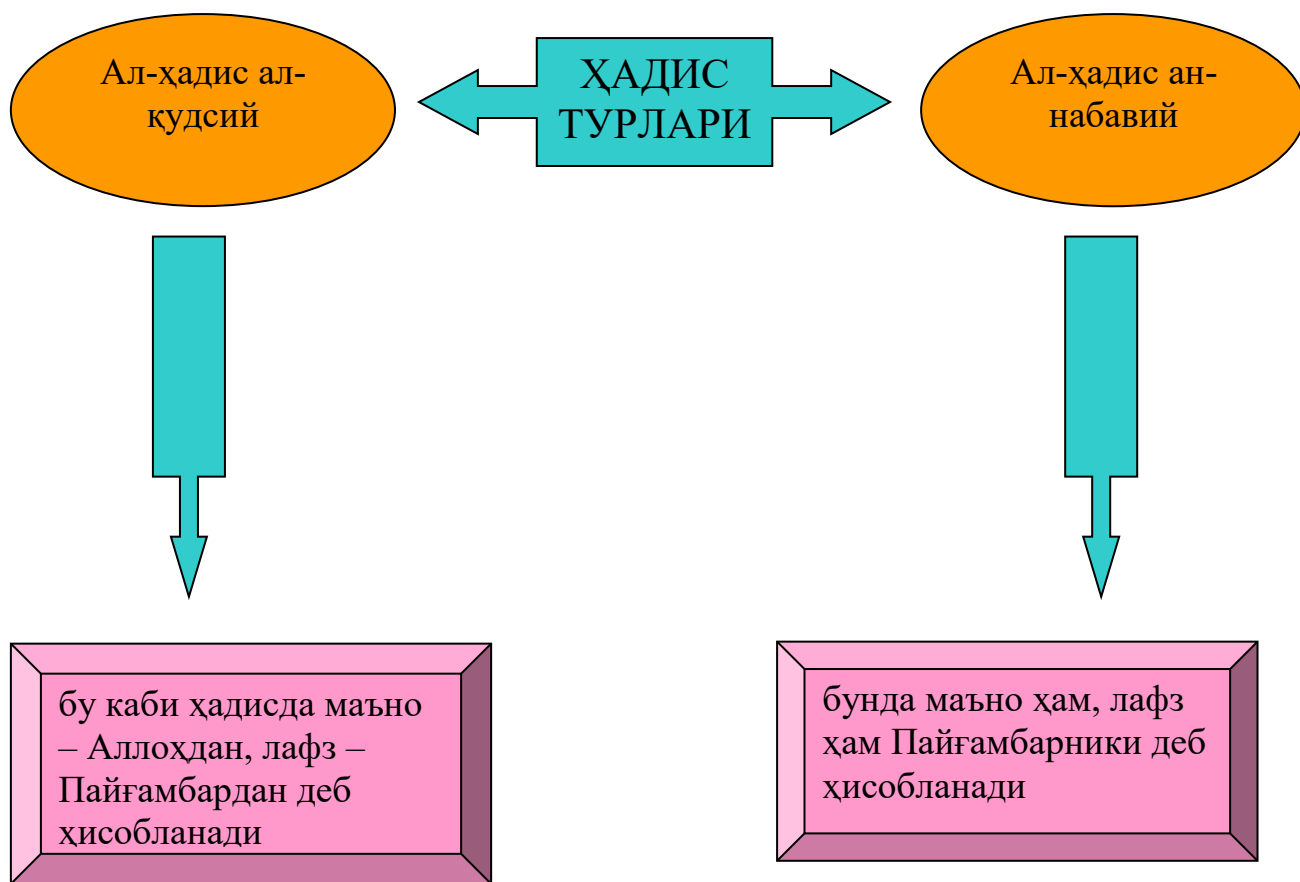
ҲАДИС

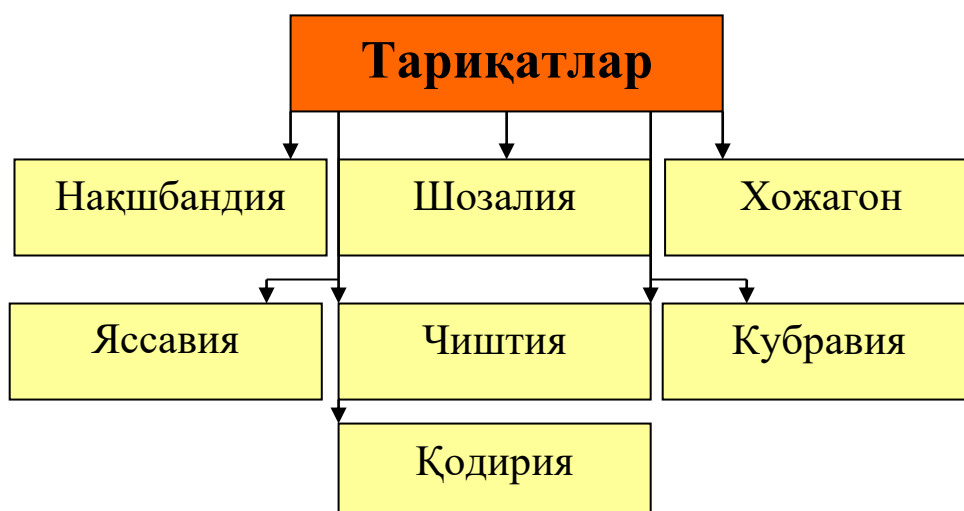
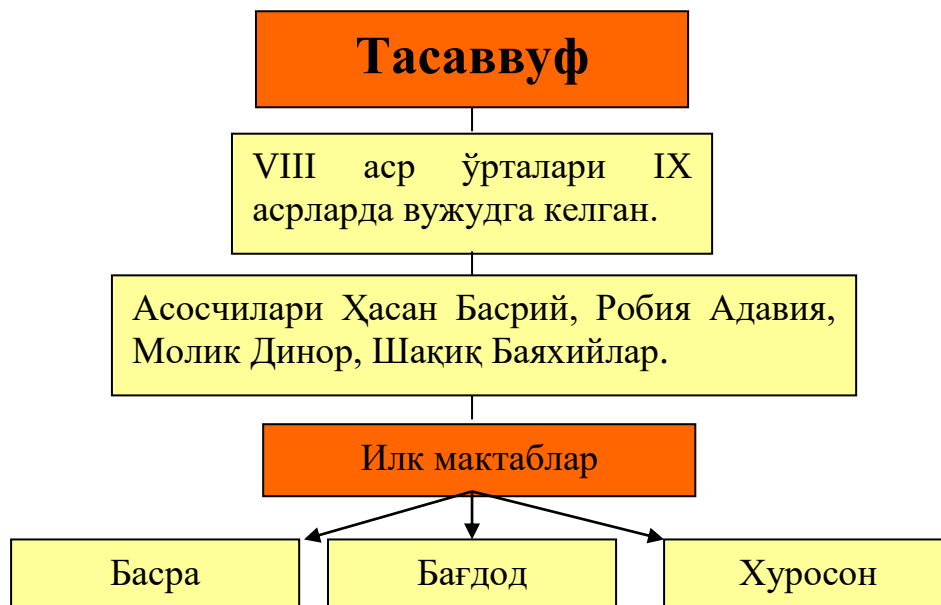
```
graph TD; A[ҲАДИС] --> B[Муҳаммад пайғамбарнинг айтган сўзлари, қилган ишлари, тақрирлари (қўриб қайтармаган ишлари) ёки у кишига берилган сифатларни ўзида мужассам қилган хабар ва ривоятлардир.]; A --> C[«Ҳадис» сўзининг луғавий маъноси – «сўз, хабар, ҳикоя; янги».]; A --> D[Ҳадислар таркиб жиҳатидан икки қисмдан: айнан хабар берувчи матн ва уни ривоят қилган ровийлар занжири – исноддан иборат.];
```

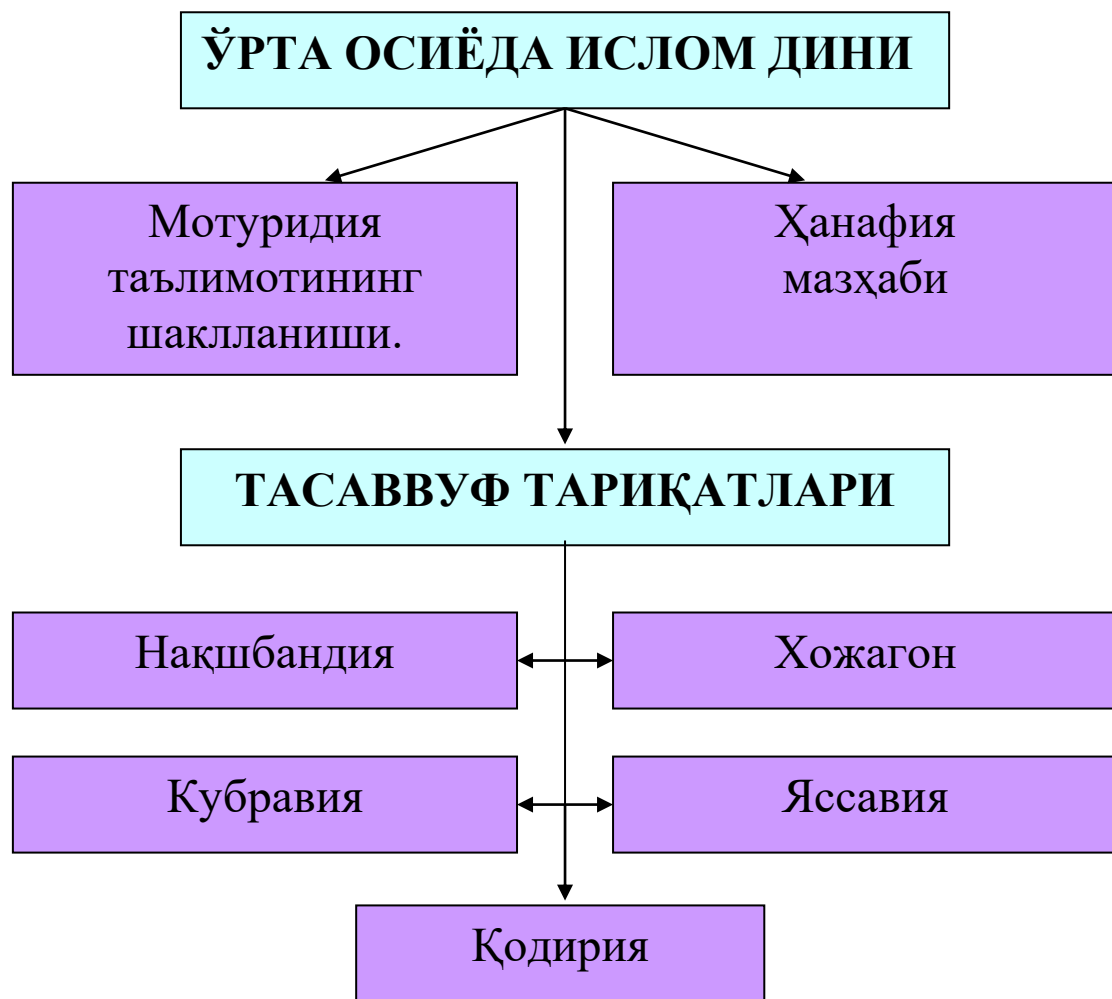
Муҳаммад пайғамбарнинг айтган сўзлари, қилган ишлари, тақрирлари (қўриб қайтармаган ишлари) ёки у кишига берилган сифатларни ўзида мужассам қилган хабар ва ривоятлардир.

«Ҳадис» сўзининг луғавий маъноси – «сўз, хабар, ҳикоя; янги».

Ҳадислар таркиб жиҳатидан икки қисмдан: айнан хабар берувчи *матн* ва уни ривоят қилган ровийлар занжири – *исноддан* иборат.

9-Мавзу	Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар
----------------	--

9.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулот вақти-2 соат	Талабалар сони: 20 – 80 гача
Машғулот шакли	Ахборот асосидаги маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1. Виждон эркинлиги диний эътиқод эркинлиги 2. Ўзбекистон Республикасида виждон эркинлигининг қонун йўли билан кафолатланиши 3. Мустақиллик ва дин 4. Ўзбекистонда амалда бўлган диний конфиссиялар
<i>Ўқув машғулотининг мақсади:</i> Мамлакатимизда виждон эркинлиги қонун йўли билан кафолатланганлигини талабаларга тушунтириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> ☐ Виждон эркинлиги тўғрисида тушунча бериш ☐ Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳақида маълумот бериш ☐ Мамлакатимизда мустақиллик даврида динга берилаётган эътибор тўғрисида объектив фикр билдириш ☐ Мамлакатимизда мавжуд бўлган диний конфиссия ва диний ташкилотлар тўғрисида тушунча бериш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> ☐ Виждон эркинлиги тўғрисида тушунча бериш ☐ Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳақида маълумот бериш ☐ Мамлакатимизда мустақиллик даврида динга берилаётган эътибор тўғрисида объектив фикр билдириш ☐ Мамлакатимизда мавжуд бўлган диний конфиссия ва диний ташкилотлар тўғрисида тушунча бериш
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Ахборотли маъруза, суҳбат, мунозара,
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий,
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор,
<i>Таълим бериш шароити</i>	ЎТВ билан ишлашга мослаштирилган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

9.2. “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар” мавзуси бўйича маърузанинг технологик харитаси

Иш босқичлари ва вақти	Фаолият мазмуни	
	Таълим берувчи	Таълим олувчилар
1. Мавзуга кириш босқичи (10 дақиқа)	1.2. Мавзу номи, унинг мақсади ва ўқув фаолияти натижалари билан таништиради. 1.3. Мавзу режаси саволларини экранга чиқаради ва саволларга қисқача шарҳ беради.	Тинглайди.
2. Асосий босқич	2.1. Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги Қонун моддалари ўқиб чиқилади. 2.2. Мамлакатимизда динга бўлган муносабат ҳамда	Талабалар берилган саволларга жавоб

(60 дақиқа)	ний қадриятларни шаклланишига оид слайдлар мойиши амалга оширилади.(1-илова)	беради.
3. Якуний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича талабаларда туғилган саволларга воб беради, якунловчи хулоса қилади. 3.2. Машҳур муҳаддисларимиз тўғрисида маълумот плашни билдиради.	Саволлар беради. Вазифани ёзиб олади.

МУСТАҚИЛ ЎЗБЕКИСТОНДА ДИНИЙ ҲАЁТ

“Ҳамма учун виждон эркинлиги кафолатланади. Ҳар бир инсон хоҳлаган динга эътиқод қилиши ёки ҳеч қайси динга эътиқод қилмаслик ҳуқуқига эга. Диний қарашларни мажбуран сингдиришга йўл қўйилмайди”.

**Ўзбекистон Республикаси
конституциясининг 31 – моддаси.**

1991 йил. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси”Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги қонунни қабул қилди.

1998 йил 15 май куни қонунининг янги таҳрири қабул қилинди у 23 моддадан иборат.

Диний ташкилот

Маълум динга ишонувчилар ва уларнинг жамоаларининг уюшмаси (масжид, черков, синагога, диний ўқув юртлари ва ҳоказо).

Диний ташкилотни ташкил этиш учун бир хил эътиқодга эга бўлган камида 100 киши аъзо бўлиши шарт. Ўзбекистон Республикасининг ҳар қандай фуқароси 18 ёшга тўлгандан кейин маълум диний жамиятга аъзо бўлиши мумкин.

Диний ташкилотларнинг ўз мулклари бор. Бинолар, дин билан боғлиқ буюмлар, пул маблағлари ва бошқалар.

Фуқаролардан тушган маблағлардан давлат солиғи ундирилмайди.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни
Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида
(янги таҳрири)

1-модда. Ушбу Қонуннинг мақсади

Ушбу қонуннинг мақсади ҳар бир шахснинг виждон эркинлиги ва диний эътиқод ҳуқуқини, динга муносабатидан қатъий назар, фуқароларнинг тенглигини таъминлаш, шунингдек диний ташкилотларнинг фаолияти билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиб туришдан иборат.

3-модда. Виждон эркинлиги ҳуқуқи

Виждон эркинлиги-фуқароларнинг ҳар қандай динга эътиқод қилиш ёки ҳеч қандай динга эътиқод қилмасликдан иборат кафолатланган конституциявий ҳуқуқидир.

Фуқаро ўзининг динга, динга эътиқод қилишга ёки эътиқод этмасликка, ибодат қилишда, диний расм-русумлар ва маросимларда қатнашиш ёки қатнашмасликка, диний таълим олишга ўз муносабатини белгилаётган пайтда уни у ёки бу тарзда мажбур этишга йўл қўйилмайди.

Вояга етмаган болаларни диний ташкилотларга жалб этиш, шунингдек уларнинг ихтиёрига, ота-оанлар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар ихтиёрига зид тарзда динга ўқитишга йўл қўйилмайди.

Динга эътиқод қилиш ёки ўзга эътиқодлар эркинлиги миллий хавфсизлик ва жамоат тартибини, бошқа фуқароларнинг ҳаёти, саломатлиги, ахлоқи, ҳуқуқи ва эркинликларини таъминлаш учун зарур бўлган даражадагина чеклаш мумкин.

Чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар Ўзбекистон Республикаси фуқаролари билан тенг равишда виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар ҳуқуқидан фойдаланадилар ҳамда виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун қонунда белгиланган тарзда жавобгар бўладилар.

5-модда. Диннинг давлатдан ажратилгани

Ўзбекистон Республикасида дин давлатдан ажратилган. Ҳеч бир динга ёки диний эътиқодга бошқарига нисбатан бирон-бир имтиёз ёки чеклашлар белгиланишига йўл қўйилмайди.

Давлат турли динларга эътиқод қилувчи ва уларга эътиқод қилмайдиган фуқаролар, ҳар хил эътиқодларга мансуб диний ташкилотлар ўртасида ўзаро мурося ва ҳурмат ўрнатилишига қўмаклашади, диний ва ўзга мутаассибликка ҳамда экстремизмга, муносабатларни қарама-қарши қўйиш ва секинлаштиришга, турли конфессиялар ўртасида адоватни авж олдиришга қаратилган ҳатти-ҳаракатларга йўл қўймайди.

Давлат диний конфессиялар ўртасидаги тинчлик ва тотувликни қўллаб-қувватлайди. Бир диний конфессиядаги диндорларни бошқасига киритишга қаратилган ҳатти-ҳаракатлар (прозелитизм), шунингдек бошқа ҳар қандай миссионерлик фаолияти ман этилади. Ушбу қонданинг бузилишига айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларида белгиланган жавобгарликка тортиладилар.

Давлат диний ташкилотлар зиммасига ўзининг ҳеч қандай вазифасини бажаришни юкламайди, уларнинг қонун ҳужжатларида зид бўлмаган фаолиятига аралашмайди. Диний ташкилотлар давлат вазифаларини бажармайди. Давлат диний ташкилотлар фаолиятини ҳамда дахрийлик тарғиботига оид фаолиятини маблағ билан таъминламайди.

Ўзбекистон Республикасида диний моҳиятидаги сиёсий партия ва жамоат ҳаракати, шунингдек республикадан ташқарида тузилган диний партияларнинг филиаллари ва бўлимларни тузишга ва уларнинг фаолият юритишига йўл қўйилмайди.

Диний ташкилотлар амалдаги қонун ҳужжатлари талабларига риоя этишлари шарт. Диндан давлатга ва Конституцияга қарши тарғибот олиб боришда, душманлик, нафрат, миллатлараро адоват уйғотиш, ахлоқий негизларни ва фуқаровий тотувликни бузишда, бўҳтон вазиятни беқарорлаштирувчи уйдирмаларни тарқатишда, жамият ва шахсга қарши қаратилган бошқа ҳатти-ҳаракатларда фойдаланишга йўл қўйилмайди. Терроризм, нарқобизнес ва уюшган жиноятчиликка қўмаклашадиган, шунингдек бошқа ғаразли мақсадларни кўзловчи диний ташкилотлар, оқимлар, секталар ва фуқароларнинг фаолияти ман этилади.

Давлат ҳокимияти ва бошқарув органларига, мансабдор шахсларга тазйиқ ўтказишга қаратилган ҳар қандай уриниш, шунингдек яширин диний фаолият қонун билан тақиқланади.

7-модда. Дин ва таълим

Ўзбекистон Республикасида таълим тизими диндан ажратилган. Таълим тизимининг ўқув дастурларига диний фанлар киритилишига йўл қўйилмайди. Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг дунёвий таълим олиш ҳуқуқи уларнинг динга бўлган муносабатидан қатъий назар таъминланади.

8-модда. Диний ташкилотлар

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг динга эътиқод қилиши, ибодат, расм-русумлар ва маросимлар биргаликда адо этиш мақсадида тузилган кўнгилли бирлашмалари (диний жамиятлар, диний ўқув юртлари, масжидлар, черковлар, синагогалар, монастырлар ва бошқалар) диний ташкилотлар деб эътироф этилади.

Диний ташкилот Ўзбекистон Республикасининг ўн саккиз ёшга тўлган ва Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшаётган юз нафардан кам бўлмаган фуқаролар ташаббуси билан тузилади.

Тегишли конфессияга қарашли диний ташкилотларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш ва йўналтириб бориш учун уларнинг Ўзбекистон Республикаси бўйича ягона марказий бошқарув органлари (Бундан кейин-марказий бошқарув органлари деб юритилади) тузилиши мумкин.

Марказий бошқарув органи Ўзбекистон Республикасининг камида саккизта ҳудудий тузилмасида (вилоят, Тошкент шаҳри, Қорақалпоғистон Республикаси) фаолият кўрсатаётган, тегишли конфессияларнинг рўйхатга олинган диний ташкилотлари вакиллари таъсис йиғилиши (конференцияси) томонидан тузилади.

Диний ташкилотлар Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида ёки унинг жойлардаги органларида рўйхатдан ўтказилгандан кейин юридик шахс мақомига эга бўлади ва қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда ўз фаолиятини амалга ошириши мумкин.

Тегишли диний маълумотга эга бўлган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари диний ташкилотларнинг раҳбарлари бўлишлари мумкин. Диний ташкилотлар раҳбарлигига Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлмаган шахсларнинг номзоди Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмита билан келишиб олинади.

14-модда. Диний урф-одатлар ва маросимлар

Диний ташкилотлар ибодат қилиш ёки диний расм-русумлар ўтказиш учун қулай жойлар ташкил этиш ва уларни сақлаб туриш, шкнингдек зиёратгоҳларни сақлаб туриш ҳуқуқига эга.

Ибодат, диний расм-русумлар ва маросимлар диний ташкилотлар жаойлашган манзилдаги ибодатхоналарда ва уларга тегишли ҳудудларда, зиёратгоҳларда, қабристонларда, зарур ҳоларда фуқароларнинг ихтиёрларига биноан уларнинг уйларида ўтказилади.

Касалхоналарда, госпиталларда, кексалар ва ногиронлар уйларида, дастлабки қамоқ ва жазони ўташ жойларида ибодатлар ва диний расм-русумлар шу ердаги фуқароларнинг илтимосларига биноан ўтказилади.

Диний маросим ва ибодат биноларидан ташқарида ўтказиладиган оммавий ибодатлар, диний расм-русумлар ва маросимлар Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг (диний ташкилотларнинг хизматидагилар бундан мустасно) жамоат жойларида ибодат либосларида юришларига йўл қўйилмайди.

**19-модда. Диний адабиётлар ва диний
мақсадларга мўлжалланган
буюмлар**

Диний ташкилотларнинг марказий бошқарув органлари диний мақсадларга мўлжалланган буюмлар, диний адабиётлар ва диний мазмундаги бошқа ахборот материалларини Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ишлаб чиқаришга, экспорт ва импорт қилишга ҳамда тарқатишга ҳақлидир.

Чет элда нашр этилган диний адабиётларни олиб клиш ва тарқатиш, уларнинг мазмуни қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда экспертизадан ўтказилганидан кейин амалга оширилади.

Диний экстремизм, сепаратизм ва ақидапарастлик билан йўғрилган матбаа нашрларини, кино-, фото-, аудио-, видео-маҳсулотларини ва шу каби бошқа маҳсулотларни тайёрлаш, сақлаш ва тарқатиш қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгарликка тортишга олиб келади.

10-Мавзу	Диний экстремизм ва фундаментализм
-----------------	---

10.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулоти вақти-2 соат	Талабалар сони: 20 – 80 гача
Машғулоти шакли	Ахборот асосидаги маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1. Фундаментализмнинг вужудга келиши 2. Экстремизмни келтириб чиқарувчи омиллар 3. Радикал диний оқимлар 4. Диний экстремизм ва терроризмга қарши курашнинг ўзқилиб келувчи ва маърифий асослари
Ўқув машғулотидаги мақсади: Талабалар онгида диний экстремизм ва фундаментализмга қарши кураш имунитетини шакллантириш тўғрисида қўғилишларни шакллантириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i> ☐ Фундаментализм ва унинг асослари тўғрисида фикр билдириш ☐ Фундаментализм ғояларининг динга қўғилишдан қўғилиниши ҳамда унинг салбий таълимотлари ҳақида маълумот бериш ☐ Диний экстремизмнинг асл қиёфаси ва жамият тараққиётига таъдири тўғрисида фикр билдириш ☐ Диний экстремизм ва фундаментализмга қарши курашишда ўқувчиларнинг онгига миллий ғояни шакллантиришнинг муҳимлиги тўғрисида маълумот бериш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> ☐ Фундаментализм ва унинг асослари тўғрисида фикр билдириш ☐ Фундаментализм ғояларининг динга қўғилишдан қўғилиниши ҳамда унинг салбий таълимотлари ҳақида маълумот бериш ☐ Диний экстремизмнинг асл қиёфаси ва жамият тараққиётига таъдири тўғрисида фикр билдириш ☐ Диний экстремизм ва фундаментализмга қарши курашишда ўқувчиларнинг онгига миллий ғояни шакллантиришнинг муҳимлиги тўғрисида маълумот бериш
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Ахборотли маъруза, суҳбат, мунозара,
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий,
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўғилишма, проектор,
<i>Таълим бериш шароити</i>	ЎТВ билан ишлашга мослаштирилган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

10.2 “Диний экстремизм ва фундаментализм” мавзуси бўйича маърузанинг технологик харитаси

Иш босқичлари ва вақти	Фаолият мазмуни	
	Таълим берувчи	Таълим олувчилар
1. Мавзуга кириш босқичи (10 дақиқа)	1.2. Мавзу номи, унинг мақсади ва ўқув фаолияти натижалари билан таништиради. 1.3. Мавзу режаси саволларини экранга чиқаради ва саволларга қисқача шарҳ беради.	Тинглайди.

2. Асосий босқич (60 дақиқа)	2.1. Талабаларнинг миллий ғоя ҳақида ўлумотларини билиш мақсадида қуйидаги савол тага ташланади: “Миллий мафкурамизнинг бош ясини ким айтади?” 2.2. Жавоблар умумлаштирилиб, бугунги ннинг тарақиёти тўғрисида фикр билдирилади. 2.3. Сўнгра слайдлар орқали диний стремистлар ва фундаменталистлар томонидан алга оширилган кўпоровчилик ҳаракатлар шунтирилади.(1-илова)	Талабалар берилган саволларга жавоб беради.
3. Якуний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича талабаларда туғилган саволларга воб беради, якунловчи хулоса қилади. 3.2. “Огоҳлик давр талаби” мавзуида чиқиш йёрлаб келади.	Саволлар беради. Вазифани ёзиб олади.

Диний экстремизм ва фундаментализм.

Диний экстремизм –

Муайян диний конфессия ва ташкилотлардаги ашаддий мутаассиб, фанатик унсурларнинг фаолияти мафкураси. Улар ўз ақидасининг тўғрилигига шак-шубҳасиз ишониб, бошқа фирқа ва мазҳабларни бутунлай рад этган ҳолда уларни тан олмаслик, уларга қарши урушга чақиради.

↓

Фундаментализм

↓

Терроризм

↓

Мутаассиблик

Диний фундаментализм –

Маълум дин вужудга келган илк даврига қайтиш ва бу йўл билан замонанинг барча муаммоларини ҳал қилиш мумкин, деган фикрни илгари сурувчиларнинг йўналиши. Ақидани ўзгармаслигини ҳимоя қиладиган ҳарфий талқин тарафдори. 1910 йилда бу аҳоли билан христианликдаги протестант оқимлар аталган.

Исломдаги фундаментализм ва экстремизм

1. Мусулмон биродарлари (Ихвон ал-муслимин) 1928 йил Мисрнинг Исмоилия шаҳрида Ҳасан ал Банно томонидан ташкил этилган. Асосий ғоялари: "Панисломизм", "Жиход", "Исломий миллатчилик", "Исломий давлат", "Исломий адолат" исломни ёйиш ва ҳокимиятни зўрлик билан қўлга олиш.

2. 1952 йил Қуддусда "Мусулмон биродарлари"дан ажралиб чиққан гуруҳ "Ислом озодлик партияси" ("Ҳизб-ут-тахрир ал-исломия") тузилди. Асосчиси Тақий ад-дин ан Набаҳоний. Асосий ғояси халифалик.

Ваҳҳобийлик – XVIII аср Арабистон я.о. вужудга келган диний – сиёсий оқим. Асосчиси Муҳаммад ибн Абд ал Ваҳҳоб "Фундаментализм", жиход ғояси, давлатчилик ғояси.

Акромийлар – 1996 – 1997 йиллар Андижонда ташкил этилди. Асосчиси Йўлдошев Акром "Имонга йўл" асари асосида 12 дарс – "имончилар" ҳам дейилади.

1-Машгулот	Диншунослик фанига кириш. Диннинг ибтидоий шакллари
-------------------	--

11.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машгулот вақти-2 соат	Талабалар сони: 30
Машгулот шакли	Билимларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш буйича семинар машгулоти
<i>Амалий машгулот режаси</i>	1.Диншунослик фанини ўқитишдан кўзга тутилган асосий қсад. 2.Диннинг жамиятдаги вазифалари. 3.Диннинг пайдо бўлиши 4.Динлар таснифи. 5.Тотемизм, анимизм, шаманизм (магия), фетишизм. 6.Ибтидоий мифология.
Ўқув машгулотининг мақсади: Талабалар онгида диншунослик фанининг предмети, мақсад ва вазифалари, дин, унинг турлари, республикамызда динга бўлган муносабат ҳамда “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Қонун ҳақида билимларни шакллантириш. Талабалар онгида уруғ - қабила динлари ва миллий динлар тўғрисида билимларни шакллантириш.	
Педагогик вазифалар: • Диншунослик фанининг предмети, мақсад ва вазифалари ҳақида тушунча бериш • Дин ва жамият. Диннинг жамиятда бажарадиган вазифалари ҳақида тушунча бериш • “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Қонун. (янги таҳрири, 1998 й.) ҳақида тушунча бериш • Мустақил Ўзбекистонда динга бўлган муносабат ҳақида тушунча бериш • Дин – ижтимоий ҳодиса ҳақида тушунча бериш • Диннинг вужудга келиши ҳақида тушунча бериш • Уруғ - қабила динлари (тотемизм, фетишизм, анимизм, шаманизм) ҳақида тушунча бериш	Ўқув фаолияти натижалари: • Диншунослик фанининг предмети, мақсад ва вазифалари ҳақида тушунча беради • Дин ва жамият. Диннинг жамиятда бажарадиган вазифалари ҳақида тушунча беради • “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Қонун. (янги таҳрири, 1998 й.) ҳақида тушунча беради • Мустақил Ўзбекистонда динга бўлган муносабат ҳақидаги билимларни ўғанади. • Дин – ижтимоий ҳодиса ҳақида тушунча беради • Диннинг вужудга келиши ҳақида тушунча беради • Уруғ - қабила динлари (тотемизм, фетишизм, анимизм, шаманизм) ҳақида тушунча беради
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Тушунтириш, суҳбат, муаммоли ўқитиш, мунозара, савол-жавоб техникаси, графикли органиайзерлар.
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий, гуруҳларда ишлаш
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор, флипчарт, маркерлар, ўқув

	топшириқлари
Таълим бериш шароити	Техник таъминланган, гурҳларда ишлаш учун мўлжалланган аудитория
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат: савол-жавоб

11.2. “Диншунослик фанига кириш. Диннинг ибтидоий шакллари” амалий машғулотининг технологик харитаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	ўқитувчи	Талаба
1-босқич. Ўқув машғулотига кириш. 20 (дақиқа).	1. Амалий машғулот мавзуси, мақсади ва ўқитиш натижалари эълон қилинади. 2. Маъруза машғулотни ўтказиш кетма - кетлиги тушунтирилади. 3. Талабаларни баҳолаш мезони эълон қилинади. (1-Илова) Кодостоп, компьютер ва доскадан фойдаланиб жадваллар, чизмалар орқали машғулот режаси ва асосий тушунчаларни шарҳлаб беради.	1. Диққат билан тинглайдилар. Ўз фикрларини саволлар орқали билдирадилар.
2-босқич. Асосий (информацион босқич). (50 дақиқа)	- Диншунослик фанининг предмети, мақсад ва вазифалари юзасидан саволлар ўртага ташланади. Жавоблар таҳлил қилинади. (4 илова) - Дин ва жамият. Диннинг жамиятда бажарадиган вазифалари тўғрисида саволлар ўртага ташланади. Таҳлил қилиниб, хулосаланади. Уларни ишлатишда « жонлантириш » усулидан фойдаланилади. (2-илова). “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Қонун. (янги таҳрири, 1998 й.) бўйича саволлар беради. Жавоблар таҳлил қилиниб, хулосаланади. Уларни ишлатишда « Диаграмма Вена » усулидан фойдаланилади. (3-Илова). - Мустақил Ўзбекистонда динга бўлган муносабат ҳақида фикр алмашинади.	1. Талабалар маърузачи томонидан берилган саволларни диққат билан тинглаб, ўз нуқтаи назарларини эркин фикр орқали баён этади. 2. Талабалар баҳс мунозарага киришади. Бу услуб гуруҳларга бўлинган ҳолда амалга оширилади. 3. Жамоаларга ажратилган ҳолда гуруҳ сардори сайлаб олинади. Жамоа бўлиб ишлаш кўникмаси ҳосил қилинади. 4. Талабалар баҳс мунозарага киришади. Бу услуб гуруҳларга бўлинган ҳолда амалга оширилади.

3-босқич. Яқунловчи босқич. (10 дақиқа)	1. Мавзуни якуний хулосалаш. 2. Амалий натижаларни баҳолаш. 3. Талабаларга мустақил ишлаши учун уйга вазифа берилади.	3.1.Талабалар тинглайдилар, аниқлайдилар. Уйга вазифани ёзиб оладилар.
--	--	---

« Диншунослик» фани бўйича талабаларни ўзлаштиришларини

баҳолаш мезонлари

Фан бўйича максимал балл – 100

Жорий баҳолаш – 40 б

Оралик баҳолаш – 30 б

Якуний баҳолаш – 30 б

Саралаш баҳолаш 55% - 55

аъло 86 – 100

яхши 71 – 85

ўрта 56 – 70

Семинар машғулотли бўйича талабалар билимини баҳолаш мезонлари

Маъруза Машғулотларида фаол қатнашиши.-2

Амалий машғулотларга фаол қатнашиш -4

Амалий машғулотларда уй вазифаларини бажариши-2

Амалий машғулотда талаба максимум – 8 балл билан баҳоланади

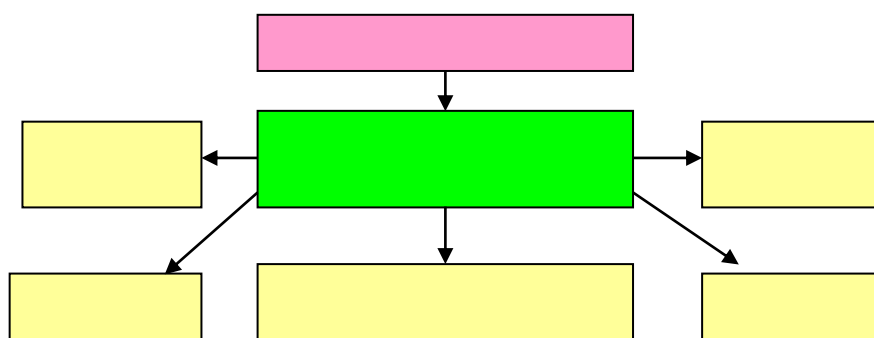
“Жонлантириш” саволлари:

1. Диншунослик фанининг вазифалари нималардан иборат
2. Дин қандай келиб чиққан
3. Диннинг ўзига хос вазифалари нималардан иборат.
4. Динлар таснифи ҳақида тўхталинг.
5. Республикамизда фуқароларнинг диний эътиқодини ҳимоя қилиш мақсадида қандай қонун ҳужжатлари амал қилинмоқда.
6. “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Қонун (янги таҳрири, 1998 й.) да белгиланган моддалар ҳақида тўхталинг.

“Диаграмма Вена” усули:

“Диаграмма Вена” – умумий мазмунга эга бўлган 2 ёки 3 қарама – қарши ёъналишларни таққослаш. Умумий фикрларни бирлаштириб системалаштирилади ва анализ, синтез қилинади.

Ҳозирги даврда динларни қандай турларга тасниф қилиш мумкин?
“Пирамида” усулидан фойдаланиш.

2-Машғулот	Миллий динлар
-------------------	----------------------

12.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулот вақти-1 соат	Талабалар сони: 20 – 80 гача
Машғулот шакли	Билимларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш буйича семинар машғулот
<i>Семинар Машғулот режаси</i>	1. Яхудийлик 2. Ҳиндуизм 3. Конфуцийчилик 4. Даосизм 5. Синтоизм.
<i>Семинар машғулотининг мақсади:</i> Талабалар онгида миллий динлар тўғрисида билимларни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • Миллий динлар. (Яхудийлик Ҳиндуизм, Конфуцийчилик, даосизм, синтоизм) ҳақида фикр билдириш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> • Миллий динлар. (Яхудийлик Ҳиндуизм, Конфуцийчилик, даосизм, синтоизм) ҳақидаги билимларни ўрганади.
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Тушунтириш, суҳбат, муаммоли ўқитиш, мунозара, савол-жавоб техникаси, графикли органайзерлар.
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий, гуруҳларда ишлаш
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор, флипчарт, маркерлар, ўқув топшириқлари
<i>Таълим бериш шароити</i>	Техник таъминланган, гуруҳларда ишлаш учун мўлжалланган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

12.2. “Миллий динлар” амалий машғулотининг технологик харитаси

Иш жараёни вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
1-босқич. Ўқув машғулотига кириш. 20 (дақиқа).	1. Амалий машғулот мавзуси, мақсади ва ўқитиш натижалари эълон қилинади. 2. Талабаларни баҳолаш мезони эълон қилинади. (1-Илова)	2. Диққат билан тинглайдилар. Ўз фикрларини саволлар орқали билдирадилар.
2-босқич. Асосий (информацион босқич). 50 дақиқа)	4. Миллий динлар деган савол ҳамкорликда таҳлил қилинади. Жавоблари таҳлил қилинади ва хулосаланади. Уларни ишлатишда “Пирамида” усулидан фойдаланиш. (2-Илова)	1. Талабалар маърузачи томонидан берилган саволларни диққат билан тинглаб, ўз нуқтаи назарларини эркин фикр орқали баён этади. 2. Талабалар баҳс мунозарага киришади. Бу услуб гуруҳларга бўлинган ҳолда амалга оширилади.

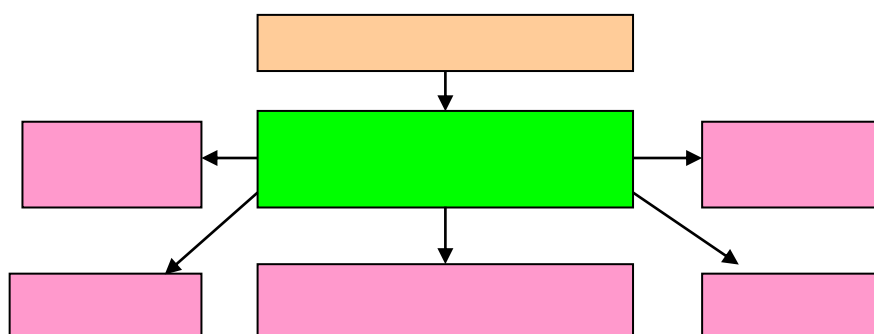
		3. Жамоаларга ажратилган ҳолда гуруҳ сардори сайлаб олинади. Жамоа бўлиб ишлаш кўникмаси ҳосил қилинади. 4. Органайзерни тўлдиради.
3-босқич. Яқунловчи босқич. (10 дақиқа)	1. Мавзунини яқуний хулосалаш. 2. Амалий натижаларни баҳолаш. 3. Талабаларга мустақил ишлаши учун уйга вазифа берилади.	3.1.Талабалар тинглайдилар, аниқлайдилар. Уйга вазифани ёзиб оладилар.

1-илова

<i>Семинар маишулотини бўйича талабалар билимини баҳолаш мезонлари</i> Маъруза Маишулотларида фаол қатнашиши.-2 Амалий маишулотларга фаол қатнашиш -4 Амалий маишулотларда уй вазифаларини бажариши-2 Амалий маишулотда талаба максимум – 8 балл билан баҳоланади
--

2- Илова

Ҳозирги даврда қандай миллий динлар мавжуд? “Пирамида” усулидан фойдаланиш.

3-Машғулот	Зардуштийлик дини
-------------------	--------------------------

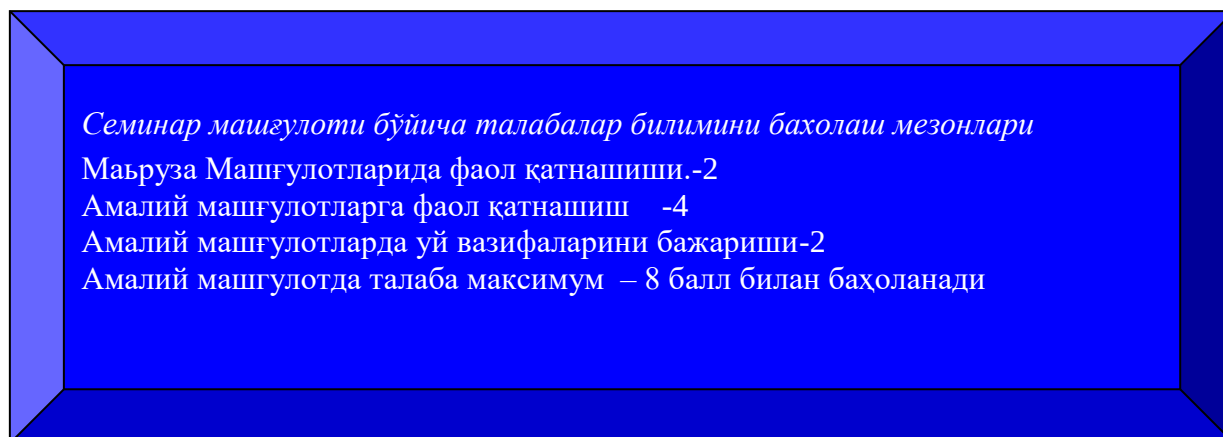
13.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулот вақти-1 соат	Талабалар сони: 20 – 80 гача
Машғулот шакли	Билимларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш буйича семинар машғулот
<i>Семинар машғулот режаси</i>	1. Зардушт ҳаёти ва фаолияти. 2. Зардуштийликнинг диний таълимоти. 3. “Авесто” зардуштийликнинг асосий манбаи. 4. Зардуштийликнинг Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатларига тарқалиши.
<i>Семинар машғулотининг мақсади:</i> Талабалар онгида Зардуштийликнинг диний таълимоти тўғрисида билимларни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • Зардушт ҳаёти ва фаолияти ҳақида фикр билдириш • Зардуштийликнинг диний таълимоти ҳақида фикр билдириш • “Авесто” зардуштийликнинг асосий манбаи ҳақида фикр билдириш • Зардуштийликнинг Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатларига тарқалиши ҳақида фикр билдириш	<i>Педагогик вазифалар:</i> • Зардушт ҳаёти ва фаолияти ҳақида фикр билдиради. • Зардуштийликнинг диний таълимоти ҳақида фикр билдиради. • “Авесто” зардуштийликнинг асосий манбаи ҳақида фикр билдиради. • Зардуштийликнинг Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатларига тарқалиши ҳақидаги билимларни ўрганади.
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Тушунтириш, суҳбат, муаммоли ўқитиш, мунозара, савол-жавоб техникаси, графикли органайзерлар.
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий, гуруҳларда ишлаш
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор, флипчарт, маркерлар, ўқув топшириқлари
<i>Таълим бериш шароити</i>	Техник таъминланган, гуруҳларда ишлаш учун мўлжалланган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

13.2.“Зардуштийлик дини” амалий машғулотининг технологик харитаси

Ишлаш босқичлари	Фаолият мазмуни	
	ўқитувчи	талабалар
1-босқич. Ўқув машғулотиغا кириш. (15 дақиқа)	1.Амалий машғулот мавзуси, мақсади ва ўқитиш натижалари эълон қилинади. 2. Талабаларнинг баҳолаш мезони эълон қилинади. (1-илова)	1.Диққат билан тинглайдилар. 2.Ўз фикрларини гуруҳларга ажралган ҳолда жамоа бўлиб билдирадилар.
2-босқич. Асосий (информацион босқич). (55 дақиқа)	1. Зардушт ҳаёти ва фаолияти юзасидан савол - жавоблар уюштирилади. Саволарга жавоб беришда “қиска блиц-сўров усуллари кўллаш. Жавоблар муҳокама қилинади, хулосаланади. (2-Илова) 2. Зардуштийликнинг диний таълимоти тушунтирилади. Жавоблар муҳокама қилинади хулосаланади. Саволларига жавоб беришда “ижодий эссе” усулини кўллаш. (3-Илова) Тақдимот эълон қилинади. 3 “Авесто” зардуштийликнинг асосий манбаини муҳокама қилиш. (4-Илова) 4. Зардуштийликнинг Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатларига тарқалиши ҳақидаги савол берилади.Жавоблар муҳокама қилинади, хулосаланади. (5-Илова)	1. Талабалар маъруза чи томонидан берил ган маълумотларни диққат билан тинг лаб, Ўз нуқтаи назар ларини эркин фикр орқали баён этади. 2. Талабалар баҳс му нозарага киришади. Бу услуб гуруҳларга бўлинган ҳолда амалга оширилади. Тақдимотга тайинлана ди. 3. Жамоаларга ажра тилган ҳолда гуруҳ сардори сайлаб олинади. 4.Талабалар маърузачи томонидан берил ган маълумотларни диққат билан тинг лаб, Ўз нуқтаи назар ларини эркин фикр орқали баён этади
3-босқич. Яқунловчи босқич. 10 дақиқа	3.1.Ишни якунига этказиш. 3.2.Талабаларга мустақил ишлаш учун уйга вазифа берилади.	3.1.Талабалар тинглайдилар, аниқлайдилар. 3.2.Уйга вазифани ёзиб оладилар. ЎУМ га қаранг.

1-илова

2- Илова

“Қисқа блиц-сўров” усуллари кўллаш саволлар:

- 1.Зардушт қачон ва қаерда туғилган.
- 2.Спитамадинг ҳаёт йўли.
- 3.Зардушт таъкидлаган ўч эзгулик.
- 4.Зардушт келиб чиқиши ҳақидаги икки назария.

3- Илова

“Ижодий эссе” ёзиш.

“Авесто”нинг бугунги кундаги аҳамияти

4- Илова

“Айлана стол” атрофида муҳокама ўчун саволлар:

1. “Авесто”-зардуштийликнинг муқаддас манбаи
2. “Авесто”нинг таркиби
3. “Авесто” Марказий Осиё халқлари ҳақидаги энг қадимги манба.

Жадвални тўлдириш.

Сиғишадиган тушунчалар.	Сиғишмайдиган тушунчалар.

4-Машғулот	Буддавийлик
-------------------	--------------------

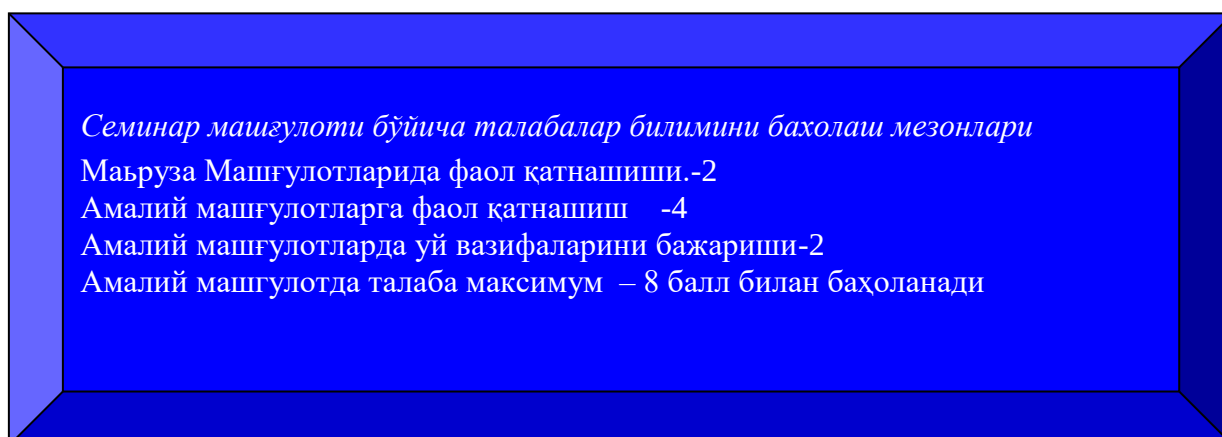
14.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулот вақти-1соат	Талабалар сони: 20 – 80 гача
Машғулот шакли	Билимларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш бўйича семинар машғулот
<i>Семинар Машғулот режаси</i>	1. Буддавийлик асосчисининг шахси. 2. Буддавийлик таълимоти. Медитация. 3. Буддавийлик манбалари, ва ундаги оқимлар. 4. Ҳозирги замонда буддавийлик.
<i>Семинар машғулотининг мақсади:</i> Талабалар онгида буддавийлик таълимоти тўғрисида билимларни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • Буддавийлик асосчисининг шахси тўғрисида маълумот бериш. • Буддавийлик таълимоти. Медитация тўғрисида маълумот бериш. • Буддавийлик манбалари, ва ундаги оқимлар тўғрисида маълумот бериш. • Ҳозирги замонда буддавийлик тўғрисида маълумот бериш.	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> • Буддавийлик асосчисининг шахси тўғрисида маълумот беради. • Буддавийлик таълимоти. Медитация тўғрисида маълумот беради. • Буддавийлик манбалари, ва ундаги оқимлар тўғрисида маълумот беради. • Ҳозирги замонда буддавийлик тўғрисидаги фикрларини беради.
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Тушунтириш, суҳбат, муаммоли ўқитиш, мунозара, савол-жавоб техникаси, графикли органайзерлар.
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий, гуруҳларда ишлаш
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор, флипчарт, маркерлар, ўқув топшириқлари
<i>Таълим бериш шароити</i>	Техник таъминланган, гуруҳларда ишлаш учун мўлжалланган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

14.2. “Буддавийлик” амалий машғулотининг технологик харитаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
1-босқич.	1.Тайёрланган рефератлар мазмуни	1.Дикқат билан тинг

Ўқув машғулотида кириш. (20 дақиқа)	билан таништириш. 2. Амалий машғулот режаси билан таништириш. 3. Амалий машғулот ўтказиш тушунтирилади. 4. Баҳс мунозара қатнашчиларни баҳолаш мезони кўрсатилади. (1- илова.)	лайдилар. 2. Докладчи саволлар тузилди. 3. Бошловчи докладчи, эксперт, тақризчи ва оппонентларни таништирилади.
2-босқич. Асосий (информацион босқич). (50 дақиқа)	1. Талабалар тайёрланган докладлар чиқишини ташкиллаштириш. 2. Доклад мазмунини жамоавий муҳокама қилишни ташкиллаштириш. 3. Докладнинг асосий мазмуни бўйича саволлар берилади. Мавзу хулосаланади.	1. Докладчи сўзга чиқади. 2. Талабалар жамоа ажратилган ҳолда доклад мазмунини муҳокама қиладилар. 3. Эксперт, оппонент ва тақризчилар балларини эълон қилади.
3-босқич. Яқунловчи босқич. (10 дақиқа)	1. Ишни якунига йеткизишни ташкиллаштириш. 2. Талабаларга мустақил ишлаши учун уйга вазифа берилади.	1. Экспертлар докладчилар тайёргилигига таъриф берилади. 2. Уйга вазифани ёзиб оладилар.

1-илова.

“Баҳс мунозара қатнашчиларни баҳолаш мезони”

Баҳолаш мезони кўрсаткичи (балл)	Қатнашчилар (Ф.И.О)			
Мавзу долзарблиқи(1,5)				
Аниқ хулосалаш(0,5)				
Ахборот воситаларини				

ишлатиш усули (0,9)				
Регламентга амал қилиш (0,6)				
Доклад мазмуни(2,5)				
Жам.и (40)				
15-Мавзу	Христианлик дини			

15.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулот вақти-1 соат	Талабалар сони: 20 – 80 гача
Машғулот шакли	Билимларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш бўйича семинар машғулот
<i>Семинар машғулот режаси</i>	1. Христианлик динининг вужудга келиши. 2. Христианлик динининг муқаддас манбалари. 3. Христиан динидаги бўлинишлар. 4. Христианликнинг тарқалиши.
<i>Семинар машғулотининг мақсади:</i> Талабалар онгида Христианлик дини тўғрисида билимларни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • Христианлик динининг вужудга келиши ҳақида маълумот бериш. • Христианлик динининг муқаддас манбалари ҳақида маълумот бериш. • Христиан динидаги бўлинишлар ҳақида маълумот бериш. • Христианликнинг тарқалиши ҳақида маълумот бериш.	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> • Христианлик динининг вужудга келиши ҳақида маълумот беради. • Христианлик динининг муқаддас манбалари ҳақида маълумот беради • Христиан динидаги бўлинишлар ҳақида маълумот беради • Христианликнинг тарқалиши тўғрисидаги фикрларини беради.
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Тушунтириш, суҳбат, муаммоли ўқитиш, мунозара, савол-жавоб техникаси, графикли органайзерлар.
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий, гуруҳларда ишлаш
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор, флипчарт, маркерлар, ўқув топшириқлари
<i>Таълим бериш шароити</i>	Техник таъминланган, гуруҳларда ишлаш учун мўлжалланган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

15.2. “Христианлик дини” амалий машғулотининг технологик харитаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
1-босқич. Ўқув машғулотига кириш. 20 (дақиқа).	1. Амалий машғулот мавзуси, мақсади ва ўқитиш натижалари эълон қилинади. 2. Талабаларни баҳолаш мезони эълон қилинади. (1-Илова)	1. Диққат билан инглайдилар. Ўз фикрларини саволлар орқали билдирадилар.

2-босқич. Асосий (информацион босқич). (51 дақиқа)	1. Христианлик динининг вужудга келиши муҳокама қилинади. 2. Христианлик динининг муқаддас манбалари ҳақида саволлар берилади. Жавоблар муҳокама қилинади, хулосаланади. 3. Христиан динидаги бўлинишлар режасидаги саволларга жавоб беришда “таққослаш таблицаси” усулидан фойдаланиш. (2-илова) 4. Христианликнинг тарқалиши ҳақидаги Саволларга жавоб беришда “айлана стол” усулидан фойдаланиш. (3-илова)	1. Талабалар маърузачи томонидан берилган саволларни диққат билан тинглаб, ўз нуқтаи назарларини эркин фикр орқали баён этади. 2. Талабалар баҳс мунозарага киришади. Бу услуб гуруҳларга бўлинган ҳолда амалга оширилади. 3. Органайзерни тўлдиради. 4. Жамоаларга ажратилган ҳолда гуруҳ сардори сайлаб олинади. Жамоа бўлиб ишлаш кўникмаси ҳосил қилинади.
3-босқич. Яқунловчи босқич. (10 дақиқа)	1. Мавзуни якуний хулосалаш. 2. Талабаларга мустақил ишлаши учун уйга вазифа берилади.	3.1.Талабалар тинглайдилар, аниқлайдилар. У йга вазифани ёзиб оладилар.

1-илова

<i>Семинар машғулоти бўйича талабалар билимини баҳолаш мезонлари</i> Маъруза Машғулотларида фаол қатнашиши.-2 Амалий машғулотларга фаол қатнашиш -4 Амалий машғулотларда уй вазифаларини бажариши-2 Амалий машғулотда талаба максимум – 8 балл билан баҳоланади
--

2-илова

Жадвални тўлдириш

Католик	Православ	Протестант

3-илова

“Айлана стол” атрофида муҳокама учун саволлар:

- 1.Христанлик оқимлари
- 2.Христанлик тарқалишида ҳаворийларнинг ўрни.
- 3.Ўзбекистонда христанлик динининг тарқалиши.

16.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулот вақти-1 соат	Талабалар сони: 20 – 80 гача
Машғулот шакли	Билимларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш буйича семинар машғулот
<i>Семинар машғулот режаси</i>	1. “Жоҳилия” даври, исломгача бўлган даврда араблардаги диний эътиқодлар. 2. Муҳаммад ибн Абдуллоҳ - ислом дини асосчиси. 3. Ислом дини таълимоти, оқимлар ва машаблар.
<i>Семинар машғулотининг мақсади:</i> Талабалар онгида ислом динининг жамиятдаги ўрни ва роли тўғрисида билимларни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • “Жоҳилия” даври, исломгача бўлган даврда араблардаги диний эътиқодлар ҳақида маълумот бериш • Муҳаммад ибн Абдуллоҳ - ислом дини асосчиси ҳақида маълумот бериш • Ислом дини таълимоти, оқимлар ва машаблар ҳақида маълумот бериш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> • “Жоҳилия” даври, исломгача бўлган даврда араблардаги диний эътиқодлар ҳақида маълумот беради. • Муҳаммад ибн Абдуллоҳ - ислом дини асосчиси ҳақида маълумот беради. • Ислом дини таълимоти, оқимлар ва мазҳабларини баён қилишади.
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Тушунтириш, суҳбат, муаммоли ўқитиш, мунозара, савол-жавоб техникаси, графикли органайзерлар.
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий, гуруҳларда ишлаш
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор, флипчарт, маркерлар, ўқув топшириқлари
<i>Таълим бериш шароити</i>	Техник таъминланган, гуруҳларда ишлаш учун мўлжалланган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

16.2. “Ислом дини” амалий машғулотининг технологик харитаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
1-босқич. Ўқув машғулотига кириш. 20 (дақиқа).	1. Тайёрланган рефе ратлар мазмуни билан таништириш 2. Талабаларни актив лаштиришда «жонлантириш» қисқа саволлар берилади. 3. Баҳс мунозара қатнашчиларни баҳолаш мезони кўрсатилади. (1-Илова)	1. Дикқат билан тинглайдилар. 2. Ўз фикрларини саволлар орқали билдирадилар.

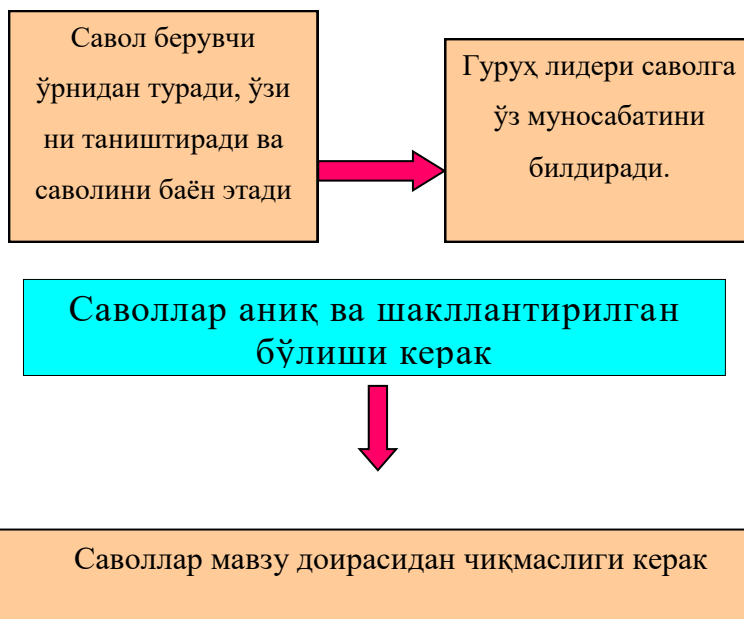
2-босқич. Асосий (информацион босқич). (52 дақиқа)	1. Талабалар тайёрлаган докладлар чиқишини ташкиллаштириш. 2. Докладлар мазмунини жамоавий муҳокама қилишни ташкиллаштириш. 3. Докладнинг асосий мазмуни бўйича саволлар беради. (2-Илова) <i>Ҳар бир муҳокама қилинган докладнинг жавоблари таҳлил қилинади. (3-илова)</i>	1. Бошловчи докладчига сўз беради. 2. Талабалар жамоа ажратилган ҳолда доклад мазмунини муҳокама қиладилар. 3. эксперт, оппонент ва тақризчилар балларини эълон қилади.
3-босқич. Яқунловчи босқич. (10 дақиқа)	1. Мавзу якуний хулоса қилинади. 2. Баҳоланади. 3. Талабаларга мустақил ишлаши учун уйга вазифа берилади.	1. Экспертлар докладчилар тайёрлигига таъриф беради. 2. Уйга вазифани ёзиб оладилар.

1-илова

<i>Семинар машғулоти бўйича талабалар билимини баҳолаш мезонлари</i> Маъруза Машғулотларида фаол қатнашиши.-2 Амалий машғулотларга фаол қатнашиш -4 Амалий машғулотларда уй вазифаларини бажариши-2 Амалий машғулотда талаба максимум – 8 балл билан баҳоланади
--

Пресс-конференция ўтказиш жараёни

САВОЛЛАР НАВБАТИ БИЛАН БЕРИЛАДИ

“Баҳс мунозара қатнашчиларни баҳолаш мезони”

Баҳолаш мезони кўрсаткичи (балл)	Қатнашчилар (Ф.И.О)			
Мавзу долзарблиқи(1,5)				
Аниқ хулосалаш(0,5)				
Ахборот восицлсрини ишлатиш усули (0,9)				
Регламентга амал қилиш (0,6)				
Доклад мазмуни(2,5)				
Жам.и (4,0)				

7-Мавзу	Қуръон ва Ҳадисларда одоб ахлоқ ва инсонийликнинг улуғланиши
---------	--

17.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулоти вақти-2 соат	Талабалар сони: 20 – 80 гача
Машғулоти шакли	Билимларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш бўйича семинар машғулот
<i>Семинар машғулоти режаси</i>	1. Қуръонда тарбия, инсонийлик, илм ва маърифатнинг улуғланиши. 2. Ҳадислар ислом динининг Қуръондан кейинги манба. 3. Шарқнинг буюк муҳаддислари.
<i>Семинар машғулоти мақсади:</i> Талабалар онгида Қуръон ва Ҳадислар тўғрисида билимларни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • Қуръонда тарбия, инсонийлик, илм ва маърифатнинг улуғланиши тўғрисида маълумот бериш • Ҳадислар ислом динининг Қуръондан кейинги манба тўғрисида маълумот бериш • Шарқнинг буюк муҳаддислари тўғрисида маълумот бериш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> • Қуръонда тарбия, инсонийлик, илм ва маърифатнинг улуғланиши тўғрисида маълумот беради. • Ҳадислар ислом динининг Қуръондан кейинги манба тўғрисида маълумот беради. • Шарқнинг буюк муҳаддислари. тўғрисида маълумот беради.
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Тушунтириш, суҳбат, муаммоли ўқитиш, мунозара, савол-жавоб техникаси, графикли органайзерлар.
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий, гуруҳларда ишлаш
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор, флипчарт, маркерлар, ўқув топшириқлари
<i>Таълим бериш шароити</i>	Техник таъминланган, гуруҳларда ишлаш учун мўлжалланган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

17.2. “Қуръон ва Ҳадисларда одоб ахлоқ ва инсонийликнинг улуғланиши” амалий машғулоти таълим технологияси харитаси

Иш жараёни вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-босқич. Ўқув машғулотига кириш. 20 (дақиқа).	1. Амалий машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқитиш натижалари эълон қилинади. 2. Маъруза машғулоти ўтказиш кетма - кетлиги тушунтирилади. 3. Талабаларни баҳолаш мезони эълон қилинади. (1-Илова)	2. Диққат билан тинглайдилар. - Ўз фикрларини саволлар орқали билдирадилар.
2-босқич. Асосий (информацион босқич). (53 дақиқа)	1. Қуръонда тарбия, инсонийлик, илм ва маърифатнинг улуғланиши бўйича суҳбат олиб бориш. “суҳбат усули”дан фойдаланилади. (2-Илова) 2. Ҳадислар ислом динининг Қуръондан кейинги манба узасидан саволлар берилади. “амалий	1. Талабалар маърузачи томонидан берилган саволларни диққат билан тинглаб, ўз нуқтаи назарларини эркин фикр орқали баён этади. 2. Талабалар баҳс

	машғулотда ишлаш тартиби” (3-Илова) 3. Шарқнинг буюк муҲаддислари бўйича муаммоли вазифа бериш ва талабаларни 3-гуруҳга бўлиш. “муаммоли вазифа берилади” “балиқ суяги” усулидан фойдаланилади. Таклифлар эълон қилинади ва хулосаланади. (4-Илова)	мунозарага киришади. Бу услуб гуруҳларга бўлинган ҳолда амалга оширилади. 3. Жамоаларга ажратилган ҳолда гуруҳ сардори сайлаб олинади. Жамоа бўлиб ишлаш кўникмаси ҳосил қилинади. 4. Органайзерни тўлдиради.
3-босқич. Яқунловчи босқич. (10 дақиқа)	1. Мавзуни якуний хулосалаш. 2. Амалий натижаларни баҳолаш. 3. Талабаларга мустақил ишлаши учун уйга вазифа берилади.	1.Талабалар тинглайдилар, ўзаро баҳолашни маъқуллайдилар. 2. Уйга вазифани ёзиб оладилар.

1-илова

<i>Семинар машғулотли бўйича талабалар билимини баҳолаш мезонлари</i> Маъруза Машғулотларида фаол қатнашиши.-2 Амалий машғулотларга фаол қатнашиш -4 Амалий машғулотларда уй вазифаларини бажариши-2 Амалий машғулотда талаба максимум – 8 балл билан баҳоланади

2- Илова

«суҳбат саволлари»

- 1.Қуръони Карим қачон ва неча йил давомида нозил бўлган.
- 2.Қуръони Карим жамланиши ҳақида гапириб беринг.
- 3.Қуръони Карим таркибини изоҳланг.(сура, оят)

- 4.Илохий китобда берилган энг асосий ғоялар ҳақида фикр юритинг.
5.Қуръони Карим ўзбек тилига ким томонидан таржима қилинган.

3- Илова

“Амалий машғулотда ишлаш тартиби ва баҳолаш мезони”

- изоҳ: 1.Гуруҳда муаммони эчиш ва тақдимот-20 мин.
2.Мавзу саволлари бўйича гуруҳни фикр мулоҳазаси-5 мин.
3.Жамоавий фикр мулоҳазалари-5 мин.
4.Ўзаро баҳолаш-2 мин.

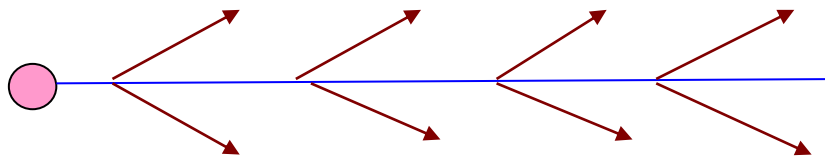
Баҳолаш мезони	Максимал бал.	1-гуруҳ	2-гуруҳ	3-гуруҳ
Тўлиқ,аниқ жавоб:	1			
1-савол учун	0.2			
2- савол учун	0.2			
3-савол учун	0.2			
4-савол учун	0.2			
5-савол учун	0.2			
6-савол учун	0.2			
	1.0			
Т-схема учун	1			
Ҳар бир гуруҳ активлиги учун	1			
Регламент учун	1			
Умумий бал				
Баҳо				

4- Илова

“Балиқ суяги”

- изоҳ: 1Муаммонинг ушбу модел шаклида қўйилиши ва йечилиши муаммоларнинг бутун бир гуруҳий изоҳлаш ва йечимини ҳал қилишга ёрдам беради.
2.Юқори “қовурғасида” муаммонинг қўйилиши ёзилади.

3.Пастки “қовурғасида” ушбу муаммонинг мавжудлигини исботловчи далиллар берилади.

3.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулот вақти-2 соат	Талабалар сони: 20 – 80 гача
Машғулот шакли	Билимларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш буйича семинар машғулот
<i>Семинар машғулот режаси</i>	1.Виждон эркинлиги - диний эътиқод эркинлиги. 2.Ўзбекистон Республикасида виждон эркинлигининг қонун йўли билан кафолатланиши. 3.Мустақиллик ва дин. 4.Ўзбекистонда амалда бўлган диний конфессиялар
<i>Семинар машғулотининг мақсад:</i> Талабалар онгида мамлакатимизда виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида билимларни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • Дин ва жамият. Диннинг жамиятда бажарадиган вазифалари ҳақида тушунча бериш • “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Қонун. (янги таҳрири, 1998 й.) ҳақида тушунча бериш • Мустақил Ўзбекистонда динга бўлган муносабат ҳақида тушунча бериш	<i>Талаба</i> • Дин ва жамият. Диннинг жамиятда бажарадиган вазифалари ҳақида тушунча беради • “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Қонун. (янги таҳрири, 1998 й.) ҳақида тушунча беради • Мустақил Ўзбекистонда динга бўлган муносабат ҳақидаги билимларни ўғанади.
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Тушунтириш, суҳбат, муаммоли ўқитиш, мунозара, савол-жавоб техникаси, графикли органайзерлар.
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий, гуруҳларда ишлаш
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор, флипчарт, маркерлар, ўқув топшириқлари
<i>Таълим бериш шароити</i>	Техник таъминланган, гуруҳларда ишлаш учун мўлжалланган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

18.2. “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар” амалий машғулотининг технологик харитаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
1-босқич. Ўқув машғулотига кириш. 20 (дақиқа).	1. Амалий машғулот мавзуси, мақсади ва ўқитиш натижалари эълон қилинади. 2.Талабаларни баҳолаш мезони эълон қилинади. (1-Илова)	1. Диккат билан инглайдилар. 2. Ўз фикрларини саволлар орқали билдирадилар.

2-босқич. Асосий (информацион босқич). (54 дақиқа)	1. “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Қонун. (янги таҳрири, 1998 й.) бўйича саволлар беради. Жавоблар таҳлил қилиниб, хулосаланади... 2. Мустақил Ўзбекистонда динга бўлган муносабат ҳақида фикр алмашинади	1. Талабалар маърузачи томонидан берилган саволларни диққат билан тинглаб, ўз нуқтаи назарларини эркин фикр орқали баён этади. 2. Талабалар баҳс мунозарага киришади. Бу услуб гуруҳларга бўлинган ҳолда амалга оширилади. 3. Жамоаларга ажратилган ҳолда гуруҳ сардори сайлаб олинади. Жамоа бўлиб ишлаш кўникмаси ҳосил қилинади. 4. Органайзерни тўлдиради.
3-босқич. Яқунловчи босқич. (10 дақиқа)	1. Мавзуни яқуний хулосалаш. 2. Амалий натижаларни баҳолаш. 3. Талабаларга мустақил ишлаши учун уйга вазифа берилади.	3.1. Талабалар тинглайдилар, аниқлайдилар. Уйга вазифани ёзиб оладилар.

1-илова

<i>Семинар машғулоти бўйича талабалар билимини баҳолаш мезонлари</i> Маъруза Машғулотларида фаол қатнашиши.-2 Амалий машғулотларга фаол қатнашиш -4 Амалий машғулотларда уй вазифаларини бажариши-2 Амалий машғулотда талаба максимум – 8 балл билан баҳоланади
--

19.1. Таълим бериш технологиясининг модели

Машғулоти вақти-2 соат	Талабалар сони: 20 – 80 гача
Машғулоти шакли	Билимларни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш бўйича семинар машғулотлари
<i>Семинар машғулоти режаси</i>	1. Мустақиллик мафкураси. Ижтимоий адолат ва гуманизмнинг қарор топиши. 2. Диний экстремизм ва терроризмнинг вужудга келиши ва унинг ғайри диний салбий оқибатлари. 3. Ақидапарастликнинг кўринишлари ва унинг намоён бўлиш сабаблари. 4. Ёшларда мустақил фикр ва ёт ғояларга қарши кураш имунитетини шакллантириш.
<i>Семинар машғулотининг мақсади:</i> Талабалар онгида диний экстремизм ва фундаментализмга қарши кураш имунитетини шакллантириш тўғрисида билимларни шакллантириш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i> • Мустақиллик мафкураси. Ижтимоий адолат ва гуманизмнинг қарор топиши ҳақида фикр билдириш • Диний экстремизм ва терроризмнинг вужудга келиши ва унинг ғайри диний салбий оқибатлар ҳақида фикр билдириш • Ақидапарастликнинг кўринишлари ва унинг намоён бўлиш сабаблари ҳақида фикр билдириш • Ёшларда мустақил фикр ва ёт ғояларга қарши кураш имунитетини шакллантириш ҳақида фикр билдириш	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i> • Мустақиллик мафкураси. Ижтимоий адолат ва гуманизмнинг қарор топиши ҳақида фикр билдиради • Диний экстремизм ва терроризмнинг вужудга келиши ва унинг ғайри диний салбий оқибатлари ҳақида фикр билдиради • Ақидапарастликнинг кўринишлари ва унинг намоён бўлиш сабаблари ҳақида фикр билдиради • Ёшларда мустақил фикр ва ёт ғояларга қарши кураш имунитетини шакллантиришни баён этади.
<i>Таълим бериш усуллари</i>	Тушунтириш, суҳбат, муаммоли ўқитиш, мунозара, савол-жавоб техникаси, графикли органайзерлар.
<i>Таълим бериш шакллари</i>	Оммавий, гуруҳларда ишлаш
<i>Таълим бериш воситалари</i>	Ўқув қўлланма, проектор, флипчарт, маркерлар, ўқув топшириқлари
<i>Таълим бериш шароити</i>	Техник таъминланган, гуруҳларда ишлаш учун мўлжалланган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат: савол-жавоб

19.2. “Диний экстремизм ва фундаментализм” амалий машғулотининг технологик харитаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-босқич. Ўқув машғулотига кириш. 20 (дақиқа).	1. Амалий машғулот мавзуси, мақсади ва ўқитиш натижалари эълон қилинади. 2. Маъруза машғулотни ўтказиш кетма - кетлиги тушунтирилади. 3. Талабаларни баҳолаш мезони эълон қилинади. (1-Илова) Кодоскоп, компьютер ва доскадан фойдаланиб жадваллар, чизмалар орқали машғулот режаси ва асосий тушунчаларни шарҳлаб беради.	2. Диққат билан инглайдилар. Ўз фикрларини саволлар орқали билдирадилар.
2-босқич. Асосий (информацион босқич). (55 дақиқа)	1. Мустақиллик мафкураси. Ижтимоий адолат ва гуманизмнинг қарор топиши. бўйича суҳбат олиб бориш. ”суҳбат усули” дан фойдаланилади. (2-илова) 2. Диний экстремизм ва терроризмнинг вужудга келиши ва унинг ғайри диний салбий оқибатлари. бўйича савол жавоб отказилади. 3. Ақидапарастликнинг кўринишлари ва унинг намоён бўлиш сабаблари бўйича муаммоли вазифа бериш ва талабаларни 3-гуруҳга бўлиш. “муаммоли вазифа берилади” “Ақида нима?” Пирамида, усулидан фойдаланилади. (3-илова) 4. Мустақиллик мафкурасини, миллий ғояни ёшлар онгига сингдириш бўйича баҳс-мунозарани ташкиллаштириш. “Диаграмма вена” (4-Илова).	1. Талабалар маърузачи томонидан берилган саволларни диққат билан тинглаб, ўз нуқтаи назарларини эркин фикр орқали баён этади. 2. Талабалар баҳс мунозарага киришади. Бу услуб гуруҳларга бўлинган ҳолда амалга оширилади. 3. Жамоаларга ажратилган ҳолда гуруҳ сардори сайлаб олинади. Жамоа бўлиб ишлаш кўникмаси ҳосил қилинади. 4. Органайзерни тўлдиради.
3-босқич. Яқунловчи босқич. (10 дақиқа)	1. Мавзуни якуний хулосалаш. 2. Амалий натижаларни баҳолаш. 3. Талабаларга мустақил ишлаши учун уйга вазифа берилади.	3.1. Талабалар тинглайдилар, аниқлайдилар. Уйга вазифани ёзиб оладилар.

Семинар машгулоти бўйича талабалар билимини баҳолаш мезонлари

Маъруза Машғулотларида фаол қатнашиши.-2

Амалий машғулотларга фаол қатнашиш -4

Амалий машғулотларда уй вазифаларини бажариши-2

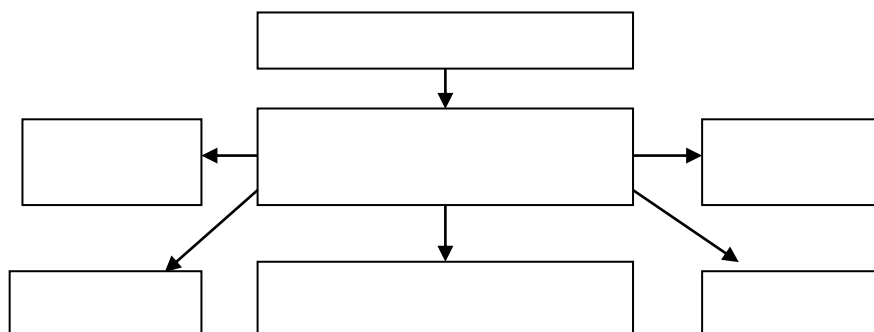
Амалий машгулотда талаба максимум – 8 балл билан баҳоланади

Саволлар:

- 1.Фундаментализмнинг намоён бўлиши.
- 2.Экстремизмнинг диндаги моҳияти
- 3.Терроризмга қарши курашиш йўллари.

Ақидапарастликнинг қандай кўринишлари мавжуд.

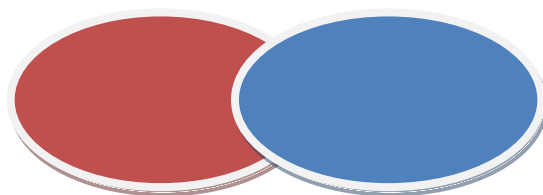
“Пирамида” усулидан фойдаланиш.

«суҳбат саволлари»

- 1.Миллий мафкуранинг бош ғоясини айтиб беринг
- 2.Миллий мафкуранинг эттита кичик ғояси нималардан ташкил топган.
- 3.Мафкуравий бўшлиқ ва мафкуравий иммунитет тушунчаларини изохлаб беринг.
- 4.Ғоявий тарбиянинг қандай йўналишлари мавжуд.
- 5.Ёшлар онгига миллий ғояни сингдириш йўллари.

“Диаграмма вена”

ДИНШУНОСЛИК ФАНИДАН ТЕСТ САВОЛЛАРИ

1. “Дин” сўзининг маъносини топинг.

- А) бўйсунуш
- Б) итоат қилиш
- В) ишонч эътиқод
- Г) ўқиш
- Д) донолик

2. Диннинг қандай илдизлари бор?

- А) Генетик, тарихий, психологик.
- Б) Гносеологик, ижтимоий, психологик.
- В) Социал, биологик, илоҳий
- Г) Афсонавий, фалсафий, психологик
- Д) Биосоциал, биохимиявий, ижтимоий.

3. Диннинг қандай функциялари бор?

- А) Ахлоқий, тарбиявий, мафкуравий, маънавий, ижтимоий
- Б) Тўлдирувчилик, бирлаштирувчилик, ўзаро алоқадорлик, тартибга солувчилик, қонунлаштирувчилик
- В) Тинчлик, дўстлик, тенглик, табиатни муҳофаза қилиш, экологик
- Г) Гносеологик, антропологик, теологик, психологик, ахлоқий
- Д) Виждонини уйғотадиган, садоқат, вафо ва муҳаббат, меҳр – мурувват

4. Жаҳон динлари қайсилар?

- А) Буддизм, христианлик, ислом
- Б) Буддизм, иудаизм, синтоизм
- В) Христианлик, ислом, протестантизм
- Г) Православие, католицизм, брахманизм
- Д) Зардуштийлик, синтоизм, ламаизм.

5. Виждон эркинлиги нима?

- А) Кишиларнинг ўз миллий динига эътиқод қилиш ҳуқуқи
- Б) Фуқароларнинг албатта бирон бир жаҳон динига эътиқод қилиш зарурлиги
- В) Фуқароларнинг динга эътиқод қилиш ёки эътиқод қилмаслигини ўзлари мустақил ҳал қилиш ҳуқуқи
- Г) Фуқароларнинг динга ишонмаслиги ва унга қарши ташвиқот олиб бориш ҳуқуқи
- Д) Ҳеч нимага амал қилмаслик.

6. Монотеизм ғоясидаги динлар қайсилар?

- А) Иудаизм, ислом, сикхизм
- Б) Ведизм, ҳиндуизм, синтоизм
- В) Иудаизм, ведизм, ислом
- Г) Ислам, ҳиндуизм, синтоизм
- Д) Синтоизм, буддизм, христианлик

7. Политеизм ғоясидаги динлар қайсилар?

- А) Иудаизм, ислом, сикхизм
- Б) Ведизм, ҳиндуизм, синтоизм
- В) Иудаизм, ведизм, ислом
- Г) Ислам, ҳиндуизм, синтоизм
- Д) Синтоизм, буддизм, христианлик

8. Диннинг тўлдирувчилик вазифасини топинг

- А) компенсаторлик
- Б) интеграцион,
- В) регулятив,
- Г) коммуникатив,
- Д) легитимизация

9.Ўзбекистон Республикаси Конституциянинг 31 моддасини топинг.

А) Ҳамма учун виждан эркинлиги таъминланади. Ҳар бир инсон хоҳлаган динга эътиқод қилиш ёки ҳеч қайси динга эътиқод қилмаслик ҳуқуқига эга. Диний қарашларни мажбуран сингдиришга йўл қўйилмайди.

Б) Ўзбекистон Республикаси барча фуқаролари бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, ирки, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъий назар, қонун олдида тенгдирлар.

В) Конституциявий тузумни зўрлик билан ўзгартиришни мақсад қилиб қўювчи, републиканинг суверенитети, яхлитлиги ва ҳавфсизлигига, фуқароларнинг конституциявий ҳуқу ва эркинликларига қарши чиқувчи, урушни, ижтимоий, миллий, ирқий ва диний адоватни тарғиб қилувчи, шунингдек, ҳарбийлаштирилган бирлашмаларнинг, миллий ва диний руҳдаги сиёсий партиянинг ҳамда жамоат бирлашмаларининг тузилиши ва фаолияти тақиқланади.

Г) Махфий жамиятлар ва уюшмалар тузиш тақиқланади.

Д) барча жавоб тўғри

10.Ўзбекистон Республикасининг Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги Қонуни неча моддадан иборат.

А)21 модда

Б)23 модда

В)25 модда

Г)29 модда

Д)128 модда

11. Диннинг уруғ - қабилавий шакллари қайсилар?

А)Магия, иуддаизм, жайнизм, зороастризм

Б)Фетишизм, тотемизм, магия, анимизм, шомонизм

В)Фетишизм, буддизм, қабила бошлиқларининг шахсига сиғиниш, ислом

Г)Насронийлик, тотемизм, синтоизм, табиатни илоҳийлаштириш

Д)Анимизм, аждодлар руҳига сиғиниш, конфуцийчилик

12. Фетишизм нимани илоҳийлаштиради?

А)Ҳайвонларни

Б)Одамларни

В)Моддий нарсаларни

Г)Тошни, дарахтни

Д)Муқаддас китобларни

13. Тотемизм нима?

А)Тарихий дин шаклларида бири

Б)Ибтидоий жамоада турли ҳайвонларни уруғга асос солган деб ҳисоблаб, илоҳийлаштириш ва сиғиниш

В)Туш кўриш ва бошқа ирим – сиримларга ишониш

Г)Жонсиз нарсаларни илоҳийлаштириш ва сиғиниш

Д)Рухларга сиғиниш

14. Диннинг қайси тарихий турида диннинг ибтидоий шакллари унсурлари яққолроқ намоён бўлади?

А)Жаҳон

Б) Миллий-давлат

В)Уруғ-қабила

Г) Давлат

Д)Замонавий

15. Жайнизм қайси давлатнинг миллий дини?

А)Япониянинг

Б)Хитойнинг

В)Хиндистоннинг

- Г)Монголиянинг
- Д)Индонезиянинг

16. Конфуцийчиликни асосчиси ким?

- А)Пан Гу
- Б) Лао Цзи
- В)Кун Цзи
- Г) Шан Ди
- Д)Нанак

17. Талмуд қайси диннинг муқаддас китобларидан биридир?

- А)Буддизм
- Б)Насронийлик
- В)Иуддаизм
- Г)Ислом
- Д)Хиндуизм

18. Япониянинг миллий дини қайси?

- А)Синтоизм
- Б)Буддизм
- В)Конфуцийчилик
- Г)Жайнизм
- Д)Тотемизм

19. Сикхизм динининг асосчиси ким?

- А)Нанак.
- Б)Вишну.
- В)Шива.
- Г)Брахма.
- Д)Джинна.

20. Синтоизмнинг бош худоси ким?

- А)Куёш маъбудаси Аматерасу
- Б)Эзгулик Худоси Ахура Мазда
- В)Сақловчи худо Вишну
- Г)Яратувчи худо Брахма
- Д)Япония императори.

21. Жаҳонда эътиқод қилувчилар сони жихатидан энг катта миллий дин қайси?

- А)Хиндуизм
- Б)Иуддаизм
- В)Синтоизм
- Г)Даосизм
- Д)Конфуцийчилик

22. Қайсилар асосий миллий динлар?

- А)Католицизм, православие, протестантлик, лютеранлик, кальвинистлик, англиканлик
- Б) Фетишизм, тотемизм, анимизм, магия, шомонизм, кабила бошликларининг шахсига сизиниш
- В) Буддизм, ислом, насронийлик
- Г) Хиндуизм, жайнизм, сикхизм, конфуцийчилик, даосизм, синтоизм, иуддаизм
- Д)Суннийлик, шиалик, хинояна, махаяна, ламаизм, баптизм, зороастризм

23. Иуддаизмда ибодатхона нима деб аталади?

- А)Монастыр
- Б) Черков
- В)Масжид
- Г) Синагога
- Д)Хонакох

24. Қадимий яҳудийликдаги оқимлар:

- А)Ессейлар
- Б) Сионизм
- В)Фарзийлар
- Г) Садуқийлар
- Д) А,В,Д.

25. Ведалар қайси тўрт йирик тўпلامдан иборат?

- А)Ригведа, Яшт, Гот, Самаведа
- Б) Яшт, Ригведа, Яжурведа, Гот
- В)Гот, Адхарваведа, Яшт, Ригведа
- Г) Ригведа, Гот, Яшт, Адхарваведа
- Д)Ригведа, Самаведа, Яжурведа, Адхарваведа

26.Буддизмнинг муқаддас китобининг фалсафа ва психологияга оид қисми:

- А) Абхирдхарма – питака
- Б) Трипитака
- В) Виная – питака
- Г) Сутра – питака
- Д) Авесто

27.Буддизм муқаддас китобининг дин мазмунига бағишланган қисми:

- А)Абхирдхарма – питака
- Б) Трипитака
- В)Виная – питака
- Г) Сутра – питака
- Д) Авесто

28.Буддизм муқаддас китобининг раҳбонийлик одоби ва хонақоҳ низомига бағишланган қисм.

- А)Абхирдхарма – питака
- Б) Трипитака
- В)Виная – питака
- Г) Сутра – питака
- Д)Авесто

29. Буддизмдаги асосий оқимларнинг номларини белгиланг.

- А)Махаяна
- Б) Хинаяна
- В) Ламаизм
- Г) Тянтай
- Д) А,Б,В,Г.

30. Буддизмнинг асосий йуналишлари қайсилар?

- А) Жайнизм, шиваизм, сикхизм
- Б)Суннийлик, шиалик, хорижийлик
- В)Православие, католицизм, протестантизм
- Г)Хинояна, махаяна, ламаизм
- Д)Хиндуизм, сикхизм, даосизм

31. Энг қадимги жаҳон дини қайси?

- А)Буддизм
- Б)Насронийлик
- В)Ислом
- Г)Иудаизм
- Д)Ҳиндуизм

32.Буддизм дини қачон пайдо бўлди?

- А)Эрамининг Ү-асрида

- Б)Эрамизгача YI-асрида
- В)Эрамизнинг I-асрида
- Г)Эрамизгача XIII-асрида
- Д)Эрамизнинг YII-асрида

33. Тибет, Монголия, Россиянинг Бурятия ва Тувасида буддизмни қайси оқими тарқалган?

- А)Махаяна
- Б) Хинаяна
- В)Ламаизм
- Г) Тендай
- Д)Цзинту

34.Буддавийлик қаерда пайдо бўлди.

- А) Хитой
- Б) Хиндистон
- В) Малайзия
- Г)Япония
- Д) Манголия

35. Буд исмларидан бири бўлмиш Джина сўзининг маъносини топинг.

- А) уруғ
- Б) донишманд
- В) нурланган
- Г) ғолиб
- Д) тантана қилувчи

36. Сиддхартха бир куни кимларни кўриб, уларни азобдан қутқариш йўлларини излаш учун саройни ташлаб кетади.

- А) кекса чол
- Б) бемор
- В) роҳиб
- Г) савдогар
- Д) А,Б,В

37. “Тришна” буддавийлик динида нимани билдиради.

- А) ўлиш
- Б) яшаш
- В) кулиш
- Г) йиғлаш
- Д) азобланиш

38.Буддавийлик таълимоти нималардан иборат.

- А) инсоннинг ҳаёлида, ишларида ва ўзини тутишида самимий олийжаноблик ғояси
- Б) ведалардаги гуноҳсизлик таълимотини инкор қилди
- В) ҳайвонларни ваҳшиёна қурбон қилишни қоралади,
- Г) каста тизимини ва ундаги руҳонийларнинг бошқалардан устунлигини инкор қилди.
- Д) барча жавоб тўғри

39.Буддавийлик талимоти нечта ҳақиқатда ўз ифодасини топган.

- А) 1
- Б) 2
- В) 3
- Г) 4
- Д) 5

40.Буддавийлик таълимотидаги биринчи ҳақиқатни топинг.

- А) «азоб-уқубат мавжуддир».
- Б) «қийноқларнинг сабаблари мавжуддир».
- В) «қийноқларни тугатиш мумкин».

Г) «кийноқлардан қутилиш йўли мавжуддир»

Д) барча жавоб тўғри

41. Буддавийлик таълимотидаги учинчи ҳақиқатни топинг.

А) «кийноқларни тугатиш мумкин».

Б) «азоб-укубат мавжуддир»

В) «кийноқлардан қутилиш йўли мавжуддир»

Г) «кийноқларнинг сабаблари мавжуддир».

Д) барча жавоб тўғри

42. Буддавийлик таълимоти неча қисмдан иборат:

А) ахлоқ, медитация, донолик.

Б) таълим, тарбия, ирсият

В) ибодат, дуолар, курбонлик

Г) ният, фикр, амал

Д) барча жавоб тўғри

43. Буддавийликда ахлоқ нормаларига нималар киради.

А) қотилликдан сақланиш

Б) ўғрилиқдан сақланиш

В) гумроҳликдан сақланиш

Г) ёлғон, қалбаки нарсалардан сақланиш

Д) маст қилувчи нарсалардан сақланиш

Е) барча жавоб тўғри

44. Тўғри тушуниш (тўғри эътиқод қилиш), тўғри ният қилиш, ўзини тўғри тутиш, тўғри англаш, тўғри ҳаракат қилиш, тўғри ҳаёт кечириш, тўғри фикр юритиш, тўғри гапириш каби тушунчалар нимага киради.

А) ахлоқ нормалари

Б) медитация

В) донишмандлик

Г) ибодат

Д) урф-одат

45. Буддавийлик таълимотининг энг асосий китоби

А) Инжил

Б) Таврот

В) Трипитака

Г) Авесто

Д) Упанишада

46. Буддавийликнинг «кичик арава» маъносини англатадиган асосий йўналишларидан бирини топинг.

А) Махаяна

Б) Хинаяна

В) Тяньтай ёки Тендай

Г) Тантризм

Д) Чань-Буддавийлик.

47. Буддист жамоалари қандай сўз билан ифодаланади.

А) сангха

Б) рухонийлар

В) мўминлар

Г) брахманлар

Д) ботха

48. Мил. ав. 273-232 йилларда яшаган қайси ҳукмдор даврида буддавийлик дини кенг тарқалди.

А) Юстиан

Б) Ксеркс

В) Атилла

Г) Ашока

Д) А. Македонский

49. I асрда буддавийлик дини қайси давлатга кириб келди.

А) Корея

Б) Япония

В) Тибет

Г) Хитой

Д) Монголия

50. Ахлоқ нормалари, медитация ва донишмандлик босқичини ўтаган инсон охир-оқибат олий саодатга, яъни нима ҳолатига эришади.

А) Жаннат

Б) Рухлар дунёси

В) Нирвана

Г) Роҳиблик

Д) барча жавоб тўғри

51. Насронийлик қачон пайдо бўлди?

А) Эрамизгача I асрда

Б) Эрамизнинг I асрида

В) Эрамизгача IV асрда

Г) Эрамизнинг V асрида

Д) Эрамизнинг III асрида

52. Шарқ динларидан қайси бири насронийликка энг кўп таъсир кўрсатди?

А) Буддизм

Б) Иудаизм

В) Зороастризм

Г) Ислом

Д) Ҳиндуизм

53. XIII – асрда бидъат (ересь) билан курашиш учун тузилган католик черкови трибунали нима деб аталади?

А) Индульгенция

Б) Инквизиция

В) Инагурация

Г) Конклав

Д) Энциклика

54. Христианликнинг асосий оқимлари қайсилар?

А) Католицизм, православие, протестантизм

Б) Баптизм, православие, фетишизм

В) Лютеранлик, православие, католицизм

Г) Иудаизм, синтоизм, шаманизм

Д) Баптизм, шамонлик, католицизм.

55. Ўтиқод қилувчилар миқдори жиҳатидан энг катта жаҳон дини қайси?

А) Насронийлик

Б) Ислом

В) Буддизм

Г) Ҳиндуизм

Д) Иудаизм

56. Насронийлик қачон Рим империясининг давлат динига айланди?

А) Эрамизнинг IV-асрида

Б) Эрамизнинг I- асрида

В) Эрамизгача I- асрида

Г) Эрамизнинг XI- асрида

Д)Эрамизнинг II- асрида

57. Ғарб ва Шарк насронийлари уртасидаги бўлиниш қачон содир бўлди?

А) 1054 йилда

Б) 401 йилда

В)324 йилда

Г)1526 йилда

Д)395 йилда

58. Мустақил православ черковлари нима деб аталади?

А) Модернистик черковлар

Б)Ортодоксал черковлар

В)Автокефал черковлар

Г)Монофизит черковлари

Д)Протестант черковлари

59. Католицизмда Исо Масихнинг ердаги ноиби деб ким ҳисобланади?

А) Ватикан

Б) Черков

В)Рим Папаси

Г) Кардиналлар

Д) Рохиблик орденлари

60. Протестант секталари қайсилар?

А) Баптизм, ваххобийлик, англиканлик, синтоизм, бобизм, ламаизм

Б) Лютеранлик, кальвинистлик, англиканлик, бахоийлик, бобийлик, ламаизм

В) Баптизм, пятидесятниклар, адвентистлар, меннонентлар, свидетели Иеговы, методизм

Г) Пятидесятниклар, зороастризм, хиндуизм, свидетели Иеговы, кальвинизм

Д) Исмаилизм, иезуитизм, цвинглианство, методизм, адвентизм, жайнизм

61. Христианлик динининг асосчиси ким?

А) Муҳаммад.

Б) Гаутама.

В) Исо Масих.

Г) Зардушт.

Д) Мусо.

62. Христианлик сўзи қайси истилоҳдан олинган?

А) Масих – сийланган сўзининг юнон тилидаги шаклидан.

Б) Араб сўзидаги бўйсунушдан.

В) Исо Масих туғилган жой Назарет – насрониядан.

Г) Яъқуб пайғамбарнинг ўғли Яҳудо номидан.

Д) Нух пайғамбарнинг ўғли Ибр номидан.

63. Христианлик дини яна қандай ном билан маълум?

А) Масихийлик.

Б) Зардуштийлик.

В) Баптизм.

Г) Протестантизм.

Д) Кальвинизм.

64. Христианлик динини насронийлик деб нимага асосланиб айтадилар?

А) Исо Масих сўзининг мазмунидан.

Б) Биби Марям фазилатларидан.

В) Исо Масихнинг туғилган жойи номидан.

Г) Яъқуб пайғамбарнинг ўғли Яҳудо номидан.

Д) Нух пайғамбарнинг ўғли Ибр номидан.

65. Христианликнинг муқаддас китоби қайси?

А) Веда.

Б) Таврот.

В) Библия.

Г) Забур.

Д) Куръон.

66. Христианликда Троица қондаси ва “Эътиқод тимсоли” нинг қонунлашгани.

А) 325 йил.

Б) 324 йил.

В) 318 йил.

Г) 381 йил.

Д) 1054 йил.

67. Христианликнинг “Эътиқод тимсоли” неча қисмдан иборат.

А) 5.

Б) 7.

В) 12.

Г) 11.

Д) 1.

68. Христианликни икки асосий оқимга ажралишининг расман тан олинishi.

А) 325 йил.

Б) 324 йил.

В) 318 йил.

Г) 381 йил.

Д) 1054 йил.

69. Целибат – уйланмаслик диний талаби христианликнинг қайси оқимиға хос?

А) Католик.

Б) Православ.

В) Протестант.

Г) Баптизм.

Д) Кальвинизм.

70. Рим папаси христианликнинг қайси оқимининг бошлиғи саналади?

А) Католик.

Б) Православ.

В) Протестант.

Г) Баптизм.

Д) Кальвинизм.

71. Индульгенция – гуноҳларни кечирish таълимоти христианликнинг қайси оқимидан келиб чиққан?

А) Католик.

Б) Православ.

В) Протестант.

Г) Баптизм.

Д) Кальвинизм.

72. Аъроф тушунчаси христианликнинг қайси таълимотида мавжуд?

А) Католик.

Б) Православ.

В) Протестант.

Г) Баптизм.

Д) Кальвинизм.

73. 1592 йилда Шотландия парламенти қайси таълимотни асосий мафкура деб ҳисоблаш ҳақида қарор қабул қилди?

А) Пресвитерианлик.

Б) Калвинизм.

В) Протестанцизм.

Г) Лютеранлик.

Д) Англиканлик.

74. Христианликдаги энг қуйи табақа рухонийси ким?

- А) Диакон
- Б) Епископ
- В) Архиепископ
- Г) Митрополит
- Д) Папа

75. Христианликдаги авлиёлар портрети туширилган расмлар номи нима?

- А) Икона
- Б) Алтар
- В) Диакон
- Г) Папа
- Д) Митрополит

76. Илоҳ билан инсонларнинг пайғамбарлар орқали мулоқот йўли қандай номланади?

- А) Ваҳй
- Б) Илҳом
- В) Намоз
- Г) Рўза
- Д) Нирвана

77. Арабистон ярим оролининг ислом динидан аввалги даврини нима деб атаганлар?

- А) Жоҳилия
- Б) Нодонлик
- В) Бутпарастлик
- Г) Маърифатсизлик
- Д) Кўпхудолик

78. Маккадан ҳижрат қилган Мухаммад пайғамбарга ёрдам берган мадиналик муслмонларнинг номи нима?

- А) Ансорлар
- Б) Маккийлар
- В) Мадинийлар
- Г) Ясриб аҳли
- Д) Батҳо аҳли

79. Ҳадислар билан шуғулланадиган олим ким?

- А) Мутакаллим
- Б) Мухаддис
- В) Мутасаввиф
- Г) Фақиҳ
- Д) Мужоҳид

80. Қуръон сураларини ташкил этувчи қисм “жумлалар” қандай номланади?

- А) Сура
- Б) Оят
- В) Жуз
- Г) Пора
- Д) Қисм

81. Ҳадисларнинг қандай турлари бор?

- А) Заиф, саҳиҳ, ҳасан, ҳаста
- Б) Заиф, яхши, тўғри, хато
- В) Саҳиҳ, рост, тўғри, касал
- Г) Ҳасан, саҳиҳ, рост, ҳаста
- Д) Сақим, касал, заиф, ҳасан

- 82. Умумий сони 114 бўлган Қуръоннинг ташкил этувчи қисмлар қайси вариантда тўғри ёзилган?**
- А) Пора
 - Б) Жуз
 - В) Оят
 - Г) Сура
 - Д) Қисм
- 83. Араб қабилаларида яқка худо ғоясини кимлар тарғиб қилганлар?**
- А) Имомлар
 - Б) Пайғамбарлар
 - В) Халифалар
 - Г) Ханифлар
 - Д) Бобийлар
- 84. Ҳ11-асрда пайдо бўлган мусулмон давлати нима деб аталади?**
- А) Мусулмонлар давлати
 - Б) Ислом империяси
 - В) Араб империяси
 - Г) Араб халифалиги
 - Д) Мусулмонлар империяси
- 85. Қуръоннинг биринчи нусхаси қачон тузилган?**
- А) Халифа Али бошқаруви даври (656-661 й) да
 - Б) Мухаммад раҳбарлиги даврида
 - В) Қуръонни Аллох тузган
 - Г) Халифа Усмон бошқаруви даври (644-656 й) да
 - Д) Халифа Абу Бакр бошқаруви даври (632-634 й) да
- 86 Ислом дини қачон пайдо бўлди?**
- А) Эрамингача Ҳ-асрда
 - Б) Эрамининг I-асрида
 - В) Эрамининг ҲII-асрида
 - Г) Эрамининг ҲI-асрида
 - Д) Эрамингача ҲI-асрда
- 87 Ислом динининг муқаддас китоблари нима деб аталади?**
- А) Шариат ва Сунна
 - Б) Қуръон ва Авесто
 - В) Қуръон ва Сунна
 - Г) Инжил ва Трипитака
 - Д) Эски аҳд ва Янги аҳд
- 88 Исломнинг қандай асосий йўналишлари бор?**
- А) Модернизм ва фундаментализм
 - Б) Исмоилийлик ва ваҳхобийлик
 - В) Суннийлик ва шиалик
 - Г) Баҳойлик ва бобийлик
 - Д) Суфийлик ва муридилик
- 89 Мусулмонлар ҳижрий йил ҳисоби қачондан бошланади?**
- А) Мухаммад пайғамбарнинг туғилишидан
 - Б) Мухаммад пайғамбарнинг пайғамбарлик фаолияти бошланишидан
 - В) Ҳадисшуносларнинг пайдо бўлишидан
 - Г) Дастлабки мусулмонларнинг Ясрибдан Мадинага кўчиб боришидан
 - Д) Қуръон ваҳий бўлганидан
- 90 Ислом динида суннийлик оқимининг қандай мазҳаблари бор?**
- А) Ҳанафийлар, суннийлар, хорижийлар ва ваҳхобийлар
 - Б) Моликийлар, ҳанафийлар, шофиийлар ва ханбалийлар.

В)Ислом динидан ажралиб чиққан ҳамма оқимлар мазҳаблар.

Г)Ҳизбут-тахрир, акромийлар, суннийлар.

Д)Шиалик, ханбалийлар, баптистлар.

91. Ҳадислар нима?

А)Жаҳон мусулмон уламолари уюшмаси чиқарган қонун-қоидалар

Б)Қуръони Каримга ёзилган шарҳлар

В)Муҳаммад пайғамбарнинг ҳаёти, фаолияти, диний ва ахлоқий кўрсатмаларини мужассамлаштирган таълимот

Г)Шариат қонунлари ва олий уламолар фатволари жамланган диний китоб.

Д)Худо томонидан ваҳий қилинган ҳукмлар.

92. Туркистонлик буюк муҳаддислар кимлар?

А)Исмоил ал-Бухорий, Алишер Навоий, ал- Фаробий

Б)Имом ат – Термизий, Исмоил ал – Бухорий

В)Абу Али Ибн Сино, Имом ат – Термизий, Беруний

Г)Шайх Саъдий, Рудакий, Аҳмад Яссавий, Жомий

Д)Баҳоуддин Нақшбанд, Ибн Сино, Исмоил Бухорий.

93. Муҳаммад қачон ўзини Оллохнинг элчиси деб эълон қилди?

А)610 йилда

Б)622 йилда

В)570 йилда

Г)632 йилда

Д)630 йилда

94. Исломда кимлар тугри халифалар деб ҳисобланади?

А)Абу Бакр, Умар, Усмон, Али

Б)Муҳаммад, Али, Хасан, Хусан

В)Абу Хурайра, Ибн Ханбал, Ибн Хошим

Г)Иброҳим, Мусо, Исо, Довуд

Д)Абу Муслим, Муовия, Ал-Маҳди

95. Қуръон суралари қандай қисмларга бўлинади?

А)Катта ва кичик

Б)Макка ва Мадина суралари

В)Дастлабки ва янги

Г)Қадимий ва янги

Д)Қонуний ва ноқонуний

96 Исломнинг беш асоси:

А)Аллоҳга ишониш, Муҳаммадга ишониш, жумъа намози, хатна, Қуръонни муқаддас деб билиш

Б)Имон, рўза, намоз, закот, ҳаж.

В)Чидаш, итоаткорлик, тақдирга ишониш, қурбонлик қилиш, хутба.

Г)Халифаларга ишониш, фаришталарга ишониш, муқаддас қадамжоларга сиғиниш, муқаддас китобларни илоҳий деб билиш, ислом байрамларида қатнашиш

Д)Хатна, намоз, рўза, ҳаж, қурбонлик қилиш.

97 Ал-Мадина ал наби сўзининг мазмуни нимадан иборат?

А)Ислом шаҳри

Б)Пайғамбар шаҳри

В)Мусулмонлар шаҳри

Г)Оллох шаҳри

Д)Ясриб шаҳрининг арабча номи

98 Марказий Осиёда тасаввуфнинг қайси тариқатлари ёйилган?

А)Суннийлик ва шиалик

Б)Бектошия ва Сухравардия

В)Ваххобийлик, Хорижийлик, Муътазила

Г) Яссавия, Нақшбандия, Кубравия, Қодирия

Д) Ханафия ва ханбалия

99 Марказий Осиёда тасаввуфнинг йирик вакиллари кимлар?

А) Юсуф Ҳамадоний, Аҳмад Юғнакий, Юсуф Хос Ҳожиб

Б) Ибн Сино, Пахлавон Махмуд, Умар Хайём

В) Ал-Бухорий, Ал-Ғаззолий, Ат-Термизий

Г) Беруний, Форобий, Хоразмий, Фарғоний

Д) Абдулҳолиқ Ғиждувоний, Аҳмад Яссавий, Баҳоуддин Нақшбанд, Нажмиддин Кубро, Абдулқодир Гилоний.

100 Шиалик йўналишидаги асосий секталар қайсилар?

А) Хорижийлар, азракийлар, ибодийлар, суфрийлар

Б) Исмоилийлар, карматлар, друзлар, имомийлар, азракия

В) Ибодийлар, друзлар, суфрийлар, карматлар

Г) Карматлар, друзлар, ибодийлар, суфрийлар

Д) Зайдия, исноъашарийлар, жаъфария, исмоилия

101. Диний ташкилот нима?

А) Диний эътиқодлар ва маросимларнинг умумийлиги асосида бир динга ишонувчиларнинг ва диний жамоаларнинг профессионал рухонийлар бошчилигидаги бўйсунуш системасига эга бўлган уюшмаси.

Б) Асосий диний йўналишнинг ичидаги оппозицион оқимлар.

В) Ғайри табиий кучларга ишонч туфайли пайдо бўлган гоёлар ва образларнинг йиғиндиси.

Г) Диний тасаввурлар системаси билан боғланган ҳамда диний таълимотнинг муайян жихатини хиссий-образли акс эттирадиган махсус хатти - ҳаракатлар, маросимлар, тантаналар мажмуаси.

Д) Ғайри табиий кучларга ишонч туфайли пайдо бўлган хиссиёт ва туйғуларнинг йиғиндиси.

102. Ўзбекистон республикасининг "Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида"ги қонуни қайси йилда қабул қилинди?

А) 1890 йилда

Б) 1991 йилда

В) 1992 йилда

Г) 1988 йилда

Д) 1977 йилда

103. Ўзбекистон Конституциясининг қайси моддасида фуқароларнинг виждон эркинлиги ҳуқуқи эълон қилинган?

А) 18 моддасида

Б) 31 моддасида

В) 61 моддасида

Г) 37 моддасида

Д) 19 моддасида

104. Виждон эркинлигининг асосий қондаси нима?

А) Ҳамма динларнинг қонун олдидаги тенглиги

Б) Динга муносабатидан қатъи назар фуқароларнинг тенг ҳуқуқлиги

В) Фуқароларнинг истаган динига эътиқод қилиш еки ҳеч қандай динга эътиқод қилмаслик ҳуқуқи

Г) Давлатнинг диний ташкилотларнинг ички ишларига аралашмаслиги

Д) Диний ташкилотларнинг давлат ишларига аралашмаслиги

105. Ўзбекистон конституциясининг қайси моддалари виждон эркинлиги масалаларига бағишланган?

А) 52, 32, 117 моддалари

Б) 37, 44, 19 моддалари

- В)18, 31, 61 моддалари
- Г) 14, 27, 64 моддалари
- Д)13, 38, 46 моддалари

106. Ўзбекистон Республикаси “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида” Қонуннинг янги тахрири қачон қабул қилинган?

- А)1998 йил, 30 апрель
- Б)1998 йил, 21 май
- В)1998 йил, 1 май
- Г)1998 йил, 28 май
- Д)1998 йил 1 сентябр

107. Ваххобийлик қачон ва қаерда пайдо бўлган?

- А)ХҮШ асрда Арабистонда
- Б)ХҮШ асрда Ироқда
- В)ХІХ асрда Эронда
- Г)ХХ асрда Афғонистонда
- Д)ХҮІ асрда Марказий Осиёда

108. Ўз ғоясини “тўғри” деб бошқача фикр эгаларини тан олмаслик ва уларни бузғунчиликда айблаш қандай номланади?

- А)Мутаассиблик
- Б) Мужтаҳид
- В)Муҳаддис
- Г) Муршид
- Д)Мурид

109. Дунёнинг охири, нариги дунё, жаннат, дўзах ҳақидаги тасаввурлар мажмуи қайси вариантда тўғри ёзилган?

- А)Эсхатология
- Б) Онтология
- В)Гносеология
- Г) Теология
- Д)Аксеология

110. Ўз мақсадига эришиш йўлида ҳаддан ортиқ кескин чора – тадбирлар кўриш тарафдорлари қайси таълимот?

- А)Экстремизм
- Б) Фундаментализм
- В)Традиционализм
- Г) Эволюционализм
- Д)Рационализм

111. Маълум дин вужудга келган илк даврига қайтиш ва бу йўл билан замонанинг барча муаммоларини ҳал қилиш мумкин деган ғояни қайси таълимот илгари суради?

- А)Экстремизм
- Б) Фундаментализм
- В)Традиционализм
- Г) Эволюционализм
- Д)Рационализм

112. Француз тилидаги “қўрқитиш” сўзидан олинган, ўз фикрини зўравонлик йўли билан бошқаларга ўтказадиган, бу йўлда суиқасд, қўпоровчилик усулларида фойдаланадиган таълимотнинг номи нима?

- А)Экстремизм
- Б) Фундаментализм
- В)Традиционализм
- Г) Эволюционализм

Д)Терроризм

113 Фундаментализм сўзи илк бор қайси бинда шаклланди?

А) Ислом

Б) Буддавийлик

В) Христинлик

Г) Зардуштийлик

Д) Яхудийлик

114. Ваҳхобийлик оқими асосчиси ким.

А) Муҳаммад ибн Абд ал-Ваҳхоб

Б) Муҳаммад ибн Саъуд

В) Жамолиддин ал-Афғоний

Г) Ҳасан ал-Банно

Д)Саййид Қутб

115.1932 йилда ваҳхобийлик байроғи остида олиб борган урушлари натижасида қайси давлат пайдо бўлди?.

А) Сурия

Б) Иордания

В) Саудия Арабистони

Г) Қатар

Д) Кувайт

116. Панисломизм ғоясини биринчи бўлиб ким илгари сурган ҳисобланади?

А) Муҳаммад ибн Абд ал-Ваҳхоб

Б) Муҳаммад ибн Саъуд

В) Жамолиддин ал-Афғоний

Г) Ҳасан ал-Банно

Д)Саййид Қутб

117. Ал-Ихвон ал-муслимун оқими қаерда ва қачон пайдо бўлди?

А)ХҮШ асрда Арабистонда

Б)ХҮШ асрда Ироқда

В)ХІХ асрда Эронда

Г)ХХ асрда Мисрда

Д)ХҮІ асрда Марказий Осиёда

118. Ал-Ихвон ал-муслимун неча йўнилишга ажралиб кетди?

А) 2

Б) 3

В) 4

Г) 5

Д) 6

119.Ҳизб ат-тахрир диний-сиёсий партияси ким томонидан, қачон ва қаерда асос солинган.

А) Тақий ад-дин ан-Набаҳоний томонидан 1952 йили Қуддус шаҳрида

Б) Муҳаммад ибн Абд ал-Ваҳхоб томонидан 1703 йили Дамашқ шаҳрида

В) Ҳасан ал-Банно томонидан 1928 йили Исмоилия шаҳрида

Г) Жамолиддин ал-Афғоний томонидан 1884 йили Париж шаҳрида

Д) тўғри жавоб йўқ

120. А Йўлдошев ноанъанавий, ҳам ислом таълимотига, ҳам конституциявий давлатчилик асосларига зид бўлган гуруҳининг номи.

А) Ваҳобийлар

Б) Мўътадиллар

В) Муслмон биродарлари

Г) Панисломизм

Д) Ақромийлар

121.Ўзбекистон Республикасининг Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги (янги тахрири) қонуннинг нечанчи моддасида Диннинг давлатдан ажратилгани деб номланган.

- А) 2
- Б) 3
- В) 4
- Г) 5
- Д) 6

122.Бир диний конфессиядаги диндорларни бошқасига киритишга қаратилган хатти-ҳаракатлар қандай номланади.

- А) прозелитизм
- Б) деизм
- В) терроризм
- Г) экстремизм
- Д) фундаментализм

123 Президентимиз И.А. Каримовнинг “Оллох қалбимизда, юрагимизда” асари қачон нашр этилди.

- А) 1997 йил
- Б) 1998 йил
- В) 1999 йил
- Г) 2000 йил
- Д) 2001 йил

124. Қуйидагилардан қайси бири миллий истиқлол мафкурасининг ғоясига қирмайди.

- А) Юрт тинчлиги
- Б) Ватан равнақи
- В)Халқ фаровонлиги
- Г) Комил инсон
- Д) Диний давлат тузиш

125. Қуйидагилардан қайси бири миллий истиқлол мафкурасининг ғоясига қирмайди.

- А) Ижтимоий ҳамкорлик
- Б) Миллатлараро тотувлик
- В) Диний бағрикенглик
- Г) Комил инсон
- Д) Ислон давлати тузиш

ДИНШУНОСЛИК ФАНИДАН ТАЯНЧ ТУШУНЧАЛАР

Таянч атамалар:	Мазмуни
Дин	
Дин вазифалари	
Компенсаторлик	
Интеграцион	
Регулятив	
Коммуникатив	
Легитимизация	
Уруғ-қабила динлари	
Миллий динлари	
Жаҳон динлари	
Атеизм	
Монотеизм	
Политеизм	
Теология	
Виждон эркинлиги.	
Тотемизм	
Анимизм	
Шаманизм	
Фетишизм	
Мифология	
Яхудийлик	
Яҳве	
Мессия	
Мусо пайғамбар	
Таврот	
Талмуд	
Садуқийлар	
Фарзийлар	
Ессейлар	
Сионизм	
Ведизм	
Ригведа	
Самаведа	
Яжурведа	
Атхарваведа	
Брахманизм	
Каста	
Ҳиндуизм	
Гуру	
Брахма	
Вишну	
Шива	
Жайнизм	
Ахинса	
Сатя	
Астея	

Брахмачара	
Апариграха	
Сикхизм	
Конфуцийчилик	
Луньей	
Цзюнь-цзи	
Сяо	
Даосизм	
Даодецзин	
Лао-Цзи	
Дао	
Синтоизм.	
Кодзики	
Аматэрасу	
Сиддхартха	
Гаутама (Готама)	
Шакьямуни	
Будда	
Тадхагата	
Джина	
Бхагаван	
Шуддходана	
Капилавасти	
Малика Майя.	
Яшадхара	
Рахула	
Тришна	
«Панча шила»	
Медитация	
Нирвана	
Трипитака	
Сутра-питака	
Виная-питака	
Абхидхарма-питака	
Хинаяна	
Махаяна	
Цзинту	
Тяньтай ёки Тендай	
Тантризм	
Чань-Буддавийлик.	
Ламаизм	
Сангха	
Ботха	
Буддавийлик	
Христианлик	
Исо Масих	
Библия	
Назарет	
Марямдан	
Ирод Антипа	

Масих	
Апостоллар	
Қадимий Аҳд	
Янги Аҳд»	
Инжил	
Матто (Матфей)	
Марко	
Лука	
Юҳанно (Иоанн)	
Исонинг нузули	
Августин	
Католик	
Православ	
Диакон	
Рухоний	
Епископ.	
Аъроф	
Рим папа	
Протестантизм.	
Кальвинизм.	
Пресвитерпанлик.	
Баптизм.	
Адвентистлар	
Англикан черкови	
Жоҳилия	
Ал-Ҳажар ал-асвад	
Муҳаммад ибн Абдуллоҳ	
Абдуллоҳ	
Курайш	
Омина бинт Ваҳб	
Абдулмутталиб	
Абу Толиб	
Хадича бинт Хувайлид	
Ансор	
Ҳижрат	
Имон	
Намоз	
Закот	
Рўза	
Ҳаж	
Қуръони карим	
Сура	
Оят	
Ас-Сухуф ал- бакрийа	
Мусҳафи Усмон	
Ҳадис	
Саҳиҳ	
Ҳасан	

Заиф	
Сақим	
Сунна	
Суннийлик	
Шиалик	
Сўфийли	
Нақшбандийлик	
Яссавийлик	
Кубравийлик	
Ҳанафия	
Шофеоия	
Маликия	
Ҳанбалия	
Шариат	
Тарикат	
Ислом	
Экстремизм	
Фанатизм	
Терроризм	
Фундаментализм	
Диний фундаментализм	
Акида	
Ваҳҳобийлик	
Ал-Ихвон ал- муслимун.	
Мўътадиллар	
Ислом демократлари	
Ислом социализми	
Ат-Такфир ва-л- хижра	
Ал-Жиход	
Ҳизб ат-таҳрир	
Акромийлар.	
Прозелитизм	
Миссионерлик	
Ғоявий иммунитет	
Ғоявий бўшлиқ	
Ғоявий тарбия	
Юрт тинчлиги	
Ватан равнақи	
Халқ фаровонлиги	
Комил инсон	
Ижтимоий ҳамкорлик	
Миллатлараро тотувлик	
Диний бағрикенглик	

ИЛОВА
Ўзбекистон Республикасининг Қонуни
Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида
(янги таҳрири)

1-модда. Ушбу Қонуннинг мақсади

Ушбу қонуннинг мақсади ҳар бир шахснинг виждон эркинлиги ва диний эътиқод ҳуқуқини, динга муносабатидан қатъий назар, фуқароларнинг тенглигини таъминлаш, шунингдек диний ташкилотларнинг фаолияти билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиб туришдан иборат.

2-модда Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳужжатлари Ўзбекистон Республикаси Конституциясидан, ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборат.

Қорақалпоғистон Республикасида виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар фаолиятини таъминлашга оид муносабатлар, шунингдек, Қорақалпоғистон Республикаси қонун ҳужжатлари билан ҳам тартибга солинади.

Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳужжатларидагидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

3-модда. Виждон эркинлиги ҳуқуқи

Виждон эркинлиги-фуқароларнинг ҳар қандай динга эътиқод қилиш ёки ҳеч қандай динга эътиқод қилмасликдан иборат кафолатланган конституциявий ҳуқуқидир.

Фуқаро ўзининг динга, динга эътиқод қилишга ёки эътиқод этмасликка, ибодат қилишда, диний расм-русумлар ва маросимларда қатнашиш ёки қатнашмасликка, диний таълим олишга ўз муносабатини белгилаётган пайтда уни у ёки бу тарзда мажбур этишга йўл қўйилмайди.

Вояга етмаган болаларни диний ташкилотларга жалб этиш, шунингдек уларнинг ихтиёрига, ота-оанлар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар ихтиёрига зид тарзда динга ўқитишга йўл қўйилмайди.

Динга эътиқод қилиш ёки ўзга эътиқодлар эркинлиги миллий хавфсизлик ва жамоат тартибини, бошқа фуқароларнинг ҳаёти, саломатлиги, ахлоқи, ҳуқуқи ва эркинликларини таъминлаш учун зарур бўлган даражадагина чеклаш мумкин.

Чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар Ўзбекистон Республикаси фуқаролари билан тенг равишда виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар ҳуқуқидан фойдаланадилар ҳамда виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун қонунда белгиланган тарзда жавобгар бўладилар.

4-модда.Фуқароларнинг динга муносабатидан қатъий назар тенг ҳуқуқлилиги

Ўзбекистон Республикаси фуқаролари динга муносабатидан қатъий назар қонун олдида тенгдирлар.Расмий ҳужжатларда фуқаронинг динга муносабати кўрсатишга йўл қўйилмайди.Фуқароларнинг динга муносабатига қараб уларнинг ҳуқуқларини ҳар қандай чеклаш ва уларга бевосита ёки билвосита имтиёзлар белгилаш, душманлик ва адоват уйғотиш ёхуд уларнинг диний ёки дахрийлик эътиқоди билан боғлиқ ҳис-туйғуларни ҳақоратлаш, диний зиёратгоҳларни оёқ ости қилиш қонунда белгиланган жавобгарликни келтириб чиқаради.

Ҳеч ким диний эътиқодини рўқач қилиб қонунда белгиланган мажбуриятларни бажаришдан бош тортишга ҳақли эмас. Қонунда мувофиқ бажаралиши мажбурий бўлган бир вазифани диний эътиқоди туфайли бошқаси билан алмаштиришга қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллардагина йўл қўйилади.

5-модда. Диннинг давлатдан ажратилгани

Ўзбекистон Республикасида дин давлатдан ажратилган. Ҳеч бир динга ёки диний эътиқодга бошқарига нисбатан бирон-бир имтиёз ёки чеклашлар белгиланишига йўл қўйилмайди.

Давлат турли динларга эътиқод қилувчи ва уларга эътиқод қилмайдиган фуқаролар, ҳар хил эътиқодларга мансуб диний ташкилотлар ўртасида ўзаро мурося ва ҳурмат ўрнатилишига кўмаклашади, диний ва ўзга мутаассибликка ҳамда экстремизмга, муносабатларни қарама-қарши қўйиш ва секинлаштиришга, турли конфессиялар ўртасида адоватни авж олдиришга қаратилган ҳатти-ҳаракатларга йўл қўймайди.

Давлат диний конфессиялар ўртасидаги тинчлик ва тотувликни қўллаб-қувватлайди. Бир диний конфессиядаги диндорларни бошқасига киритишга қаратилган ҳатти-ҳаракатлар (прозелитизм), шунингдек бошқа ҳар қандай миссионерлик фаолияти ман этилади. Ушбу қонуннинг бузилишига айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларида белгиланган жавобгарликка тортиладилар.

Давлат диний ташкилотлар зиммасига ўзининг ҳеч қандай вазифасини бажаришни юкламайди, уларнинг қонун ҳужжатларида зид бўлмаган фаолиятига аралашмайди.Диний ташкилотлар давлат вазифаларини бажармайди.Давлат диний ташкилотлар фаолиятини ҳамда дахрийлик тарғиботига оид фаолиятини маблағ билан таъминламайди.

Ўзбекистон Республикасида диний моҳиятидаги сиёсий партия ва жамоат ҳаракати, шунингдек республикадан ташқарида тузилган диний партияларнинг филиаллари ва бўлимларни тузишга ва уларнинг фаолият юритишига йўл қўйилмайди.

Диний ташкилотлар амалдаги қонун ҳужжатлари талабларига риоя этишлари шарт. Диндан давлатга ва Конституцияга қарши тарғибот олиб боришда, душманлик, нафрат, миллатлараро адоват уйғотиш, ахлоқий

негизларни ва фуқаровий тотувликни бузишда, бўхтон вазиятни беқарорлаштирувчи уйдирмаларни тарқатишда, жамият ва шахсга қарши қаратилган бошқа ҳатти-ҳаракатларда фойдаланишга йўл қўйилмайди. Терроризм, наркобизнес ва уюшган жиноятчиликка кўмаклашадиган, шунингдек бошқа ғаразли мақсадларни кўзловчи диний ташкилотлар, оқимлар, секталар ва фуқароларнинг фаолияти ман этилади.

Давлат ҳокимияти ва бошқарув органларига, мансабдор шахсларга тазйиқ ўтказишга қаратилган ҳар қандай уриниш, шунингдек яширин диний фаолият қонун билан тақиқланади.

6-модда. Давлат органларларининг ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг диний ташкилотлар билан ўзаро муносабат борасидаги ваколатлари

Давлат органлари ва диний ташкилотларнинг ўзаро муносабатларини мувофиқлаштириш ҳамда виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ижросини назорат қилиш вазифаси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмита зиммасига юкланади. Қўмитанинг ҳуқуқий мақоми Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган Низом билан белгиланади.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенагаши, вилоят, туман ва шаҳар ҳокимликлари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тегишли ҳудудларда виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши учун қонун бўйича жавобгардирлар.

7-модда. Дин ва таълим

Ўзбекистон Республикасида таълим тизими диндан ажратилган. Таълим тизимининг ўқув дастурларига диний фанлар киритилишига йўл қўйилмайди. Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг дунёвий таълим олиш ҳуқуқи уларнинг динга бўлган муносабатидан қатъий назар таъминланади.

8-модда. Диний ташкилотлар

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг динга эътиқод қилиши, ибодат, расм-русумлар ва маросимлар биргаликда адо этиш мақсадида тузилган кўнгилли бирлашмалари (диний жамиятлар, диний ўқув юртлари, масжидлар, черковлар, синагогалар, монастирлар ва бошқалар) диний ташкилотлар деб эътироф этилади.

Диний ташкилот Ўзбекистон Республикасининг ўн саккиз ёшга тўлган ва Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий яшаётган юз нафардан кам бўлмаган фуқаролар ташаббуси билан тузилади.

Тегисли конфессияга қарашли диний ташкилотларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш ва йўналтириб бориш учун уларнинг Ўзбекистон Республикаси бўйича ягона марказий бошқарув органлари (Бундан кейин-марказий бошқарув органлари деб юритилади) тузилиши мумкин.

Марказий бошқарув органи Ўзбекистон Республикасининг камида саккизта ҳудудий тузилмасида (вилоят, Тошкент шаҳри, Қорақалпоғистон Республикаси) фаолият кўрсатаётган, тегишли конфессияларнинг рўйхатга олинган диний ташкилотлари вакиллари таъсис йиғилиши (конференцияси) томонидан тузилади.

Диний ташкилотлар Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида ёки унинг жойлардаги органларида рўйхатдан ўтказилгандан кейин юридик шахс мақомига эга бўлади ва қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда ўз фаолиятини амалга ошириши мумкин.

Тегисли диний маълумотга эга бўлган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари диний ташкилотларнинг раҳбарлари бўлишлари мумкин. Диний ташкилотлар раҳбарлигига Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлмаган шахсларнинг номзоди Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмита билан келишиб олинади.

9-модда. Диний ўқув юртлари

Диний ташкилотларнинг марказий бошқарув органи рухонийлар ва ўзларига зарур бўлган диний ходимлар тайёрлаш учун диний ўқув юртлар тузишга ҳақли. Диний ўқув юртлари Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида рўйхатдан ўтказилиб, тегишли литцензия олгандан кейин фаолият кўрсатиш ҳуқуқига эга бўлади.

Олий ва ўрта диний ўқув юртларида таълим олиш учун фуқаролар Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонунига мувофиқ умумий мажбурий ўрта таълим олгандан кейин қабул қилинади.

Диний ўқув юртларида диний фанларни ўқитаётган шахслар диний таълим олган бўлишлари ва ўз фаолиятларини тегишли марказий бошқарув органининг рухсати билан амалга оширишлари лозим.

Хусусий тартибда диний таълим бериш ман этилади.

10-модда. Диний ташкилотнинг устави

Диний ташкилотнинг устави қуйидаги маълумотларни ўз ичига олган бўлиши керак:

-диний ташкилотнинг номи, тури, жойлашган манзили, қайси динга мансублиги;

-мақсади вазифалари ва фаолиятининг асосий турлари;

-тузилиши ва бошқарув органлари;

-маблағлари манбаи ҳамда ушбу ташкилот ичидаги, шунингдек ундан ташқаридаги мулкӣ муносабатлари;

-уставга ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш тартиби;

-ушбу диний ташкилотга тааллуқли бошқа маълумотлар.

Марказий бошқарув органларига эга бўлган диний ташкилотларнинг уставлари мазкур бошқарув органлари билан келишилган бўлиши керак.

11-модда. Диний ташкилотларни рўйхатга олиш

Диний ташкилот марказий бошқарув органларини рўйхатга олиш Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан, бошқа диний ташкилотларнинг эса тегишли равишда Қорақалпоғистон Республикаси Адлия вазирлиги, вилоятлар, тошкент шаҳар адлия бошқармалари томонидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмита билан келишилган ҳолда амалга оширилади

Диний ташкилотларни рўйхатга олиш учун қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

-диний ташкилот тузиш ташаббускорлари бўлган, юз нафардан кам бўлмаган Ўзбекистон Республикаси фуқароси имзолаган ариза;

-диний ташкилотнинг устави;

- таъсис йиғилишининг баёни;

-тузилаётган диний ташкилот жойлашган манзилни тасдиқловчи ҳужжат;

-рўйхатга олиш йиғими тўлангани тўғрисидаги ҳужжат.

Диний ташкилотларнинг марказий бошқарув органини рўйхатга олиш учун қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

-таъсис йиғилиши (конференцияси)нинг раиси ва котиби имзо қўйган ариза;

-диний ташкилотлар марказий бошқарув органининг устави;

-таъсис йиғилиши(конференцияси)нинг баёни;

-таъсисчилар ваколатларини тасдиқловчи ҳужжатлар;

-рахбар орган жойлашган манзилни тасдиқловчи ҳужжат;

-рўйхатга олиш йиғими тўлангани тўғрисидаги ҳужжат.

Диний ташкилотлар ҳамда уларнинг марказий бошқарув органларини рўйхатдан ўтказиш тўғрисидаги ариза берилган кундан эътиборан бир ойлик муддатда кўриб чиқилади.

Адлия органлари қўшимча материаллар талаб қилиб олишга ҳамда тегишли органларининг эксперт хулосасини олишга ҳақли.Бундай ҳолда қарор рўйхатдан ўтказиш тўғрисидаги ариза берилган кундан эътиборан уч ойлик муддатда қабул қилинади.

Диний ташкилотларнинг уставига киритилган қўшимчалар ва ўзгартиришлар диний ташкилотларни рўйхатга олиш каби тартиб ва муддатларда рўйхатга олиши лозим.

Диний ташкилотлар раҳбарларининг ташкилот устави билан давлат органларида рўйхатдан ўтказишдан бўйин товлаши қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгарликка тортишга олиб келади.

Диний ташкилотларнинг фаолияти ўз уставига мувофиқлигини назорат қилиш диний ташкилотларни рўйхатга олган орган томонидан амалга оширилади.

Рўйхатдан ўтмаган диний ташкилотлар фаолият кўрсатишга йўл қўйган мансабдор шахслар қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўладилар.

12-модда. Диний ташкилотларни рўйхатга олишни рад этиш

Агар диний ташкилот уставининг қоидалари ва бошқа ҳужжатларни ушбу Қонун ёки Ўзбекистон Республикаси бошқа қонун ҳужжатларининг талабларига зид бўлса, уни рўйхатга олиш рад этилиши мумкин.

Диний ташкилотни рўйхатга олишни рад этилганда рад этиш асослари кўрсатилган қарор ёзма равишда аризачиларга юборилади. Диний ташкилот тузиш ташаббускорлари уставларини қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳолда келтирганларидан сўнг, уставни рўйхатдан ўтказиш тўғрисидаги ариза билан тегишли тарзда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигига ёки унинг жойлардаги органлариг қайтадан мурожаат этиш ҳуқуқига эга.

Диний ташкилотни рўйхатга олишни рад этилганлиги ёхуд адлия органлари томонидан ушбу қонун талаблари бузилганлиги устидан судга шикоят қилиш мумкин.

13-модда. Диний ташкилотлар фаолиятини тугатиш

Диний ташкилотлар фаолияти у ўзи тарқатиб юборганда ёки ушбу Қонуннинг, шунингдек ёки Ўзбекистон Республикаси бошқа қонун ҳужжатларининг қоидалари бузилган тақдирда тугатилиши мумкин.

Диний ташкилотлар фаолиятини тугатиш тўғрисидаги қарор уни рўйхатга олган орган томонидан қабул қилинади. Ушбу қарор устидан судга шикоят қилиниши мумкин.

14-модда. Диний урф-одатлар ва маросимлар

Диний ташкилотлар ибодат қилиш ёки диний расм-русумлар ўтказиш учун қулай жойлар ташкил этиш ва уларни сақлаб туриш, шунингдек зиёратгоҳларни сақлаб туриш ҳуқуқига эга.

Ибодат, диний расм-русумлар ва маросимлар диний ташкилотлар жаойлашган манзилдаги ибодатхоналарда ва уларга тегишли ҳудудларда, зиёратгоҳларда, қабристонларда, зарур ҳоларда фуқароларнинг ихтиёрларига биноан уларнинг уйларида ўтказилади.

Касалхоналарда, госпиталларда, кексалар ва ногиронлар уйларида, дастлабки қамоқ ва жазони ўташ жойларида ибодатлар ва диний расм-русумлар шу ердаги фуқароларнинг илтимосларига биноан ўтказилади.

Диний маросим ва ибодат биноларидан ташқарида ўтказиладиган оммавий ибодатлар, диний расм-русумлар ва маросимлар Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг (диний ташкилотларнинг хизматидагилар бундан мустасно) жамоат жойларида ибодат либосларида юришларига йўл қўйилмайди.

Диний ташкилотлар диндонлардан мажбурий пул йиғимлари ва тўловлар ундиришга, шунингдек, уларга нисбатан шахснинг шаъни ва кадр-қимматини камситувчи чораларни қўллашга ҳақли эмас.

15-модда. Диний ташкилотларнинг мулки

Диний ташкилотларнинг ўз маблағлари ҳисобидан сотиб олинган ёки яратилган, фуқаролар, жамоат бирлашмалари эҳсон қилган (васият қилиб қолдирилган) ёхуд давлат томонидан берилган, шунингдек, чет элда жойлашган ва қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа асосларда олинган, ўз фаолиятларини таъминлаш учун зарур бўлган бинолар, иморатлар, ибодат қилиш анжомлари, ишлаб чиқариш, ижтимоий ва хайрия иншоотлари, пул маблағлари ва бошқа мол-мулклар уларнинг мулки бўлиши мумкин.

Диний ташкилотларнинг мулкӣ ҳуқуқлари қонун муҳофаза қилинади.

16-модда. Давлат мулки бўлган мол-мулкдан фойдаланиш

Диний ташкилотлар тўз эҳтиёжлари учун давлат органлари томонидан шартнома асосида бериладиган бинолар ва мол-мулкдан фойдаланишга ҳақлидир.

Тарихий ва маданий ёдгорликлар объектлари ва буюмларини диний ташкилотларга фойдаланиш учун бериш қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

Диний ташкилотлар учун ер ажратиш ҳамда ибодат бинолари қуриш тегиш равишда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг рухсати билан белгиланган тартибда амалга оширилади.

17-модда. Ишлаб чиқариш ва хўжалик фаолияти

Диний ташкилотларнинг марказий бошқарув органлари уствидаги мақсадлардан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқ, ноширлик, ишлаб чиқариш, таъмирлаш-қурилиш, қишлоқ хўжалик корхоналари ва бошқа корхоналарни, шунингдек, хайрия муассасаларини (етимхоналар, касалхоналар) таъсис этишга ҳақлидир.

18-модда. Фаолиятини тугатган диний ташкилотларнинг мол-мулкни тасарруф этиш

Диний ташкилотларнинг фаолияти тугатилгандан кейин уларга фойдаланиб туриш учун берилган мол-мулк ўз эгаларига қайтарилади.

Диний ташкилотларнинг фаолияти тугатилган тақдирда, уларга қарашли мол-мулк эгалик қилиш уларнинг устави ва қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади. Кредиторларнинг талабларини қондириш учун ундириш қаратилиши мумкин бўлмаган ибодатга оид мол-мулк рўйхати диний ташкилотларнинг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

Ҳуқуқий ворислари бўлмаган мол-мулк давлат мулки ҳисобига ўтади.

19-модда. Диний адабиётлар ва диний мақсадларга мўлжалланган буюмлар

Диний ташкилотларнинг марказий бошқарув органлари диний мақсадларга мўлжалланган буюмлар, диний адабиётлар ва диний мазмундаги

бошқа ахборот материалларини Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ишлаб чиқаришга, экспорт ва импорт қилишга ҳамда тарқатишга ҳақлидир.

Чет элда нашр этилган диний адабиётларни олиб клиш ва тарқатиш, уларнинг мазмуни қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда экспертизадан ўтказилганидан кейин амалга оширилади.

Диний экстремизм, сепаратизм ва ақидапарастлик билан йўғрилган матбаа нашрларини, кино-, фото-, аудио-, видео-маҳсулотларини ва шу каби бошқа маҳсулотларни тайёрлаш, сақлаш ва тарқатиш қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгарликка тортишга олиб келади.

20-модда. Диний ташкилотларнинг хайрия фаолияти

Диний ташкилотлар хайрия ва меҳр-мурувват фаолиятини амалга оширишга ҳақлидир.

21-модда. Диний ташкилотларда меҳнатга оид ҳуқуқий муносабатлар

Диний ташкилотларда меҳнат шартномалари (контрактлари) бўйича ишлаётган фуқароларга Ўзбекистон Республикасининг меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатлари татбиқ этилади.

22-модда. Диний ташкилотларнинг халқаро алоқалари

Диний ташкилот муқаддас жойларни зиёрат қилиш ёки бошқа диний тадбирларда иштирок этиш мақсадида қонун ҳужжатларига мувофиқ халқаро алоқалар ўрнатиш ва олиб боришга ҳақлидир.

23-модда. Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик

Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузишда айбдор бўлган мансабдор шахслар, диний ташкилотларнинг хизматдагилар ва фуқаролар Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавобгар бўладилар.

МУНДАРИЖА

Кириш	3
Диншунослик фанидан таълим технологияси	4
Диншунослик фанидан тестлар	125
Диншунослик фанидан таянч атамалар	141
Илова	145